

Aino Kattilakoski

KAUPUNGIT GLOBAALEINA TOIMIJOINA

Miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi?

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Helmikuu 2023

TIIVISTELMÄ

Aino Kattilakoski: Kaupungit globaaleina toimijoina – Miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi?
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Helmikuu 2023

Kaupunkeihin kansainvälisen politiikan toimijoina on ryhdytty kiinnittämään kansainvälisen politiikan tutkimuksessa enemmän huomiota vasta viimeisimpien vuosien aikana. Megatrendit, kuten voimakas kaupungistuminen, globalisaatio ja ilmastonmuutos globaaleine haasteineen ovat tuoneet kaupungit valtioiden ja muiden toimijoiden rinnalle globaalin hallinnan keskiöön.

Ilmastonmuutos yhtenä aikamme suurimmista globaaleista ongelmista koskettaa kaupungeja ja kaupunkilaisia, sillä valtaosa maailman ihmisistä asuu kaupungeissa. Urbanin väestön määrän odotetaan nousevan maapallolla yli 70 prosenttiin lähivuosikymmeninä. Ilmastonmuutoksen myötä esimerkiksi tulvat, kuumuus, kuivuus ja ilmansaasteet lisääntyvät myös kaupungeissa. Samalla kaupungit itse ovat merkittäviä ilmastonmuutosta jouduttavien päästöjen aiheuttajia.

Osittain tästä syystä, osittain tyytymättömyydestä valtioiden toimiin, monet kaupungit tekevät kunnianhimoisia ilmastotoimia. Samalla kaupungit omaavat piirteitä ja kriteerejä, jotka tekevät niistä toimijoita kansainvälisessä politiikassa. Erityisesti kaupungit ovat kunnostautuneet toimijoina juuri ympäristöpolitiikassa. Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee sitä, millaisia kansainvälisen politiikan toimijoita kaupungit ovat. Tätä aihetta selvitetään tutkimalla suomalaista kaupunkia Lahtea, joka oli Euroopan ympäristöpääkaupunki vuonna 2021. Tutkielmassa selvitetään, miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi ja millainen tuo prosessi oli.

Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentaa ensimmäiseksi megatrendien hallitseman kontekstin, jossa kaupungit ovat nousseet merkittävämpään rooliin globaaleilla areenoilla. Teoreettisen viitekehäyksen toinen osa käsittelee ja teoretisoi toimijuutta kansainvälisessä politiikassa sekä käy läpi aiempaa tutkimuskirjallisuutta kaupungeista kansainvälisen politiikan toimijoina. Kolmannessa osassa käsitellään globaalia urbaania toimijuutta ja kaupunkitoimijan hypoteesia.

Analyysi rakentuu monimenetelmälliselle tutkimusasetelmalle. Tutkimusaineisto koostuu Lahden ympäristöpääkaupunkihankkeen avaintoimijan haastattelusta, hankkeen virallisista materiaaleista, päätösasiakirjoista sekä sanomalehti uutisista. Haastatteluaineisto käsittelee tapahtumia vuodesta 2013 alkaen. Päätösasiakirjat ja sanomalehti uutiset alkavat vuodesta 2017 ja päättyvät ympäristöpääkaupunkivuoteen 2021. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoidun tutkimushaastattelun menetelmällä. Euroopan prosessia ympäristöpääkaupungiksi selvitettiin prosessinjaljityksen keinoin. Yleisesti koko tutkimus tehtiin tapaustutkimuksena. Yhdessä nämä kaikki kertovat, miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi ja millainen prosessi tuohon pisteeseen oli. Lisäksi ne paljastavat jotain siitä, millainen globaali urbaani toimija Lahti on ja mitä sen avulla voi päätellä muista kaupungeista.

Tulokset osoittavat, että kaupungit, myös Lahti, ovat kansainvälisen politiikan toimijoita. Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi useista eri syistä, joista tärkeimmiksi nousivat kilpailun tarjoamat brändiedut, rahoituskelliset ja taloudelliset houkuttimet, uudet yhteistyömahdollisuudet ja verkostot sekä kaupunkilaisten ylpeyden edistäminen. Muita tärkeitä syitä olivat kilpailun sopiminen poliittiseen strategiaan, jo valmiiksi tehty pitkäjänteinen ilmastotyö ja huoli ilmastonmuutoksesta. Lahden prosessi ympäristöpääkaupungiksi lähti liikkeelle muutamien kaupungin työntekijöiden aloitteesta, mutta lopulta hankkeen omistajuus levisi paljon laajemmalle.

Laadullinen analyysi selvittää, että Lahden syyt hakeutua ympäristöpääkaupungiksi sopivat kaupunkien toimijuuden kriteereihin ja ominaisuuksiin, jotka muistuttavat yritysmaailmastakin tuttuja toimintatapoja. Tällaiseen urbaaniin entrepreneurialismiin kuuluu esimerkiksi brändityö, kilpaileminen muita kaupungeja vastaan, liiketoimintamahdollisuuksien etsiminen, verkostoituminen ja yhteistyökumppanuuksien solmiminen.

Avainsanat: Lahti, urbanisaatio, globalisaatio, kaupungit, ilmastonmuutos, kansainvälinen politiikka

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIELMAN TEOREETTINEN JA ANALYYTTINEN VIITEKEHYS	5
2.1. Kaupungit ja globaalit trendit.....	8
2.1.1. Ilmastonmuutos	8
2.1.2. Urbanisaatio	11
2.1.3. Globalisaatio	15
2.1.4. Verkottuminen ja verkostoituminen.....	17
2.2. Toimijuus kansainvälisessä politiikassa.....	22
3. KAUPUNGIT TOIMIJOINA	25
3.1. Globaali urbaani toimijuus	26
3.2. Kirjallisuus kaupunkien globaalista urbaanista toimijuudesta	30
3.3. Kaupunkitoimijan hypoteesi.....	33
3.4. Managerialismi ja urbaani entrepreneurialismi	37
3.5. Ilmastonmuutos ja neoliberalismi	42
4. EUROOPAN YMPÄRISTÖPÄÄKAUPUNKI LAHTI.....	43
4.1. Ympäristötoiminnan historia Lahdessa.....	44
4.2. Ympäristöpääkaupungin arvonimi	47
5. TUTKIELMAN TOTEUTUS.....	48
5.1. Tutkielman metodologiset valinnat.....	49

5.2.	Tutkielman menetit	51
5.2.1.	Tapaustutkimus	51
5.2.2.	Prosessin jäljitys tapaustutkimuksessa.....	53
5.2.3.	Haastattelututkimus.....	56
5.3.	Tutkielman käytännön toteutus ja tutkimuksen etiikka.....	63
5.4.	Lähdekritiikki	66
6.	Lahden prosessi ympäristöpääkaupungiksi.....	68
6.1.	European Green Capital -kilpailu huomataan	69
6.2.	Kilpailuun halutaan	70
6.3.	Ensimmäinen hakukerta vuonna 2016	71
6.4.	Karmiva pettymys toisessa finaalissa.....	73
6.5.	Kolmas kerta toden sanoo	78
7.	ANALYYSI	84
7.1.	Pitkäjänteinen ympäristötyö.....	85
7.2.	Kaupungin brändäys ja markkinointi	87
7.3.	Talous ja elinkeinoelämä.....	90
7.4.	Huoli ilmastonmuutoksesta	92
7.5.	Verkostoituminen, kumppanuudet ja yhteistyömahdollisuudet	95
7.6.	Kaupungin strategia.....	96
8.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	99
	LÄHTEET.....	103

1. JOHDANTO

Lahden valinta on erittäin merkittävä alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti, sillä Suomessa ei ole koskaan ollut Euroopan ympäristöpääkaupunkia. Lahti tulee toteuttamaan erinomaisesti Euroopan ympäristöpääkaupungin ajatusta ja tukee sen kunnianhimoisia tavoitteita.” (Lahden kaupunginjohtaja Pekka Timonen 24.9.2019.)

Kesäkuussa 2019 Lahti valittiin Euroopan ympäristöpääkaupungiksi Euroopan vihreä pääkaupunki -kilpailun Oslossa järjestetyssä finaalityössä. Yhdeksän eurooppalaiskaupungin joukosta finaaliin Lahden kanssa olivat selviytyneet ranskalaiset Lille ja Strasbourg. Euroopan ympäristöpääkaupungin titteli on Euroopan komission myöntämä nimitys kaupungeille, jotka ovat ympäristötoiminnan edelläkävijöitä, toimivat esimerkkeinä muille kaupungeille ja kehittävät erilaisia, innovatiivisia ratkaisuja ympäristöhaasteisiin. Lahtea ennen Euroopan ympäristöpääkaupunkina ovat toimineet muun muassa Lissabon, Tukholma, Kööpenhamina, Bristol, Essen, Ljubljana ja Oslo. (European Green Capital Award 2022.)

Euroopan suurkaupunkien rinnalla piskuinen, reilun 120 000 asukkaan Lahti on Euroopan mittakaavassa tuntematon ”pikkukaupunki”. Suomalaisessa julkisuudessa tai asukkaiden keskusteluissa Lahti on vuosien saatossa tunnettu niin rap-kaupunkina, urheilukaupunkina, hiihtokaupunkina, ”Temptation Island -kaupunkina”, huumepääkaupunkina ja Suomen Chicagona, mutta harvemmin ympäristökaupunkina. Kaupungin ulkopuolella ja usein jopa sen sisäpuolella moni ei olekaan tiennyt, että Lahdessa on tehty todella kunnianhimoista ympäristöpolitiikkaa jo 1970-luvulta saakka. Kaupunki aikoo olla hiilineutraali vuoteen 2025 mennessä ensimmäisenä suurena suomalaiskaupunkina ja kymmenen vuotta pääministeri Sannan Marinin hallitusohjelman mukaista Suomen valtion tavoitetta aiemmin (Green Lahti 2021b).

Vuonna 2019 Lahti oli Euroopan vihreä pääkaupunki -kilpailussa mukana kolmatta kertaa, ja kun voitto viimein heltisi, Lahden delegaatio olisi halunnut suunnata juhlimaan Oslon torille. Euroopan ympäristöpääkaupungin titteli tuntui kisadelegaation mukaan samalta, kuin jääkiekon maailmanmestaruus (Vauramo 2022). Kilpailuun osallistuminen oli vaatinut jo useamman vuoden ajan valtavan määrän työtä, selvityksiä, kilpailuhakemuksien hiomista, innovaatioiden kehittelyä, viestinnän ja esiintymisen harjoittelemista, poliittista tahtotilaa ja päätöksentekoa sekä suuren määrän kaupungin rahaa. Miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi? Miksi tittelin saavuttaminen tuntui

kaupungille niin tärkeältä, että projektiin haluttiin kuluttaa paljon aikaa ja rahaa? Miten Lahti lopulta päätyi Euroopan vihreäksi pääkaupungiksi? Missä idea ympäristöpääkaupungiksi pyrkimisestä syntyi ja miten sitä perusteltiin paikallisille asukkaille ja kaupungin päättävälle elimille? Miten ympäristöjohtajan haaveesta tuli koko kaupungin yhteinen juttu, johon viimeisellä hakukerralla ympäristöjohtajaa täytyi hieman suostutella mukaan? Miten Lahdesta kenties tuli kokoaan suurempi kansainvälinen toimija?

Tässä tutkielmassa tarkastellaan kaupunkeja kansainvälisen politiikan toimijoina vuoden 2021 Euroopan ympäristöpääkaupungin Lahden kautta. Kansainvälisen politiikan tutkimus ei ole juurikaan kiinnittänyt huomiota kaupunkeihin globaaleina toimijoina (Oosterlynck ym. 2019). Nykyään kaupungit kuitenkin yhä enenevässä määrin tunnustetaan osaksi kasvavaa toimijoiden joukkoa, joka valtioiden ohella ottaa osaa yhteisten haasteiden globaaliin hallintaan (Creutz 2023). Kaupunkien kasvava toimijuus liittyy maailmanlaajuisiin megatrendeihin, kuten urbanisaatioon, ilmastonmuutokseen, globalisaatioon sekä yhteiskuntien verkostoitumiseen ja verkottumiseen (Pejic 2020). Kaupunkien merkittävyys on lisääntynyt globalisaation avulla sillä tavalla, että ulkomaiset sijoitukset, liiketoiminta, hyödykkeet ja työntekijät keskittyvät kaupunkeihin. Täten kaupungeista on tullut paikkoja, joissa globalisaatio tapahtuu (Creutz 2023). Urbanisaation ansiosta puolestaan pian jo 60 prosenttia maailman ihmisistä asuu kaupungeissa ja määrän odotetaan kasvavan yli 70:een, jopa 75:een prosenttiin 2050-luvulle tultaessa (Acuto 2009; Curtis 2016, Seto ym. 2013, 2). UNCTADin mukaan kehittyneissä talouksissa jo 79,5 prosenttia ihmisistä asuu kaupungeissa, mutta urbanisaation trendi on samanlainen ympäri maailmaa. Viimeisinä vuosina urbanisaatio on ollut kaikkein huomattavinta Aasiassa ja Oseaniassa (mt).

Urbanisaatio siis kuvastaa kehitystä, jossa ihmiset enenevässä määrin asuvat kaupungeissa. Globalisaatio puolestaan sitä, että kaupungeista on tullut globaalin toiminnan paikkoja. Täten kaupungeissa vastataan nykypäivänä myös globaaleihin haasteisiin kuten vaikka ilmastonmuutokseen (Rosenzweig ym. 2018; Bulkeley 2013; Bulkeley & Betsill 2013). Monet globaalit haasteet kuten kasvihuonepäästöt, pandemiat, kestävä kehitys ja ympäristöongelmat koskettavat myös kaupunkeja. Kaupungeissa tuotetaan valtaosa globaaleista päästöistä, ja ilmastonmuutos myös aiheuttaa ongelmia kaupungeissa esimerkiksi kuivuuden, tulvien ja ilmastopakolaisuuden muodossa (Bulkeley & Betsill 2013; Rosenzweig ym. 2018). Toisaalta ilmastonmuutos aiheuttaa ongelmia myös vaikkapa ruoantuotantoon, josta niin ikään kärsivät kaikki ihmiset. Kaikista ihmisistä taasen suuri osa asuu kaupungeissa. Yhä useammat haasteet ovatkin luonteeltaan usein myös urbaaneja.

Kaupungit ovatkin päätyneet käyttämään valtaa osittain siitä syystä, että ne kokevat valtioiden välisen toiminnan olevan riittämätöntä tai tehotonta (Creutz 2023). Tämä näkyy esimerkiksi

ympäristöpolitiikassa, jossa monien kaupunkien toimet ja tavoitteet ovat niiden kotivaltioita merkittävämpiä tai kunnianhimoisempia. Tällaisia kaupunkeja ovat vaikkapa Los Angeles, New York ja Sydney (Arup 2014) eikä Lahti ole globaaleihin suurkaupunkeihin nähden poikkeus. Samaan aikaan kaupunkien rooli vallankäyttäjinä on uniikki. Kaupunkien demokraattinen luonne ja välitön yhteys väestöön tekevät niistä lainmukaisia toimijoita. Samalla niillä on kuitenkin paljon ei-valtiollisia toimijoita muistuttavia piirteitä, kuten se, että niillä on oma poliittinen agenda. Kaupunkien nousun rinnalla on puhuttu valtioiden roolin pienentymisestä. (Curtis 2016.)

Kaupungit käyttävät valtaansa ja toimijuuttaan ensisijaisesti erilaisissa paikallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa vaikuttamalla ja erilaisin kaupunkidiplomatian keinoin. Samalla ne vaativat paikkaa globaaleihin päätöksentekopöytiin ja täten haastavat valtioihin keskittyntä kansainvälistä järjestystä (Herrscher & Newman 2017). Yritysten tavoin kaupungit puolestaan kilpailevat keskenään erilaista asioista kuten asukkaista, investoinneista, yrityksistä, työvoimasta, suur tapahtumista ja korkeakouluista (Peterson 1980). Tällaisia tavoitteita edesauttaa hyvä tai haluttu maine (McCann 2013). Halutun maineen saavuttamiseksi yksi keino on puolestaan erilaisiin kilpailuihin osallistuminen, kuten tämäkin tutkielma myöhemmin osoittaa. Ympäristöpääkaupunkikilpailun lisäksi esimerkiksi Euroopan kulttuuripääkaupungin palkinto on toinen kaupunkien tavoittelema titteli.

Kaupungeista on siis tullut mielenkiintoisia kansainvälisiä toimijoita, joiden toiminta ei enää sijoitu ainoastaan paikallisten lakisäätteisten ja muiden palvelujen tuottamiseen kaupungeissa asuville ihmisille. Kaupungit ottavat kantaa erilaisiin kansainvälisiin asioihin, tekevät ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa, ratkovat politiikkaongelmia ja kilpailevat muiden toimijoiden kanssa. Samalla niiden toiminta muistuttaa joiltakin osin jopa yritysten toimintaa ja tätä ilmiötä kutsutaan urbaaniksi entrepreneurialismiksi (Ersoy & Larner 2020). Ja vaikka kaupungit tekevät innokkaasti erilaisia ilmastotoimia, toimintavoissa on havaittavissa myös ilmastonmuutoksen neoliberalisoinniksi kutsuttua ilmiötä (North ym. 2017; Bulkeley & Betsill 2013). Tämän tutkielman tekijää kiinnostaa se, millainen kansainvälisen politiikan toimija Lahden kaupunki on. Tutkielman tutkimusongelma on: *Miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi ja millainen sen prosessi ympäristöpääkaupungiksi oli?*

Lahti ei edusta kaikkia maailman kaupunkeja, mutta se on hyvä esimerkki kaupungista, jossa a) tehdään aktiivista ilmastotyötä b) toimitaan ja vaikutetaan erilaisissa verkostoissa ja hakeudutaan niihin c) osallistutaan kilpailuihin d) järjestetään kansainvälisiä suur tapahtumia ja joka e) toimi vuoden ajan Euroopan ympäristöpääkaupunkina. Samalla Lahti on monella tavalla samanlainen kuin monet muut eurooppalaiset 120 000 asukkaan kaupungit. Se toteuttaa kaupungin tehtäviä, siellä asuu ihmisiä, sitä

johtaa kaupunginjohtaja, kaupunginhallitus ja -valtuusto. Samalla siellä toimii vilkas elinkeinoelämä, jonka läsnäolo näkyy kaupungin päätöksenteon taustalla aivan kuten muissakin kaupungeissa. Kuten muut kaupungit, Lahti haluaa omata kiinnostavan ja vetovoimaisen brändin, joka vetää puoleensa asukkaita, lapsiperheitä, työvoimaa, investointeja ja turisteja. Samalla se on huolissaan ilmastonmuutoksesta ja haluaa tehdä oman osansa globaalin ongelman ratkaisemiseksi. Siksi vastaus siihen, miksi Lahti halusi Euroopan ympäristökaupungiksi voi kertoa jotain myös muista kaupungeista ja niiden kansainvälisen politiikan toimijuudesta. Aivan vastaavanlaista tutkimusta ei ole Suomessa aiemmin tehty, joka jo itsessään tekee tutkielmasta arvokkaan. Samalla Lahden kaupungin tutkiminen kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on mielenkiintoista kaupungin sijainnin ja tutkimusaiheen läheisyyden mahdollistamien aineistojen vuoksi.

Tutkielma toteutetaan kolmea tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Ensimmäinen tutkielma on tapaustutkimus Lahden ympäristöpääkaupunkihankkeesta. Toiseksi Lahden prosessia ympäristöpääkaupungiksi selvitetään prosessinjaljityksen avulla. Kolmanneksi ympäristöpääkaupunkihankkeen avaintoimijaa haastatellaan tutkimushaastattelun menetelmää käyttämällä. Yhdessä nämä kolme menetelmää mahdollistavat vastaamisen tutkimusongelmaan, joka pyrkii selvittämään ja ymmärtämään syitä Lahden ympäristöpääkaupunkihankkeen takana. Kolme menetelmää mahdollistavat ainutlaatuisen datan siitä, miksi suomalainen kaupunki haluaa ottaa osaa kansainväliseen kilpailuun ja mitä se toivoo saavuttavansa sillä. Tuloksesta voi päätellä jotain siitä, millaisia toimijoita intresseineen kaupungit ovat ja haluavat olla.

Tutkielman aineistona toimii monipuolinen yhdistelmä aiheeseen liittyvää materiaalia sisältäen avaintoimijan haastattelun, Lahden kaupungin päätösasiakirjoja, aihetta käsitteleviä uutisartikkeleita sekä hankemateriaalia kilpailun hakemuksesta sen markkinointimateriaaliin. Tutkimuksen avaintoimijana on haastateltu Lahden kaupungin entistä ympäristöjohtajaa, joka oli mukana hankkeessa halki koko prosessin aina kilpailun löytämisestä ympäristöpääkaupunkivuoden loppuun saakka. Elinvoima- ja työllisyysjaoston sekä kaupunginhallituksen päätösasiakirjat kattavat ajanjakson vuodesta 2017 vuoteen 2019, kun kilpailuun osallistumisesta kaupungissa päätettiin. Etelä-Suomen Sanomien ja Ylen uutisia tutkielman aineistoksi on kerätty vuodesta 2017 vuoteen 2021 saakka. Lisäksi tutkielmaa varten on tutkittu Lahden kaupungin materiaaleja, markkinointimateriaaleja, hankkeen Greenlahti.fi -sivustolta löytyviä materiaaleja, Euroopan komission materiaaleja Lahdesta sekä kaupungin hakemuksia Euroopan Vihreä pääkaupunki -kilpailuun.

Tutkielma etenee aluksi tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen esittelemisellä. Tutkielman teoreettiseen viitekehykseen lukeutuu kontekstin rakentaminen globaalien megatrendien hallitsemassa maailmassa ja

niiden vaikutukseen kaupunkien roolin nousussa kansainvälisessä järjestelmässä. Sen jälkeen teoretisoin toimijuutta ja sen käsitettä kansainvälisessä politiikassa. Kolmannessa vaiheessa käsitelen kaupunkeja toimijoina. Tässä hyödynnän globaalien urbaanien toimijuuden käsitettä, kaupunkitoimijan hypoteesia ja teoretisointia managerialismista, urbaanista entrepreneurialismista sekä ilmastonmuutoksen neoliberalisoinnista. Teoreettisen viitekehyksen rakentamisen jälkeen esittelen tapaustutkimuksen kohdetta Lahtea. Sen jälkeen käsitelen tutkielman metodologiset valinnat, tutkielman toteutustavat, tutkielman menetelmät ja aineiston sekä pohdin tutkielman toteutustapojen etiikkaa ja lähdekritiikin merkitystä.

Kuudennessa vaiheessa käsitelen Lahden prosessia ympäristöpääkaupungiksi tutkielman aineiston avulla. Sen jälkeen suoritan tutkielman analyysin erilaisten analyysikategorioiden avulla. Lopulta esittelen tutkielman johtopäätökset.

2. TUTKIELMAN TEOREETTINEN JA ANALYYTTINEN VIITEKEHYS

Politiikan tutkimuksessa ja erityisesti kansainvälisen politiikan tieteenalalla ei ole 1990- ja 2000-luvuilla juurikaan kiinnitetty huomiota kaupunkien rooliin globaalissa politiikassa, saati yritetty selvittää urbaanien toimijoiden toimijuutta. Vasta 2010-luvulla politiikan tutkimuksen tieteenalan sisäinen keskustelu on alkanut enemmän syventyä kysymyksiin urbaanien toimijuuden muodoista. (Oosterlynck ym. 2019.)

Kirjallisuus kaupungeista ja kansainvälisestä politiikasta, jota joskus globaaliksi urbaaniksi politiikaksi kutsutaan, on laaja ja kirjava yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen haarautunut osa-alue, joka syntyi vastauksena 1900-luvun loppupuoliskolla alkaneisiin ja nykypäivään jatkuneisiin merkittäviin väestötieteeseen ja talouteen liittyviin muutoksiin maailmassa (Pejic 2020). Muutoksilla viitataan muun muassa dramaattisesti voimistuneisiin globalisaatioon ja urbanisaatioon, jotka keskittävät ihmisiä asumaan kaupunkiin. Ennusteiden mukaan vuoteen 2050 tultaessa peräti 70 prosenttia maailman väestöstä asuu urbaaneilla alueilla (Curtis 2016; UNCTAD 2022), joten 2000-luvun ongelmat ovat yhä enenevässä määrin luonteeltaan myös urbaaneja. (Pejic 2020.) Termillä urbaani viitataan tässä tutkimuksessa laajasti kaupunkiin tai ihmisiin, jotka kaupungeissa asuvat.

2000-luvun haasteilla tarkoitetaan puolestaan muun muassa ilmastonmuutokseen ja ympäristökriiseihin, laajamittaiseen maahanmuuttoon, työllisyyteen ja työn sijaintiin, turvallisuuteen, teknologiseen kehitykseen, terveyteen ja taloudelliseen kehitykseen sekä eriarvoisuuteen liittyviä ongelmia. Urbaanin luonteen lisäksi ongelmat yhä useammin ovat globaaleja, kompleksisia ja niin kutsuttuja pirullisia politiikkaongelmia. Koronaviruspandemia oli hyvä esimerkki siitä, miten yhden valtion epidemia oli hyvin nopeasti koko maailmaa koskettava vakava pandemia, jonka vaikutukset näkyvät kaikessa ja kaikkialla. Myös koronapandemian vaikutukset näkyivät selkeästi kaupungeissa, joissa enemmistö valtioiden ihmisistä asuu, joissa sijaitsee paljon yrityksiä ja joiden sairaaloissa ihmisiä hoidetaan. Toinen havainnollistava esimerkki on ilmastonmuutos. Kaupungit ovat samanaikaisesti ilmastonmuutosta jouduttavien päästöjen merkittäviä aiheuttajia (Stern, 2007 teoksessa Rosenzweig ym. 2018) ja ilmastonmuutoksen aiheuttamien vaikutusten kärsijöitä (IPCC 2018; Rosenzweig ym. 2018). Tällaisia vaikutuksia ovat esimerkiksi kuumuus, kuivuus, tulvat ja muut sään ääri-ilmiöt, ekosysteemien kohtaamat ongelmat, ilmansaasteet sekä ilmastopakolaisuus (IPCC 2018).

Viimeisten parin vuosikymmenen aikana paikallisia ja alueellisia intressejä edistävien kaupunkien ja alueellisten verkostojen määrä on kasvanut nopeasti globalisoituvassa mutta poliittisesti yhä valtiokeskeisessä maailmassa (Herschel & Newman 2017). Valtioiden rajat menettävät merkityksiään kansainvälisellä areenalla. Kokonaiskuvasta on tullut yksityiskohtaisempi ja eriytyneempi: kasvava määrä valtiotason alempia toimijoita, kaupunkeja, kaupunkialueita ja alueita tulevat näkyvämmiksi itsenään yksittäin tai kollektiivisesti verkostoissa toimimalla. Samalla tällaiset toimijat ”astuvat” pois valtioiden hierarkkisilta ja institutionaalisen hegemonisilta ”kartoilta”. Merkittävät ja tunnetut kaupungit ja alueet, joilla on vahva oma identiteetti ja jotka haluavat enemmän itsenäistä päätösvaltaa, ovat olleet kaikkein innostuneimpia siitä, että niitä on ryhdytty edustamaan valtioiden rajojen yli kaupunginjohtajien ja alueellisten johtajien toimesta. (Herschel & Newman 2017, 3.) Valtiotasoa alemmat toimijat ovatkin saaneet itselleen jalansijaa kansainvälisessä politiikassa ja kasvattaneet itseluottamustaan ajaessaan omia poliittisia agendojaan niiden omien valtioiden rajojen yli (mt). Yksi tyypillinen esimerkki tästä on kaupungit, jotka kritisoivat tai ovat tyytymättömiä valtioidensa ilmastotoimiin ja esittelevät omia vaatimuksiaan ja asettavat valtioitaan kunnianhimoisempia tavoitteita. Tällaisia kaupunkeja ovat esimerkiksi New York, Los Angeles ja Sydney (Arup 2014).

Kansainvälisellä tasolla monenväliset organisaatiot ovat havainneet muutoksen kaupunkien roolissa kansainvälisessä järjestelmässä ja enenevissä määrin sisällyttävät kaupunkeja tai kaupunkien muodostamia verkostoja keskustelukumppaneiksi globaaleilla foorumeilla. Tämän kaupunkien roolin

kasvavan merkityksen huomioimisessa kansainvälisen politiikan tieteenala on ollut hidas, sillä ajatus kaupunkien toimijuudesta ei ole sopinut tieteenalan aiempaan, valtiokeskeiseen paradigmaan. (Pejic 2020.)

Kansainvälisen politiikan tieteenalalla keskeinen näkemys on ollut se, että valtiot ovat tärkeimpiä tutkimusyksiköitä ja esimerkiksi realistien Morgenthau'n sekä Waltzin mukaan ainoita toimijoita, jotka kykenevät toimimaan kansainvälisellä tasolla merkityksellisellä tavalla (Morgenthau 1948; Waltz 1979). Tutkimusyksiköiksi valtioiden rinnalle on sittemmin noussut myös niin kutsuttuja ei-valtiollisia toimijoita, kuten vaikkapa erilaisia organisaatioita tai monikansallisia yrityksiä (Joselin & Wallace 2001, 1). Esimerkiksi Joseph S. Nye on puhunut vallan muutokseksi ja vallansiirtymäksi kutsutusta ilmiöstä, jossa valtaa on siirtynyt horisontaalisesti valtioilta toisille, kuten esimerkiksi lännestä kohti itää, mutta myös vertikaalisesti valtioilta ei-valtiollisille toimijoille esimerkiksi globalisaation ja internet-aikakauden luomien ilmiöiden vuoksi (Nye 2011).

Tuoreemmaksi tutkimusyksiköksi muun muassa voimistuneen urbanisaation myötä ovatkin nousseet kaupungit kansainvälisen politiikan toimijoina. Esimerkiksi Simon Curtisin mukaan globalisaatio integroituu kansainväliseen järjestelmään yhä enenevässä määrin ja vähentää samalla valtioiden rajojen merkitystä (Curtis 2016, 16). Globaaleja kaupunkeja pidetään uudentyyppisinä yksiköinä kansainvälisessä järjestelmässä, merkittävämpinä toimijoina kansainvälisessä politiikassa tai alustoina, joilla erilaiset globaalit prosessit toimivat (Kangas 2017, 2). Esimerkiksi Michele Acuton mukaan globaalit kaupungit ovat "voimakkaita ja vaikutusvaltaisia toimijoita nykyaikaisissa kansainvälisissä suhteissa ja ne kykenevät rakentamaan poliittista tahtoa sekä muokkaamaan globalisaation erilaisia prosesseja" (Acuton 2010, 442).

Ilmastonmuutos ja ympäristöpolitiikka on yksi aihealue, jossa kaupungit ovat astuneet toimijoina esiin ja joidenkin näkemysten mukaan kaupungit ovat ilmastonmuutokseen liittyvässä politiikassa jopa keskeisiä toimijoita. Ilmastopolitiikka on tullut osaksi kaupunkien arkea (Ks. esim. Betsill & Bulkeley 2013; Rosenzweig ym. 2018). Kaupunkien huomioiminen strategisina pelikenttinä, joissa kaupungin ja ilmastonmuutoksen hallinta ovat punoutuneet tiiviisti yhteen, on synnyttänyt suuren joukon tutkimusta (Ks. esim. Bulkeley, 2013; Hughes, Chu, & Mason, 2018; Johnson, Toly, & Schroeder, 2015).

Edellä mainitut seikat toimivat tämän tutkielman teoreettisen viitekehyksen perustana. Urbaaniin toimijuuteen ja sen muotoihin on vasta viimeisten vuosien aikana herätty politiikantutkimuksenkin tieteenalalla. Tämän heräämisen taustalta löytyy megatrendejä, jotka vaikuttavat kaupunkien

kasvaneeseen rooliin kansainvälisessä järjestyksessä. Samalla kun valtioiden rooli kansainvälisessä järjestyksessä on muutoksessa, kaupungeista on tullut kansainvälisen politiikan toimijoita. Erityisesti kaupungit harjoittavat toimijuuttaan esimerkiksi erilaisten verkostojen avulla. Ympäristö- ja ilmastopolitiikka puolestaan ovat alueita, joilla kaupungit erityisesti ovat kunnostautuneet toimijoina.

Tässä tutkielmassa käsitellään tapaustutkimuksen keinoin Lahden kaupungin ympäristöpääkaupunkihanketta ja sitä, miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi. Mitä se mahdollisesti voisi kertoa meille kaupunkien motiiveista osallistua kilpailuihin ja niiden kansainvälisen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimijuudesta? Samalla tutkielma selvittää Lahden prosessia ympäristöpääkaupungiksi. Tässä luvussa käsitellään tarkemmin tätä tutkielman teoreettista viitekehystä. Ensiksi käsittelen megatrendejä. Sen jälkeen teoretisoin toimijuutta ja sen käsitettä kansainvälisessä politiikassa, jotta tulevaisuudessa voidaan käsitellä kaupunkien toimijuutta.

2.1. Kaupungit ja globaalit trendit

Tässä alaluvussa käsittelen tarkemmin megatrendejä, jotka ovat kiihdyttäneet kaupunkien kansainvälisepoliittiseen toimijuuteen liittyvän tutkimuksen määrää. Trendit ovat tulevaisuuden suunnannäyttäjiä. Tämän hetken piirteistä voidaan huomata trendejä, joiden voidaan olettaa jatkuvan jollakin tietyllä tavalla. Trendit voivat olla pitkäaikaisia, eli havaittavissa jo kauan ennen niiden muodostumista. Hyvissä ajoin havaituista, pysyvistä ja stabiileista trendeistä voi kehittyä megatrendi. Megatrendit ovat useista ilmiöistä koostuvia kehityssuuntia, jotka kuvaavat muutoksen laajoja kaaria. Ne tuovat esiin ympärillämme tällä hetkellä korostuvia ilmiöitä. Megatrendin kehityssuunta on selkeä. Megatrendeillä on väistämätön vaikutus yhteiskuntiimme ja/tai niiden rakenteisiin. Megatrendit tapahtuvat globaalilla tasolla. Megatrendeihin eivät yksittäiset ihmiset, valtiot, saati globaalit suuryritykset voi vaikuttaa. Megatrendit ovat laajoja, kollektiivisesti hyväksytyjä ja globaaleja rakenteita muuttavia trendejä. (Sitra 2023; Mannermaa 2004.) Tämän tutkielman tässä alaluvussa käsiteltävät megatrendit ovat ilmastonmuutos, urbanisaatio, globalisaatio ja verkostoituminen.

2.1.1. Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos on ensimmäinen kaupunkien kasvaneeseen rooliin liittyvä megatrendi. Ilmastonmuutoksella viitataan tapoihin, joilla ihmisten aiheuttamat kasvihuonepäästöt ovat alkaneet muuttaa ilmakehän koostumusta ja vaikuttaa ilmasto-olosuhteisiin (Bulkeley ym. 2015). Ilmastonmuutos on aikamme suurimpia ongelmia monilla eri tavoilla niin paikallisesti kuin kansainvälisestikin (IPCC

2018; Betsill & Bulkeley 2003; North ym. 2017). Valtioiden kulutuksen ja tuotannon määrä kasvaa vuosi vuodelta ja vielä joskus toisistaan erillään olevat kansantaloudet ovat kasvaneet osaksi yhtä suurta globaalia markkinaa. Se ja teknologisen kehityksen aikaansaama ja alati laajentuva viestintäverkko on muovannut erilliset yhteisöt osaksi yhteistä maailmanyhteisöä. Tämä ihmisen aikaansaama toiminta on jättänyt ja yhä enenevässä määrin jättää jälkensä maapallolle: maapallomme on muutoksessa, jopa kriisissä globaalin ympäristöllisen muutoksen ja ilmastomuutoksen kautta. (Biermann & Dingwerth 2004.) Kansainvälisen ilmastopaneeli IPCC:n vuoden 2018 raportin mukaan ilmaston lämpeneminen on rajattava 1,5 asteeseen. Vuonna 2021 julkaistun arviointiraportin mukaan maapallon keskilämpötila on nyt noussut 1,1 astetta esiteollisesta ajasta ja ihmisten toiminta on aiheuttanut lähes kaiken lämpenemisen. Ilmakehän kasvihuonekaasujen pitoisuudet, lämpötila ja merenpinta kohoavat ja jäätiköt vetäytyvät nopeammin kuin tuhansiin vuosiin. Arktisilla alueilla ilmasto lämpenee nopeammin kuin maapallolla keskimäärin eli yli kaksinkertaisella vauhdilla, tuoreimman arvion mukaan jopa neljä kertaa nopeammin. (IPCC 2021; Ilmatieteen laitos 2022).

Ilmastomuutos on ongelmana globaali ja ”pirullinen” (”wicked”) ja keskeisesti läsnä maailmanpolitiikan arjessa ja sen tutkimuksessa. Ratkaisuja ilmastomuutokseen on etsitty valtiollisella tasolla esimerkiksi kansainvälisissä ilmastokonferensseissa (Betsill & Bulkeley 2003, 2), jossa myöhemmin Pariisiin vuoden 2015 ilmastopöytäkirjan saatiin aikaan. Taisteluun on kuitenkin ryhdytty myös lukuisilla muilla tasoilla muun muassa kansallisten, kansainvälisten ja monenvälisten organisaatioiden, yritysten, yhteisöjen, yksilöiden ja kaupunkien sekä kuntien toimesta.

Ilmastomuutoksen keskiössä ovat urbaanit alueet, joihin ongelmia kasaantuu, koska niissä asuu paljon ihmisiä. Esimerkiksi kuivuus, tulvat, merenpintojen nousut ja myrskyt vaikuttavat kaupungeissa asuviin ihmisiin, infrastruktuuriin, omaisuuteen ja asuntoihin sekä ekosysteemeihin. Samaan aikaan kaupungit aiheuttavat yli kaksi kolmasosaa globaaleista kasvihuonepäästöistä ja ovat siksi tärkeässä roolissa ilmastomuutoksen vastaisessa taistelussa. (World Economic Forum 2022). Kaupungit ovat myös ainutlaatuisessa johtavassa asemassa ilmastomuutoksen sopeuttamistoimissa ja ilmastomuutoksen lieventämistoimissa, koska kaupungit ovat pragmaattisia, toimintaorientoituneita, alueellisia, valtiollisia ja kansainvälisiä taloudellisen toiminnan keskuksia sekä usein ensimmäisinä mukana yhteiskunnallisissa trendeissä (Rosenzweig ym. 2018, 4). Samaan aikaan ilmastomuutoksen monimittakaavainen luonne vaikeuttaa valtioiden kapasiteettia suojella kansalaisiaan ja ilmastoaan (Biermann & Dingwerth 2004; Bulkeley 2005). Monimittakaavaisuudella tarkoitetaan sitä, että päästöt tuotetaan paikallisesti, mutta niiden vaikutukset leviävät globaalien prosessien kautta (mt). Vaikka tiedemaailman ja politiikan huomio

on keskittynyt siihen, miten valtiot voivat ratkaista ilmastonmuutokseen liittyviä asioita, koettu tarve liikkua valtioiden tasoa pidemmälle ilmastonmuutoksen ymmärtämiseksi ja ratkaisujen kehittämiseksi on kasvanut.

Rosenzweigin ym. (2018) teoksessa *Climate Change and Cities* eritellään erilaisia erityisesti kaupunkien kohtaamia ilmastonmuutoksen aiheuttamia ongelmia. Ensimmäistä kutsutaan termillä ”urbaanit lämpösaarekkeet”, jolla viitataan siihen, että kaupungit ovat kuumempia kuin lähiöt ja maaseutu. Tämä johtuu siitä, että kaupungeissa on paljon betonia ja muita lämpöä imeviä rakennusmateriaaleja ja vähemmän viherkasvustoa ja lämpöä läpäiseviä materiaaleja. Toisella erityisuhalla viitataan ilmansaasteisiin. Kaupunkeihin keskittyy paljon ilmansaasteita aiheuttavaa toimintaa, kuten asutusta, kaupallista toimintaa, teollisuutta, sähkön- ja energiantuotantoa sekä liikennejärjestelmiä. Ilmansaasteet aiheuttavat akuutteja ja kroonisia terveysuhkia urbaaneille asukkaille. Kolmas kaupunkien kohtaama uhka on erilaiset sään ääri-ilmiöt. Esimerkiksi Pohjois-Atlantin oskillaatio ja eteläinen oskillaatio ja syklonit kuten hurrikaanit ja tornadot aiheuttavat ääriolosuhteita kaupunkeihin. Rannikkokaupunkien puolestaan on varauduttava useampiin vahingollisiin tulviin myrskyjen aikana merenpinnan nousun vuoksi. (Rosenzweig ym. 2018, xvii-xviii). Ilmastonmuutoksen odotetaan vaikuttavan merkittävästi neljään eri sektoriin suurimmassa osassa maailman kaupungeissa – paikalliset energiajärjestelmät, vedenjakelu, -tarve ja jäteveden käsittely, liikenne ja yleinen terveys (mt.). Kiinnostavaa samalla on se, että vaikka ilmastonmuutoksen aiheuttamien haittojen vähentäminen ja ylipäänsä ilmastonmuutokseen reagointi on ollut riittämätöntä globaalilla ja valtiollisella tasolla, kaupunkien toimet hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi on pystytty identifioimaan tehokkaiksi (Bulkeley 2005, 2013; Bulkeley & Betsill 2013; Hodson & Marvin 2010).

Lahden kaupungin verkkosivujen mukaan Lahden ilmasto on lämmennyt kaksi astetta 1960-luvun tasosta. Sopeutumista vaativiksi ilmiöiksi ja uhiksi Lahden kaupunki on listannut lämpötilan nousun, sateiden määrän nousun, voimakkaammat myrskytuulet ja ennätyselliset lämpöaallot sekä rankkasateet. (Lahden kaupunki 2022). Lahden sopeutustoimia johtaa Lahden Sustainable Energy and Climate Action Plan, joka on valmisteltu osana 2030 EU Covenant of Mayors for Climate & Energyä. Suunnitelma luettelee yli yhdeksänkymmentä toimenpidettä ilmastonmuutokseen valmistautumiseen tai sopeutumiseen. Toimenpiteet sisältävät keinoja aina myrskyveden hallinnasta liikenteen kehittämiseen ja kansalaisten tietoisuuteen saakka. Lahti on ilmoittanut pykivänsä vähentämään päästöjään 80 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2025 mennessä ja olevansa samana vuonna myös hiilineutraali (Lahti 2030 SECAP).

2.1.2. Urbanisaatio

Toinen kaupunkien kasvaneeseen rooliin liittyvä globaali megatrendi on urbanisaatio. Urbanin väestön määrä maapallollamme kasvaa jatkuvasti sekä luonnollisesti että urbanisaatioprosessin kautta, kun ihmisiä muuttaa maaseudulta kaupunkiin parempien taloudellisten mahdollisuuksien perässä (Bulkeley ym. 2015, 4). Urbanisaatiolla tarkoitetaan urbanien asutusten määrän suurta kasvua, jonka taustalla on erilaisia asioita kuten kaupunkien tarjoamat mahdollisuudet ihmisille, globaali ja yhteiskunnallinen kehityskulku pois maatalousyhteiskunnista sekä erilaiset teknologiset ja rakenteelliset syyt (Curtis 2016, 8).

Urbanisaatio on yhtä vanha asia kuin sivilisaatio (Bracken 2012, 13). Urbanisaatio on myös monimutkainen ja dynaaminen prosessi, joka tapahtuu ajan ja paikan skaaloilla (Grimm ym. 2008a, 2008b). Kun yhteiskunnat kehittyvät ja muuttuvat, urbanisaatio on sekä osa prosessia että prosessin sisäänsä kietova kehä. Kaupungit edustavat ihmisten ponnistelujen parhaimpia asioita: kykyä suunnitella, rakentaa ja elää sopuisasti yhdessä. Kaupungit ovat todiste ihmiskunnan kyvystä muovata ympäristöään sopimaan paremmin tarpeisiinsa ja esittelemään sitä parasta, jota ihmismielet ja kädet kykenevät tuottamaan: rakennus- ja insinööritaidon lisäksi myös arkkitehtuuria ja taidetta. Lisäksi kaupungit toimivat muutosten ytiminä: keinot, joilla yhteiskunnat kehittyvät, huomataan ja keksitään usein ensimmäiseksi kaupungeissa. Kaupungit ovat myös olleet taiteen, kulttuurin ja kaupankäynnin syntypaikkoja. (Bracken 2012, 13.)

Urbanien asutuskeskusten lisääntyminen ja kasvaminen onkin 2000-luvun keskeinen piirre (Seto ym 2013). Maalaismainen menneisyys on kadonnut, sillä ihmiset ovat siirtyneet kaupunkiin joko etsimään uusia mahdollisuuksia tai heidät on pakotettu kaupunkiin perinteisistä maatalouteen liittyvistä töistä esimerkiksi teknologisen kehityksen tai alan rakenteellisen muutosten vuoksi. Vaikka urbaani väestö hallitsee vain kahta prosenttia koko maapallon pinta-alasta, urbaaneissa keskittymissä asuu jo yli puolet maailman väestöstä (Bulkeley 2013, 7).

Urbanin väestön koko oli vain 13 prosenttia maailman asukkaista vuonna 1900. Vuoteen 1950 mennessä urbanin väestön prosenttiosuus oli noussut 29 prosenttiin. Jos nykyinen trendi jatkuu, urbanin väestön osuus nousee 2050 luvulle tultaessa peräti 70:een, jopa 75:een prosenttiin. (Acuto 2009; Curtis 2016, Seto, ym. 2013, 2.) Noin 6,3 miljardia kaupunkilaista 2050-luvulla olisi lähes kaksi kertaa enemmän kuin 3,5 miljardia kaupunkilaista vuonna 2010 (YK 2010 teoksessa Seto, Parnell & Elmqvist 2013, 2). Kiinnostavaa on, että suurimman osan kasvusta odotetaan tapahtuvan pienissä ja keskisuurissa

kaupungeissa, ei jättikaupungeissa. (mt.) Yli miljoonan asukkaan suurkaupunkien ja yli 10 miljoonan asukkaan megakaupunkien määrät tulevat nekin kasvamaan entisestään (Curtis 2016). Mantralta urbaanista ajasta on nykyään vaikeaa välttyä ja kaupungit ovatkin kiinnittäneet niin asiantuntijoiden kuin analyytikoidenkin huomion ympäri maailmaa (Acuto & Rayner 2016).

Ilmastonmuutos tai luonnon monimuotoisuuden kohtaamat ongelmat eivät kuitenkaan ole ensimmäisenä mielessä niillä 900 miljoonalla ihmisellä, jotka asuvat kaupunkien slummeissa ilman peruspalveluja, tyydyttäviä asumisolosuhteita ja terveellisiä elinoloja (YK:n asuinyhdyskuntaohjelma 2003). Samaan aikaan urbaanin väestön kulutus kasvaa, mikä tarkoittaa kasvavaa tarvetta luonnonresursseille, mutta aiheuttaa ongelmia resurssien reilulle ja tasavertaiselle jakautumiselle (Seto ym. 2013, 2). Seton, Parnellin & Elmqvistin mukaan jättikaupungit ovat usein kiinnostuksen kohteena, mutta tosiasiaassa 1–5 miljoonan asukkaan kaupungit kokevat kaikkein suurinta väestönkasvua. Onkin esitetty, että suurin osa maailman urbaanista väestöstä asuu 2050-luvulla alle miljoonan ihmisen kokoisissa kaupungeissa (Fragkias ym. 2013.)

Historiallisesti kaupungit ovat myös olleet tiiviitä paikkoja, jotka ovat keskittäneet ihmisiä sisäänsä. Nykyään kaupungit ovat kuitenkin yhä alati laajenevia ja urbaanit alueet kasvavat noin kaksi kertaa nopeammin kuin urbaanin väestön määrä (Seto ym. 2011; Angel ym. 2011). Sen lisäksi, että urbaanit alueet ovat jatkuvasti laajentuvia, niihin liittyy kehysurbanisaation prosessi. Sillä tarkoitetaan sitä, että syrjäisistä alueista kaupunkien reunoilla, ulkopuolella tai välissä tulee urbaanien alueiden metropolialueita (Aguilar ym. 2003). Fyysisenä ilmiönä kehysurbanisaatio edellyttää viljelyalueiden, laidunmaiden ja metsien muuntamista urbaaneiksi alueiksi. Sosiaalisena ilmiönä tämä vaatii maatalousyhteisöiltä kulttuurisia ja elämäntapaan liittyviä muutoksia, koska ne sulautuvatkin yhtäkkiä osaksi urbaania taloutta ja kehitystä (Seto ym. 2013, 2).

Kaupungit ovat osoittaneet olevansa globaalin talouden, globaalien viestintävirtojen ja maailmanlaajuisen ihmisten ja hyödykkeiden liikkumisen elintärkeitä konekeskuksia. Kaupungit eivät kuitenkaan ole ainoastaan urbanisoituvan 2000-luvun kriittinen konteksti, vaan ne voivat olla myös tehokkaita toimijoita, jotka ottavat osaa globaalin hallinnan dynamiikkaan. Urbanisaation ja kaupunkien toimijuuden tarkastelussa on kuitenkin huomioitava, että kaupungeja on erilaisia ja niitä voidaan luokitella erilaisilla tavoilla. Toisaalta on globaaleja suurkaupunkeja, toisaalta ”ei-globaaleja” pikkukaupunkeja. On maantieteellisesti jaoteltuja kaupungeja, kuten eurooppalaisia, yhdysvaltalaisia tai aasialaisia kaupungeja. Euroopan sisällä taas on iso joukko erilaisia kaupungeja: Etelä-eurooppalaiset kaupungit eivät välttämättä ole samanlaisia kuin pohjoiseurooppalaiset tai pohjoismaalaiset kaupungit.

Joka tapauksessa erilaisissa kaupungeissa asuu yhä isompi osa maailman asukkaista. Kaupungit tuottavat eniten päästöjä ja ilmastonmuutos vaikuttaa voimakkaasti kaupunkeihin. Yksi urbanisaatioon liitetty seuraus on globaali ekologinen muutos. Kaupungit eivät enää voi olla tiedottomia omista ekologisista perustoistaan. Ongelmana on kuitenkin se, että samaan aikaan kun suurissa kaupungeissa ja talouskeskitymissä käytetään luonnonresursseja valtavia määriä, urbaanien alueiden ulkopuolella sijaitsevia ekosysteemejä ei suojella. Vaikka se on jo hyväksytty, että kaupunkien on otettava isompaa vastuuta maapallon resurssien säästäväisemmästä käytöstä (Seitzinger ym. 2012), urbaanin kestävyyskonsepti usein keskittyy paikallisuuteen eikä ota huomioon muualla olevien resurssien suojelemista. (Seto ym. 2012.)

Seto, Parnell & Elmqvist (2013) ovat listanneet ja tarkastelleet viittä pääasiallista urbanisaatioon liittyvää trendiä, joilla on vaikutuksia ekosysteemeihin ja luonnon monimuotoisuuteen. Ensimmäinen trendi on se, että urbaanit alueet kasvavat nopeammin kuin urbaanin väestön määrä. Se tarkoittaa sitä, että kaupunkien rakentaminen ja urbaanin kuluttamisen mahdollistaminen vaativat enemmän maapinta-alaa, kun urbaani väestö kasvaa. Joissakin kaupungeissa, joissa väkiluku tai talous pienenee, ongelmaksi voivat muodostua hylätyt tontit tai rakennukset. Toisaalta ne tarjoavat kasvualustan uudelle kasvillisuudelle, mutta haasteita urbaanille uudistamiselle.

Toinen trendi on se, että urbaanit alueet muovaavat niiden paikallista ja alueellista ilmastoa urbaanien lämpösaarekkeiden vaikutuksien kautta ja muuttuneilla sademäärillä. Niillä yhdessä on merkittäviä vaikutuksia ekosysteemien toimintaan ja biodiversiteettiin. Kolmas trendi on se, että rakennettujen alueiden määrään kasvu liittyy vahvasti luonnonresursseihin, erityisesti veteen, puuhun ja energiaan. Kaupunkien jatkuva kasvu usein vaatii maataloudelle tarkoitettuja alueita. Tällä on suoria vaikutuksia elinympäristöille, monimuotoisuudelle ja ekosysteemeille jossain muualla.

Neljäs urbanisaatioon ja ympäristöön liittyvä trendi on se, että urbaani maapinta-ala kasvaa nopeasti biodiversiteetiltään tärkeiden alueiden lähistölle ja vielä nopeammin matalille, biodiversiteetiltään tärkeille rannikkoseuduille. Viides trendi on, että iso osa urbaanista laajentumisesta tapahtuu alueilla, joilla taloudellinen kehitys ja institutionaalinen kapasiteetti ovat rajoittuneempia. Se asettaa haasteita investoida monimuotoisuuden suojeluun, ekosysteemien suojeluun ja ennallistamiseen.

Vaikka kaupungeja on ollut olemassa vuosituhansia, urbanisaation prosessit eroavat menneiden aikojen urbaaneista muutoksista. Kaikkein suurimmat erot esiintyvät urbanisaation mittakaavassa, vauhdissa ja muuttuvassa maantieteessä (Seto ym. 2010). Urbanisaation mittakaava on ennennäkemätöntä urbaanin

väestön koossa, urbaanin alueen laajuudessa ja suurien urbaanien alueiden suuressa määrässä (mt). Nykypäivän kaupungit ovat väkiluvultaan isompia kuin ikinä historiassa. 1900-luvulla ei ollut kaupunkeja, joissa olisi ollut kymmenen miljoonaa asukasta. Nykyään yli kymmenen miljoonan asukkaan kaupunkeja on kymmeniä. Urbaaneista alueista on myös tullut fyysiseltä kooltaan epätavallisen suuria. Suurten kaupunkien määrä on sekin ennätysellinen. 1800-luvun alussa Peking oli ainoa yli miljoonan asukkaan kaupunki. Nyt miljoonakaupunkeja on maailmassa useita satoja (Seto ym. 2013, 4).

Urbanisaation tahti on toinen keskeinen muutos aiempaan. Maailman väkiluvulla kesti historian alusta 1960-lukuun saakka kasvaa yhteen miljardiin, mutta vain 26 vuotta sen jälkeen kasvaa kahteen miljardiin (Seto ym. 2013, 5). Urbaanin väkiluvun kasvu näkyy välittömästi kaupunkien johtajien ja asukkaiden jokapäiväisissä haasteissa, kun he etsivät keinoja taata urbaanien asuinympäristöjen kriittisiä resursseja. Kolmas urbanisaatioon liittyvä muutos entiseen on se, että urbanisaation maantiede muuttuu. Maailman kaksikymmentä nopeiten kasvavaa urbaania aluetta sijaitsevat Aasiassa ja Afrikassa, eivät Euroopassa tai Pohjois-Amerikassa (Seto ym. 2013). Urbaani muutos tapahtui Euroopassa ja Etelä-Amerikassa 1950-luvulta 1970-luvun läpi. Nyt urbaani kasvu tapahtuu ensisijaisesti Aasiassa, erityisesti Kiinassa ja Intiassa, sekä Afrikassa, jossa erityisesti Nigeriassa. Parin seuraavan vuosikymmenen aikana myös maalaisväestön koko kasvaa, mutta urbaanin väestön määrän molemmilla mantereilla odotetaan kasvavan yli viidelläkymmenellä prosentilla. Urbaanin maa-alan sijainnin muutos tulee heijastamaan näitä muutoksia väestönkasvussa. Kiinassa, Intiassa ja Nigeriassa tullaan näkemään merkittäviä urbaanin rakennetun pinta-alan laajentumisia. Toisaalta suurin osa uusista urbaaneista asukkaista tulee olemaan suhteellisen köyhiä. (Seto ym 2013, 5.)

Kaiken tämän lisäksi YK:n asuinyhdyskuntaohjelman 2022 mukaan vuosien 2020 ja 2070 välillä kaupunkien lukumäärä köyhissä valtioissa kasvaa 76 prosentilla, suurituloisissa ja alemman keskitulon valtioissa kahdellakymmenellä prosentilla ja ylemmän keskitulon valtioissa kuudella prosentilla (YK:n Asuinyhdyskuntaohjelma 2022, 32). Saman raportin mukaan kaupungin maa-alan kasvua tapahtuu eniten köyhissä valtioissa (141 prosenttia), matalan keskitulon valtioissa (44 prosenttia), ja suurituloisissa valtioissa (34 prosenttia). Ylemmän keskitulon valtioissa muutosten odotetaan olevan suhteellisen pieniä (13 prosenttia). Lisäksi YK:n asuinyhdyskuntaohjelman mukaan pienet kaupungit kattavat melkein puolet urbaaneista maa-aloista köyhissä valtioissa. Saman trendin odotetaan pysyvän tulevina vuosikymmeninä. (YK:n asuinyhdyskuntaohjelma 2022, 33.)

Urbanisaatio ja kaupunkiseutujen kasvu ovat todella vahvoja ilmiöitä myös Suomessa. Myös Suomessa luonnollinen väestönkasvu keskittyy isompiin kaupunkeihin samalla kun maatalouden ja teollisuuden

työpaikat vähenevät. Palvelut seuraavat tietointensiivisten työpaikkojen perässä kaupunkiin, jonne myös maahanmuutto kohdistuu Suomessa. Samaan aikaan Suomi seutuistuu ja sen infrastruktuuri on polkuriippuvaista. Uusi urbanisaatiota edistäviä seikkoja 2020-luvun Suomessa on esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillintään pyrkivät toimet, jotka lisäävät elinkustannuksia epätasaisesti. Samalla digitaalinen talous keskittyy tiheästi asutuille alueille samalla kun julkisten palvelujen verkosto heikentyy edelleen.

Myös Lahdessa urbanisaatio näkyy eri tavoilla. Päijät-Hämeen maakunnan sisällä muutetaan Lahteen. Toisaalta Lahdesta muutetaan paljon esimerkiksi pääkaupunkiseudulle. Kuitenkin muuttoliike muualta Päijät-Hämeen maakuntaan on myös suotuista. Esimerkiksi kevään 2021 aikana Päijät-Hämeessä asui noin 200 ihmistä enemmän kuin edellisvuonna. Tilastokeskuksen mukaan muista kunnista muutti maakuntaan 400 ihmistä enemmän kuin maakunnasta muutti pois. Tuossa luvussa näkyy erityisesti Lahden vaikutus. Kesäkuun lopussa 2021 Päijät-Hämeen väkiluku oli noin 206 000 ihmistä, josta Lahdessa asuu hitusen yli 120 000. (Yle 2021.) Myös Päijät-Hämeen liiton Päijät-Hämeen kuntien välistä muuttoliikettä selvittävä tilastoselvitys toteaa, että maakunnan suurena keskuksena Lahti on ollut maassamuuton suuri voittaja (Päijät-Hämeen liitto 2019). Myös Päijät-Hämeen kuntien sisäisestä muutosta neljä viidesosaa tapahtuu Lahden ja sen naapurikuntien välillä. Lahti onkin viime vuosien ainoa muuttovoittokunta Päijät-Hämeen sisäisessä muuttoliikenteessä. Hollola on hyötynyt muuttoliikenteessä sijainnista Lahden kanssa samassa kaupunkirakenteessa, mutta senkin tilanne on hiipunut. Muut Päijät-Hämeen maakunnat ovat nykyisin selkeitä menettäjiä. (mt.)

2.1.3. Globalisaatio

Globalisaatio on kolmas megatrendi, joka vaikuttaa kaupunkien kasvaneeseen rooliin kansainvälisessä järjestyksessä. Globalisaatio on monimutkainen, eriskummallinen ja epämääräinen termi, jonka tarkka määrittäminen on usein hankalaa. Saskia Sassenille globalisaatio merkitsee kahta erilaista dynamiikkojen joukkoa. Toinen niistä sisältää globaalien instituutioiden ja prosessien kuten WTO:n tai globaalien finanssimarkkinoiden muodostumista (Sassen 2003, 1). Toinen prosessien joukko ei skaalaudu globaalilla tasolla, mutta on Sassenin mukaan silti osa globalisaatiota. Tällaiset prosessit tapahtuvat alueellisten ja institutionaalisten alueiden sisällä ja niitä vaikuttavat valtiolliset säännöt. Näiden prosessien joukkoon Sassen lukee rajat ylittävät verkostot, joissa on globaalilla agendalla toimivia aktivisteja. Tällaisia ovat usein esimerkiksi ihmisoikeus- ja ympäristöorganisaatiot. Lisäksi Sassen lukee globalisaatioon valtioiden tekemiä toimia, kuten valuutta- ja fiskaalipolitiikkaa sekä oikeuslaitosten kansainvälisten instrumenttien käytön.

Globalisaatio on siis laaja termi, jota voidaan käyttää erilaisissa konteksteissa kuvaamaan erilaisia globalisoituneita prosesseja. Esimerkkejä ovat vaikkapa taloudellinen tai teollinen globalisaatio. Veltz on huomauttanut, että globalisaatio on ensinnäkin pitkä prosessi ja toisaalta myös vanha ilmiö (Veltz 2009, 38 teoksessa Bagnasco & Le Gales 2009). Voisi sanoa, että globalisaatiolla tarkoitetaan globaalia muutosta, johon esimerkiksi kuuluu lisääntynyt kytkeytyneisyys (engl. interdependence) ja täten myös lisääntyneet katkokset (engl. disconnections). Globalisaation vuoksi monen toiminnan mittakaavat ovat muuttuneet ja useat asiat sekä ilmiöt ovat kietoutuneet ylipaikallisesti tai ylikansallisesti yhteen. Globalisaatio aiheuttaa erilaisia alueellisia muutoksia ja muutoksia alueelliseen hallintaan. Asioiden, tavaroiden ja ihmisten kansainvälinen liikkuvuus on lisääntynyt ja aiheuttanut valtiomuutosta. Niin kutsutut ”rajattomat” ympäristökysymykset ovat tulleet osaksi päivittäistä elämää maapallolla. Rajattomilla ympäristökysymyksillä tarkoitetaan esimerkiksi ympäristöongelmia, joilla on globaali luonne eivätkä ne tunne valtioiden rajoja. Taloudellisen globalisaation puolella tuorehkoja ilmiöitä puolestaan ovat vaikkapa kasautuva kasvu ja varallisuus sekä toisten paikkojen jääminen niin sanotuiksi reuna-alueiksi. Toisaalta globalisaatio on aiheuttanut myös kaupunkien rakennemuutosta ja kaupunkiseutujen aikaa jota ”urbaaniksi ajaksi” kutsutaan. (Kallio 2019.)

Castells on määritellyt (1996) globalisaation verkostoituneena yhteiskuntana, jota konstituivat erilaiset kytkökset, linkit ja suhteet. Tällainen virtojen tilana tunnettu konsepti edustaa uutta informaatioaikakauden tilallista logiikkaa. Castellsin mukaan kaupungit kerryttävät ja saavat varoja ja valtaa sen perusteella, mitä niiden halki kulkee (esimerkiksi informaatiota, tietoa, rahaa ja kulttuurista toimintaa).

Globalisaation yhteydessä James N. Rosenau on tarkastellut maantieteen etäisyyksiä ja läheisyyksiä sekä globaalin hallinnan käsitettä ja globalisaation taustalla vaikuttavia dynamiikkoja. Globalisoituvassa maailmassa identiteettimme, ihmisoikeudet, kulutustottumukset ja muut asiat muotoutuvat monimutkaiseksi toimintatapojen joukoksi, jossa kaukaisista asioista tuleekin lähellä olevia. Globaali hallinta käsittää joukon joskus päällekkäisiä, joskus erillisiä monikansallisia instituutioita, jotka näyttävät yhä suuremmassa roolissa maailmanpolitiikan muokkaamisessa tarjoamalla hallintaa ilman hallituksia. Tutkimukset ovat osoittaneet, että paikalliset ja globaalit toimijat ottavat toisiltaan vaikutteita. Globaalin ja paikallisen yhdistämää termiä kutsutaan fragmaatioksi, joka on yhdistelmä kahdesta eri prosessista, sirpaloitumisesta ja integraatiosta. Fragmaatio on konsepti, jolla voi saada otteen maailmasta, jossa paikallistuvat ja globalisoituvat voimat kietoutuvat yhteen ja vastakkaiset navat hallitsevat. Fragmaation avulla voidaan selittää maailmaa, joka samanaikaisesti liikkuu eri suuntiin.

Rosenaun mukaan fragmentaatio heikentää valtioiden valtaa siirtämällä sen valtaa joko ylöspäin ylikansallisille toimijoille tai alaspäin paikallisille toimijoille. (Rosenau 2003.)

Segbergs on kuvaillut globalisaatiota kuin uudeksi kartografiaksi, jossa valtioilla yhä on omat tilansa, mutta joita puristaa niin kutsuttujen tärkeiden ei-valtiollisten toimijoiden joukko (Segbergs 2010, 43 teoksessa Barthold 2019). Teoksessa *Cities in Contemporary Europe* (2009) Veltz (1991, 2009) sanoo, että taloudellinen globalisaatio vaikuttaa suureen joukkoon kaupunkeja ja alueita. Vaikutus näkyy muun muassa taloudellisen tilan ja muuttuvan kilpailutilanteen kasvavana keskinäisriippuvuutena tai kytkeytyneisyytenä. Globalisaatioon ja urbanisaatioon liittyy myös globaalien kaupunkien määrän kasvu. Globaalien kaupunkien verkosto onkin globalisaation materiaallinen ulkoinen tukiranka, joka solmii yhteen monenlaisten globaalien virtojen hallintaa (Friedmann 1986, 69–83; Sassen 1991; Sassen 2006).

Kaupunkien globaalin toimijuuden tarkastelun taustalla onkin usein urbanisaation lisäksi globalisaatio. Kaupungeilla sanotaan olevan kykyä toimia globaalisti, koska niissä sijaitsee verkostoituneita toimijoita ja ominaisuuksia. Tämä toistaa väitteitä keskittyneistä valtakapasiteeteista globalisaation kontekstissa, joita kirjallisuus globaaleista ja maailmankaupungeista on tuonut esiin (Sassen 1991; Castells 1996; Taylor & Derudder 2016).

Globalisaatio on tuonut myös syrjäisen Suomen kaupungit globaalien prosessien ja globalisaation tapahtumapaikoiksi. Suomalaiset kaupungit tarjoavat työpaikkoja työntekijöille ympäri maailmaa ja toimiva sekä turvallinen yhteiskunta on houkutteleva syy muuttaa maahan. Samaan aikaan suomalaiset kaupungit ovat heränneet brändityöhön ja tekevät kunnianhimoista ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa. Suomalaiskaupungit myös hakeutuvat kansainvälisiin kilpailuihin ja haluavat itselleen suur tapahtumia järjestettäväkseen. Suomalaisiin kaupunkeihin keskittyy paljon esimerkiksi IT-alan ja pelialan osaamista sekä tekniikan ja teknologian alan osaamista. Vaikka jokin kaupunki on perinteisessä mielessä syrjäinen, globalisaation avulla siitä voi tulla jonkin tietyn osa-alueen kannalta keskeinen.

2.1.4. Verkottuminen ja verkostoituminen

Neljäs kaupunkien kasvaneeseen rooliin kansainvälisessä politiikassa liittyvä megatrendi on verkottuminen ja verkostoituminen. Kansainvälisten suhteiden tieteenalalla on havaittu kasvanutta kiinnostusta monikansallisten verkostojen rooliin kansainvälisellä areenalla 1990-luvulta saakka (Betsill & Bulkeley 2004, 471). On toistuvasti tunnustettu, että kyseisten verkostojen merkitys perustuu niiden kykyyn vaihtaa tietoa ja informaatiota ja muodostaa normeja (mt). Kaupunkien välisiä suhteita ei siis voi

kehystää vain kansainvälisten suhteiden pieniksi muodoiksi. Globalisaation aikakaudella on havaittu maailman kaupungit yhteen punovan verkoston syntyminen, joka liittyy perinteisiin kansainvälisiin suhteisiin ja valtioita vertailevaan tutkimukseen (Beaverstock ym 2001b: v). Barry puolestaan on sanonut, että on normaalia ajatella urbaania yhteiskuntaa erilaisten sosiaalisten ja teknologisten verkostojen joukkona. Ja juuri niin kaupunki usein visualisoidaan erilaisten verkostodiagrammien avulla, jotta voidaan havainnollistaa kaupunkien monimutkaisuutta. Verkostojen ja verkostojen diagrammien avulla kaupungin mittakaavaa ja monimutkaisuutta voidaan hallita ja ymmärtää (Barry 2000, 283 teoksessa Smith 2003, 27).

On laajasti tunnustettu, että kaupungeilla on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen ehkäisemisessä ja siihen sopeutumisessa (Rosenzweig ym. 2018). Kaupungit tuottavat kaksi kolmasosaa kasvihuonepäästöistä ja vastaavat yhtä suuresta globaalista energian kulutuksesta. Samaan aikaan kaupungit ovat paikkoja, joissa ilmastonmuutoksen vaikutusten odotetaan näkyvän kaikkein voimakkaimmin. Siksi kaupungeissa ja kaupungeilla on valtavasti potentiaalia tehokkaan ilmastopolitiikan tekemiseen, mutta se vaatii perusteellisia institutionaalisia, käytökseen liittyviä, teknologisia ja fyysisiä muutoksia. (Wolfram ym. 2019.)

Kuitenkin kaupunkien huomioiminen strategisina areenoina, joissa urbaani hallinta ja ilmaston muutoksen hallinta nivoutuvat yhteen, on synnyttänyt joukon tutkimusta (esimerkiksi Bulkeley 2013; Hughes ym 2018; Johnson ym. 2015). Tämä tutkimus on havainnollistanut, miten ilmastodiskurssit muovaavat uusien hallinnan sopimuksien monimuotoisuutta ja muovaavat tapoja, joilla julkiset toimijat kaikilla tasoilla ottavat osaa politiikkaan, päätöksentekoon ja toimeenpanoon. Urbaani ilmastohallinta myös säännöllisesti laajentuu kansallisten rajojen yli ja kattaa kansainvälisten ja ylipaikallisten toimijoiden suhteita. Hyvin selvästi tämä on nähtävissä erilaisten ilmastotoimintaan keskittyvien ylikansallisten toimijaverkostojen määrän lisääntymisessä (Kern & Bulkeley 2009; Lee 2015 teoksessa Wolfram ym. 2019). Noissa verkostoissa kaupungit enenevässä määrin toimivat kollektiivisesti ja vaativat sekä oikeutta että velvollisuutta ottaa johtajuutta valtioiden saamattomuuteen kohdistuvan kritiikin motivoimina. (Barber 2014.)

Globaalit kaupungit siis ovat kykeneväisiä näyttämään poliittisia suuntauksia kaupunkien kehittämisessä ja päätöksenteossa sen avulla, että ne jatkuvasti asemoivat itsensä strategisiksi globalisaation paikoiksi ja osallistuvan maailmanpolitiikan globaaleihin verkostoihin. Tämä näkemys edellyttää sitä, että kaupunkia ei nähdä pelkkänä paikkana vaan myös toimijana kansainvälisissä suhteissa. (Acuto 2010, 427.) Michele Acuto on tutkinut globaaleja kaupunkeja ja John Friedmann sekä Peter Taylor ovat

puhuneet maailman kaupunkien verkostosta, jonka kautta kaupungit organisoivat ja säätelevät maailmanlaajuisia, alueellisia ja kansallisia virtoja. Osittain verkostojen ansiosta globaaleilla kaupungeilla on kykyä strategiseen hallintaan ja ne kykenevät solmimaan edustavia suhteita muiden kansainvälisten olevaisten kanssa. (Acuto 2010, 430.) Kaupungit ja urbaanit toimijat myös osallistuvat politiikan kehittämiseen ja jakamiseen, kansainväliseen diplomatiaan ja lobbaamiseen kansainvälisellä tasolla hyvin vahvasti verkostoituneilla tavoilla. Sitä on kuitenkin tutkittu vähemmän, miksi ja miten tietyt paikalliset toimijat osallistuvat tällaiseen edellä mainittuun verkostoituneeseen maailmanpolitiikkaan.

Bulkeley on tutkinut tarkemmin muun muassa sitä, miten ylikansalliset verkostot tarjoavat sekä yksilöllisille urbaaneille toimijoille että niiden kaupungeille alustan näkyvyydelle. Tämä indikoi sitä, että poliittisten intressien alueellisuus säilyy tärkeänä asiana kaupungeille silloinkin, kun ne ovat verkostoituneita globaaleja toimijoita (Söderström 2014). Tällaisissa verkostoissa politiikanteon prosessit voivat laajentaa kansainvälistä legitimizeettiä ja parantaa politiikanteon itsenäisyyttä kaupungeille suhteessa kansallisen tason hallintoon (Acuto 2013, 16). Joiltakin tosin puuttuu kykyä vaikuttaa kyseisiin verkostoihin tai ne kohtaavat haasteita verkostoituneiden politiikkainnovaatioiden toimeenpanemisessa puuttuvien resurssien tai kykyjen vuoksi (Robinson 2019).

Kaupungit ovatkin hyödyntäneet tätä kykyä solmia verkostoja, vaikuttaa ja saada asioita aikaan yhdessä. C40-verkosto ja Climate-Mayors ovat esimerkkejä kaupunkien laajoista verkostoista, jotka pyrkivät tekemään vaikuttavia ilmastotoimia. Onkin sanottu, että globaalit kaupungit ovat tulleet yhä tehokkaammiksi toimintatavassa, jota Brian Hocking on kutsunut katalyyttiseksi diplomatiaksi (Hocking 1991, 21–42 teoksessa Acuto 2010, 439). Katalyyttiset toimijat pyrkivät saavuttamaan tavoitteitaan toimimalla koalitioissa sen sijaan, että ne luottaisivat pelkästään omiin resursseihinsa (Acuto 2010, 439). Esimerkiksi C40-verkosto on esimerkki siitä, miten kaupungit eivät ole ainoastaan hallinnan kohteita vaan myös poliittisia toimijoita ja normien luoja, jotka kykenevät yhdistämään paikallisen (sisäisen) toimintapiirin kansainväliseen (Finnemore & Sikkink 1998, 893). Kaupungeilla on kykyä normatiiviseen ja infrastruktuuralliseen valtaan sen vuoksi, että niillä on kykyä kehittää ja koordinoita maailmanlaajuisia verkostoja ja suhteita. Kaupungit voivat edistää valtaansa ajamalla asioita, lobbaamalla ja muodostamalla koalitioita (Acuto 2010, 441). Lisäksi John Allen on huomauttanut, että verkostoissa toimivilla kaupungeilla tavoitteena on enemmänkin toimia verkostossa muiden kanssa muiden ylitse toimimisen sijaan (Allen 2010). Yhteistyön mahdollisuus erilaisissa verkostoissa taloudellisen kasvun agendalla turvataan verkostoissa olevien toimijoiden toimesta (Logan & Molotch 1987; Vicari & Molotch 1990).

Michele Acuto onkin kiteyttänyt, että kaupungit ovat voimakkaita ja vaikutusvaltaisia läsnäolijoita nykypäivän poliittisten suhteiden pelikentällä. Pehmeän vallan avulla kaupungit kykenevät rakentamaan poliittista tahtoa ja muovaamaan globalisaation prosesseja. Tämä kyky pitäisi huomioida tarkemmin, sillä verkostoituminen ei ole ainoastaan yksi osa kaupunkien valtaa vaan se myös muodostaa yhden kaikkein selvimmän resurssin, joita globaalit kaupungit voivat käyttää maailmapolitiikassa. (Acuto 2010, 442.) Siksi globaalit kaupungit voisivat olla globaalin hallinnan vastaus kansainvälisen agendan etualalla oleviin niin kutsuttuihin pirullisiin politiikkaongelmiin kuten ilmastonmuutokseen, pandemioihin ja epätasa-arvoon. Globaalit kaupungit kykenevät integroitumaan hallinnan rakenteisiin tarjoamalla ylikansallisia ratkaisuja esimerkiksi kestävyteen, kehitykseen ja ihmisten turvallisuuteen. Saskia Sassen on sanonut, että kaupungit ovat globaalin hallinnan haasteiden eturintamassa (Sassen 2009).

Kaupunkien representaatio kansainvälisessä diplomatiassa ja päätöksenteossa alleviivaa verkostoidun näkökulman ottamisen tärkeyttä. Urbanin toimijuuden ylikansallistuminen kansainvälisen politiikan mittakaavassa on tehokkaasti saavutettu ilmastopolitiikan ja kehityspolitiikan saralla (Bulkeley 2010; Acuto 2013; Parnell 2016). Siitä johtuu, että juuri niillä aloilla kaupunginjohtajat ovat verkostoituneet ja niiden verkostoitunut kapasiteetti on korostunut erilaisissa ylikansallisissa organisaatioissa (Robinson 2019). Michele Acuton mukaan vuonna 2016 oli olemassa yli 200 kaupunkien välistä verkostoa (Acuto 2016). On oletettavaa, että nykypäivänä tuo määrä on isompi. Yksi esimerkki vaikutusvaltaisesta ja suuresta verkostosta on ICLEI – Local Governments for Sustainability, joka on ollut suuressa roolissa kannustamassa paikallishallintoja ilmastonmuutoksen lieventämiseen. YK:n asuinyhdyskuntaohjelma on aloittanut kaupunkien ja ilmastonmuutoksen ohjelman samoin kuin maailmanpankki ja OECD. Tutkimuspuolella Ympäristön ja kehityksen kansainvälinen instituutti IIED on keskittynyt yhteisön näkökulmiin ilmastonmuutoksen aiheuttamasta haavoittuvuudesta kehittyvissä kaupungeissa. (Rosenzweig ym. 2018)

Kaikki tämä huomioiden, ei ole ihmeellistä, että Euroopan hallintotavoissa on ollut kasvavan monitasoisuuden ja verkostoitumisen piirteitä. Esimerkiksi Kern & Bulkeley ovat tarkastelleet ja kirjoittaneet niin kutsutuista monikansallisista kunnallisverkostoista (Kern & Bulkeley 2009). Monikansallisilla kunnallisverkostoilla on kolme niistä määrittävää piirrettä. Ensinnäkin jäsenkaupungit voivat itsenäisesti ja vapaasti liittyä verkostoon tai poistua verkostosta. Toiseksi, koska verkostot vaikuttavat olevan epähierarkkisia, horisontaalisia ja moninapaisia, ne ovat usein luonteeltaan itseohjautuvia tai itsehallinnollisia. Kolmas piirre on se, että jäsenet toimeenpanevat suoraan verkostossa tehdyt päätökset. Tässä mielessä monikansalliset kunnallisverkostot eroavat perinteisistä järjestöistä tai

monikansallisista organisaatioista, jotka keskittyvät lobbaamiseen ja mobilisaatioon. Kernin ja Bulkeleyn mielestä monikansallisten verkostojen olemassaoloa on tiedemaailmassa huomioitu, mutta niiden roolia, toimintaa ja merkitystä vähätelty. Kern ja Bulkeley kuitenkin tarkastelevat kunnallisverkostoja toisenlaisesta perspektiivistä. He haluavat tarkastella sitä, miten verkostot hallitsevat monitasoisen Euroopan hallintotavan kontekstissa eurooppalaistumisen aikakaudella ja millaiset tekijät määrittelevät niiden kykyä hallintaan. Kern ja Bulkeley tarkastelevat erityisesti ilmastonsuojelun saralla toimivia verkostoja. Tähän aiheeseen liittyy myös monenkeskisen ilmastonhallinnan käsite, jota ovat tutkineet esimerkiksi Bulkeley (2013), Hughes, Chu ja Mason (2018) ja Johnson, Toly ja Schroeder (2015). Esimerkiksi Betsillin ja Bulkeleyn mukaan Cities for Climate Protection -verkosto on samanaikaisesti paikallinen ja kansainvälinen, valtiollinen ja ei-valtiollinen ja esimerkki globaalin ympäristönhallinnan osasesta. Globaalia ympäristönhallintaa tapahtuu monilla tasoilla ja eri tasojen väleissä. (Betsill & Bulkeley 2006, 141–159.)

Urbanisoitunut ja globalisoitunut maailma on siis yhä verkoittuneempi ja verkostoituneempi. Asiat toisaalla vaikuttavat nopeasti asioihin toisaalla. Toisaalta verkostot tarjoavat mahdollisuuden uudenlaiseen toimijuuteen. Verkostoissa esimerkiksi kaupungit voivat paremmin ajaa asioita ja saada aikaan muutoksia, joihin valtiot ovat jäykempiä ja hitaampia. Samalla verkostot tarjoavat tietotaitoa, informaatiota, innovaatioita ja kokemusperäistä oppimista. Verkostot voivat myös tarjota tavan vastata globaaleihin pirullisiin politiikkaongelmiin, sillä verkostot ovat ketteriä eivätkä tunne valtioiden rajoja samoin kuin eivät tunne monimutkaiset politiikkaongelmatkaan. Kaupungit ovat huomanneet kaiken tämän ja siksi verkostot ja verkostoituminen ovat nykypäivän suuria trendejä.

Lahden kaupunkikin on mukana lukuisissa kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa. Lahden kaupungin mukaan ”Kansainvälisen verkostoyhteistyön tavoitteena on rakentaa kaupungin positiivista kansainvälistä mainetta, jakaa hyviä ideoita ja käytäntöjä, huolehtia kaupungin edunvalvonnasta ja valmistella yhteisiä kehittämishankkeita sekä vahvistaa henkilöstön osaamista kansainvälisessä toimintaympäristössä” (Lahden kaupunki 2022). Lahdella on 13 ystävyyskaupunkia ja 4 ystävyyskuntaa eri puolilla maailmaa. Lahti kuuluu eurooppalaisten suurten kaupunkien edunvalvontaan ja kaupunkipolitiikkaan keskittyvään Eurocities -verkostoon, johon kuuluu yli 140 eurooppalaista merkittävää kaupunkia. Eurocities tarjoaa kaupungeille yhteisen alustan osaamisen jakamiseen ja yhteisten ongelmien ratkaisemiseen erilaisten foorumien, työryhmien, projektien, toimenpiteiden ja tapahtumien avulla. Verkosto myös tekee edunvalvontatyötä EU-tasolla. Lahti sanoo olevansa erityisen aktiivinen ympäristö- ja kaupunkikehityksen foorumeilla (Lahden kaupunki 2022).

Toinen verkosto, johon Lahti kuuluu on UBC (Union of the Baltic Cities). Pohjoisen Euroopan verkostoon kuuluu yli 100 Itämeren alueen kaupunkia. Verkoston tavoitteena on jakaa osaamista ja edistää yhteistyötä Itämeren alueella. Verkosto keskittyy muun muassa turvallisuuteen, nuorisotoimintaan ja älykkääseen ja kestäväan kaupunkikehitykseen. Lahti on erityisesti mukana UBC:n toiminnassa sen ympäristö-, kestävä kehitys- ja turvallisuustoiminnassa. Lahti sanoo, että UBC tarjoaa sille myös laajan partneriverkoston kestäväan kehityksen kehittämishankkeisiin. (Lahden kaupunki 2022.)

Kolmas verkosto, jossa Lahti on mukana, on ICLEI eli Local Governments for Sustainability. ICLEI on globaali verkosto, johon kuuluu yli 1750 kestäväan kehityksen edistämiseen sitoutunutta paikallista, alueellista tai kansallista toimijaa. ICLEI pyrkii vaikuttamaan kestäväan kehityksen toimintaperiaatteisiin, ja aktivoimaan paikallisia toimenpiteitä matalapäästöiseen, luontoa huomioivaan ja oikeudenmukaiseen kehitykseen. Neljäs verkosto, jossa Lahti vaikuttaa, on CLC eli Climate Leadership Coalition. Se on Euroopan suurin voittoa tavoittelematon ilmasto-liiketalousverkosto. CLC edistää Lahden mukaan ”parhaita yrityskäytäntöjä, poliittisia lähestymistapoja ja strategioita sekä osallistuu aktiivisesti ilmastopolitiikan kehittämiseen Suomessa sekä pohjoismaisella, EU:n ja globaalilla tasolla. (Lahden kaupunki 2022.)

Näiden verkostojen lisäksi Lahti kuuluu eurooppalaisten koulujen eTwinning -yhteisöön, joka on osa Erasmus+ -ohjelmaa (Lahden kaupunki 2022).

2.2. Toimijuus kansainvälisessä politiikassa

Tässä alaluvussa käsitellään yleisiä tieteenalan ja -alojen käsityksiä toimijuudesta kansainvälisessä politiikassa. Tämän avulla voi ymmärtää hieman paremmin sitä, mitä tarkoitetaan, kun puhutaan ”toimijuudesta” kansainvälisessä politiikassa ja sitä millaisia käsityksiä toimijuudesta tieteenalalla on. Sen avulla voi peilata myös Lahden kaupungin kansainvälisen politiikan toimijuutta. Tämän teoretisoinnin taustalla vallitsee käsitys laajemmasta muutoksesta kansainvälisen järjestelmän pelikentällä sekä valtioiden muuttuneesta roolista.

Noin viimeisten kahden vuosikymmenen aikana paikallisia ja alueellisia intressejä suojelevien ja edistävien kaupunkien ja alueiden muodostamien verkostojen määrä on kasvanut vauhdikkaasti globalisoituvassa mutta silti yhä valtiokeskeisessä maailmassa. (Bulkeley 2005; 2010.) Tämän seurauksena valtiovallat ja niiden alueet ovat joutuneet tarkemman tarkastelun alle, koska niiden rajat ovat menettäneet merkitystään kansainvälisellä areenalla (Curtis 2016). Kansainvälisen järjestelmän eri

toimijoita sisältävästä kokonaiskuvasta onkin tullut yksityiskohtaisempi ja erotellumpi, kun hierarkkisen institutionaalisen valtion hegemonian ja alueellisten raamien kylkeen on tullut kasvava joukko toimijoita kuten valtiovallan alempia yksiköitä, kaupunkeja, kaupunkialueita ja alueita. Tällaisia valtiovallan alapuolella olevia toimijoita voisi kutsua naapuruston uusiksi lapsiksi, jotka yrittävät luovia eteenpäin valtioiden, kansainvälisten organisaatioiden sekä muiden kaupunkien ja alueiden muodostamassa todellisuudessa. Miten toimijuus tällaisessa monimutkaisessa ja monisyisessä globaalissa järjestelmässä ja kansainvälisessä politiikassa muodostuu ja määritellään?

Lähtökohta on se, että mitään kaikkien hyväksymää vallitsevaa näkemystä toimijuudesta ei kansainvälisen politiikan tieteenalalla ole. Yleisesti hyväksytty lähtökohta on se, että on olemassa toimijuuteen kykeneviä entiteettejä ja että kansainvälinen toimijuus laajan määritelmän mukaan tarkoittaa kykyä toimia kansainvälisessä politiikassa (Braun ym. 2019). Erimielisyydet alkavat silloin, kun pohditaan sitä, ovatko toimijuuteen kykenevät entiteetit valtioita, kansainvälisiä organisaatioita tai yrityksiä, vaikutusvaltaisia yksilöitä (esimerkiksi valtioiden, suuryritysten tai kaupunkien johtajat) ja/tai jotakin muita kuten esimerkiksi kaupunkeja. Lisäksi erimielisyyksiä herättää kysymys siitä, mitä toimijoiksi tunnustetut toimijat tekevät ja miten niiden toimintaa voidaan yrittää selittää. Kansainvälisen politiikan tieteenalalla harvemmin kuitenkin on pohdittu sitä, miten kansainväliseksi toimijaksi tullaan. (mt.)

Yksi tapa konseptoida ja määritellä toimijuutta on erilaiset sosiaaliset teoriat. Yhden tulkinnan mukaan toimijuus on aina kiinteästi sidoksissa ihmissubjektiin, jolla on menneisyys, tarkoitusperiä ja kykyä tehdä omia päätöksiä. Kyky toimijuuteen (halut, tarkoitusperien muodostus, luova toiminta) on myös synnynnäinen osa kaikkia ihmisiä (Sewell 1992). Toisen näkökulman mukaan toimijuuden saavuttamiseksi riittää kyky olla ”aktiivinen” tai ”energinen”, jolloin ihmissubjekti ei ole välttämätön (ks. esim. Latour 2005; Bennett 2010).

Kansainvälisen politiikan tieteenala on alkuaikoinaan ollut hyvin valtiokeskeinen ja osittain on sitä edelleen analyysien tasojen pysytellessä valtioiden välisen politiikan eri asteilla. Selkeä esimerkki on vaikkapa sota ilmiönä ja sen tutkiminen, mitä poliittiset johtajat tekevät, mitä valtiot tekevät tai millaisia kokonaisuuksia nämä valtiot järjestelmään muodostavat. (Braun ym. 2019). Realismiin ja neorealismiin pohjautuvat lähestymistavat näkevät valtiot ainoana entiteettinä, jotka kykenevät merkittävään toimintaan kansainvälisellä tasolla (Morgenthau 1948; Waltz 1979).

Yksi toimijuuden teoretisoinnin aloittaneista oli Alexander Wendt. Wendtin teoretisoinnin ytimessä oli kysymys siitä, muovaavatko toimijat sosiaalisia rakenteita vaiko toisin päin (Bourdieu 1977). Wendtin mukaan tiettyjen toimijoiden toimijuutta olettavat teoriat eivät kykene selittämään toimijuuden kausaalista suhdetta valtaan. Wendtin järjestelmällinen ehdotus muodostui kansainvälisen politiikan vaihtoehtoiseksi teoriaksi, jonka mukaan järjestelmän toimijat ja rakenteet ovat vastavuoroisesti olennaisia eli vaativat kummankin läsnäoloa, mutta ontologisesti silti erillisiä entiteettejä (Wendt 1987, 360). Esimerkiksi valtiot ovat Wendtin mukaan sosiaalisten rakenteiden rajoittamia, mutta valtioilla on samanaikaisesti kykyä toimiensa kautta muuttaa kyseisiä rakenteita. Wendtin teoretisoinnissa toimijoilla on kolmenlaisia sisäsyntyisiä ominaisuuksia.

- 1) Kyky toimiensa teoreettiseen ymmärtämiseen
- 2) Kyky reflektoidaan tarkkailuun ja käytöksensä sopeuttamiseen tai soveltamiseen
- 3) Kyky tehdä päätöksiä.

Wendtin myöhemmän teoretisoinnin perusteella valtioita voidaan pitää ihmismäisinä subjekteina siinä mielessä, että ne ovat korporatiivisia olentoja, joista voidaan havaita ihmisten kaltaisia piirteitä, kuten identiteettejä, intressejä ja aikomuksia. Täten valtiot ovat individuaaleja päätöksiä tekeviä yksiköitä, jotka ovat vastuussa toimistaan. Toisin sanoen kansainvälisen järjestelmän rakenne vaikuttaa kansainvälisten toimijoiden toimijuuteen (Jackson & Nexon 1999, 296).

Vaihtoehtoinen lähestymistapa toimijuuteen on relativistinen näkökulma, joka pohtii sitä, mitä toimijat ovat ja miten niiden toimijuutta tuotetaan sekä ylläpidetään. Relativistisen perspektiivin avulla toimijuutta ei tarvitse tarkastella singulaarisena eli yksiköllisenä asiana, vaan eri aspekteilla tarkoittaen sitä, että toimijuus voi olla erilaista kaikilla toimijoilla. Esimerkiksi käytäntöteoria kuuluu tähän näkökulmaan. Se ja muut relationalismiin pohjautuvat lähestymistavat tutkivat toimijuutta sosiaalisesti huomioituina aktiivisuuden muotoina. Niihin kuuluvat esimerkiksi se, mitä opimme toisiltamme ja kyky tehdä hyvin, huonosti, oikein tai väärin. (Barnes 2001, 19). Tässä näkökulmassa toimijuus siis muodostuu toimien seurauksista: toimijuus on toiminnan lopputulos enemmän kuin sen lähde (ks. esim. Duvall & Chowdhury 2011, 337–343).

Kansainvälisessä politiikassa valtiot on mielletty ensisijaisiksi toimijoiksi, koska niillä on ensinnäkin kykyä argumentoida legitimisaation mekanismeilla, poliittisella identifikaatiolla, konfliktin hallinnalla ja julkisilla politiikanteon prosesseilla. Toisaalta valtioilla on myös kykyä kerätä yhteen erilaisia intressejä ja hallita niiden välisiä konflikteja sekä edustaa niitä ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että

valtiot kontrolloivat suurta osaa intressiensä välisiä suhteita määritteleviä parametrejä esimerkiksi lakien, verojärjestelmien ja erilaisten toimintapolitiikkojen avulla. Useimmiten tällaiset ohjausvivut eivät ole kaupunkien ja urbaanien hallintojen käytettävissä. Lisäksi Bagnaco ja Le Galesin mukaan urbaanien hallitusten kädet eivät ole vivuilla, jotka määrittelevät sosiaalisten ryhmien välisiä suhteita. Toisaalta taas kaupungit konstituivat yhteiskuntaa ja kansallisten yhteiskuntien valmius auttoi territoriaalisia valtioita tulemaan toimijoiksi. (Bagnasco & Le Gales 2000; 2009.)

3. KAUPUNGIT TOIMIJOINA

Tässä luvussa käsitellään kaupungeja toimijoina eli toimintaan kykenevinä entiteetteinä. Kaupunkien toimijuutta käsitellään aiheeseen liittyvän aiemman tutkimuksen avulla, globaalin urbaanin toimijuuden avulla ja kaupunkitoimijan hypoteesin avulla. Luvussa esimerkiksi selvitetään, miten kaupungit voivat tulla toimijoiksi. Lopulta toimijuutta käsitellään managerialismin, urbaanin entrepreneurialismin ja ilmastonmuutoksen neoliberalisoinnin konteksteissa.

Kaupungit ovat globaalin talouden, globaalien informaatiovirtojen ja maailmanlaajuisen ihmisten ja hyödykkeiden liikkuvuuden elintärkeitä ”konekeskuksia”. Sen lisäksi, että kaupungit ilmeisesti ovat globaalien prosessien ja poliittisen toiminnan paikkoja, ne voivat olla myös toiminnan tekijöitä, toimijoita globaaleissa prosesseissa ja globaalissa hallinnassa (’global governance’) (Acuto & Reyner 2015). Teoksessa *Cities As International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State*, Herrschel ja Newman (2017, 2) identifioivat kolme pääasiallista tapaa, joilla kaupungit tulevat kansainvälisiksi toimijoiksi. Ensimmäinen tapa on rakentaa tai liittyä kollektiivisesti sitoviin verkostoihin. Toinen tapa on lobata olemassa olevia kansainvälisiä organisaatioita toimimaan myös niiden puolesta (valtioihin tukeutumisen sijaan). Kolmas tapa on osallistua suoraan individuaalisena toimijana omalla agendallaan kasvokkain kansainvälistä järjestystä ylläpitävien voimien (valtiot ja kansainväliset organisaatiot) kanssa. Kaikki esitetyt tavat ovat hyvin yleisiä kaupunkien harjoittamia toimia. Esimerkiksi Benjamin Barberin (2013) ja Patrick Le Galesin töissä jatkuvasti läsnä oleva taustaoletus on se, että kaupungit eivät ole vain globaalin kapitalismin suosimia paikkoja, vaan ne myös voivat tulla täysivaltaisiksi toimijoiksi, jotka osallistuvat valtakunnallisille ja kansainvälisille areenoille. Kaupungit siis ovat toimijoita kansainvälisessä politiikassa. (ks. esim. Barber 2013; Le Gales 2002.)

Kaupunkien toimijuutta voi kuitenkin lähestyä myös muista erilaisista näkökulmista ja erilaista tutkimuskirjallisuutta kaupunkien toimijuudesta löytyykin kiitettävästi eri tieteenaloilta ja eri tieteenaloja

yhdisteleviltä tieteenvälisiltä tutkimusaloilta. Valtio-opin ja kansainvälisen politiikan tieteenalalla on lähestytty kaupunkien toimijuutta esimerkiksi kaupunkien harjoittaman diplomatian näkökulmasta. Toinen tutkimushaara on tutkinut kaupunkien toimijuutta ilmastonmuutoksen ja ilmastopolitiikan kontekstissa. Kolmas tutkimushaara on lähestynyt kaupungeja osana monentasoisen hallinnan teoriaa, jonka mukaan globaalissa hallinnassa on mukana erilaisia toimijoita erilaisilla tasoilla. Neljäs tutkimushaara liittyy kaupunkien toimijuuteen erilaisten verkostojen kautta. Viidennessä näkökulmassa kaupungeja on lähestytty valtioiden kontekstissa ja kaupunkien toimijuutta käsitelty suhteessa valtioihin. Osittain edelliseen liittyen kaupungeja on tutkittu myös poliittisten innovaatioiden paikkoina ja argumentoitu kaupunkien toimijuutta kaupunginjohtajien toiminnan ja kansainvälisen yhteistyön kautta.

Kaikkien tutkimushaarojen perusteella voi esittää, että kaupungit ovat toimijoita, jotka harjoittavat diplomatiata ja toimivat aktiivisesti eri verkostoissa ja niiden kautta. Lisäksi kaupunkien kansainvälinen toimijuus ilmenee erityisesti ilmasto- ja ympäristöpolitiikan saralla. Toisaalta kaupunkien toimijuutta voi hahmottaa hyvin juuri monentasoisen hallinnan kontekstissa, jossa kaupungit ovat osasia globaalissa hallinnassa. Lopulta kaupungeja voi käsitellä jollakin tasolla kuin valtioina. Niillä on omat johtajansa, poliittiset tavoitteet, agendat ja tehtävänsä, niiden alueilla asuu ihmisiä ja ne haluavat vaikuttaa elinpiiriään koskettaviin asioihin.

Tässä tutkielmassa kaupunkien toimijuutta halutaan tarkastella kuitenkin vielä syvemmin ja luoda kaupunkitoimijan hypoteesi, koska tutkielman tekijä uskoo sen paremmin tarjoavan vastauksen kysymykseen, millaisia kansainvälisen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimijoita kaupungit ovat. Tämän tueksi tarvitaan globaalin urbaanin toimijuuden käsitettä. Globaalin urbaanin toimijuuden ymmärtäminen nimittäin vaatii urbaaniin toimijuuden ajallista ja tilallista kontekstualisointia, pluralisointia sekä maantieteellistä laajentumista ja laajentamista.

3.1. Globaali urbaani toimijuus

Politiikantutkimuksessa on hiljalleen päästy kiinni urbaanin toimijuuden käsittelemiseen, mutta sen selittäminen, miksi jotkut (ja jotkut ei) toimijat joissakin kaupungeissa (mutta ei kaikissa) voivat toimia globaalilla skaalalla on vaikeampaa. Samoin vaikeaa on se, mitä toimijuuden eri ehdot ovat eri ajoissa ja tiloissa. (Bassens ym 2018.) Tässä politiikantutkimuksen tieteenalaa auttaa urbaani tutkimus, joka kykenee sisällyttämään tutkimukseen kontekstin merkityksen yhtenä selittäjänä samoin kuin vertailun ja yleistettävyyden (Peck 2015). Ensimmäinen hyödyllinen konsepti on positionaalisuuden käsite. Positionaalisuus ymmärtää muuttuvat, asymmetriset ja polkuriippuvaiset tavat, joilla jonkin yhden

paikan tulevaisuus riippuu sen keskinäisestä riippuvuudesta muihin paikkoihin (Sheppard 2002, 308). Positionaalisuuden taustalla on kolme taustaoletusta. Ensimmäinen tila ('space') ei ole pelkkä umpinainen säiliö, vaan sosiaalisten suhteiden tuote, jolla on dynaamisia ja muovautuvia ominaisuuksia. Toiseksi tilalliset mittayksiköt, kuten vaikkapa urbaani, eivät ole ennalta-annettuja, vaan sosiaalisten valtataistelujen tuloksia. Kolmanneksi, rakenteelliset olosuhteet ovat hegemonisten sosio-spatiaalisten suhteiden tuotteita, jotka käyttäytyvät ikään kuin kontekstina, jossa vähemmän vaikutusvaltaiset yksilöt ja yhteisöt toimivat. (Bassens ym. 2018.) Täten positionaalisuuden käsite on syytä muistaa tätä tutkielmaa lukiessa, sillä se vaikuttaa toimijuuden ja kansainvälisen järjestelmän muutoksen taustalla aina.

Esimerkiksi Brennerin (1998) mukaan globalisaatio on prosessi, jossa eri tilojen olemassa oleva hierarkia sekoittuu ja rapauttaa valtioiden tilan ylivaltaa suhteessa ylikansallisiin tiloihin. Tästä prosessista yksi esimerkki on Euroopan Unioni. Swyngedouwin (teoksessa Bassens ym. 2019) mukaan globalisaatio myös sisältää urbaanien ja alueellisten tilojen merkityksen kasvua kapitalistisessa järjestelmässä. Tätä prosessia hän kutsuu termillä glocalisaatio. Täten toimijat, joita valtio-opissa ja kansainvälisessä politiikassa tyypillisesti tutkitaan (esimerkiksi hallitukset, hallintoelimet, kaupunginjohtajat, diplomaatit ja konsulttien hallintopiirit) ovat vain yksi osa kapitalististen sosiaalisten suhteiden säätelemää tilaa (Bassens ym. 2018, 8-9). Toimijan kyky toimia onkin riippuvainen positionaalisuudesta eli paikasta, josta toimija toimii. Positionaalisuus taas riippuu neljästä asiasta. Ensimmäinen positionaalisuus riippuu siitä, miten valta jakautuu alueellisten hallintoalueiden kesken eli esimerkiksi siitä, millaista on kaupunkien valta suhteessa alueellisiin ja valtiollisiin syrjäseutuihin. Toinen positionaalisuuteen vaikuttava asia on se tosiasia, että toiset toimijat kykenevät paremmin "hyppelemään" eri skaaloilla urbaanin ja ylikansallisen mittakaavan välillä (Cox 1998).

Valtaa toimia jostakin tietystä paikasta puolestaan hillitään kaupungeja yhteen sitovien ei-alueellisten sosio-spatiaalisten suhteiden avulla. Sosio-spatiaalisuudella kuvastetaan relationaalista käsitystä tilasta, jonka mukaan sosiaaliset prosessit eivät vain tapahdu jossakin tilassa, vaan ne aktiivisesti konstruoivat tilaa (Harvey 1990). Nicholls (2008) onkin esittänyt, että myös poliittinen teko tai poliittisena oleminen ei ole sosiaalinen teko, vaan sosio-spatiaalinen teko eli kytköksissä tilaan sekä sosiaalisuuteen ja kulttuuriin. Kaupunkien toimijuudesta puhuttaessa onkin relevantti kysymys, kenen intressejä silloin ajetaan, kun kaupungit kollektiivina toimivat globaalilla skaalalla? Miten kaupunkien intressit rakentuvat? Mitkä asiat kaupunkien toimintaan vaikuttavat? Millaisessa sosio-spatiaalisessa tilassa kaupunkien toiminta ja toimijuus syntyvät?

Urbaanin toimijuuden käsitteen pluralisointi on toinen asia, joka auttaa kaupunkien globaalien urbaanin toimijuuden tarkastelussa. Toimijuuden pluralisoinnin taustalla on näkemys siitä, että politiikan tutkimuksen ymmärryksen tulisi laajentua vaaleihin liittyvistä prosesseista ja politiikanteon perinteisiltä areenoilta pidemmälle. Mitä paikalliset valtiolliset toimijat tekevät? Entäpä ulkopuoliset sosiaaliset ryhmät, jotka yrittävät vaikuttaa edellä mainittujen toimintaan (Savage, Warde & Ward 2003, 153)? Valtaa tuotetaan muuallakin kuin vaaleissa, puolueissa ja kaupunkien valtuustoissa. Esimerkkejä siitä ovat erilaiset voittoa tavoittelevat ja voittoa tavoittelemattomat yksityiset ja julkiset koalitiot laajemmissa urbaaneissa yhteisöissä. Kirjassaan *City Limits* (1980) Peterson argumentoi, että kaupungit kilpailevat toisiaan vastaan muun muassa yrityksistä, investoinneista, suurtaapahtumista, turisteista ja asukkaista. Täten urbaania kehitystä koskevat valinnat ja päätökset eivät aina edustakaan kaupunkien päätöstentekijöiden preferenssejä, vaan ylipaikallisen talouselämän eliitin intressejä. Logan ja Molotch puhuvat eliitin asemaa edistävästä urbaanin kasvun koalitiosta, jossa paikkaan sidotut intressit tuovat yhteen erilaisia paikallisia yksityisiä ja julkisia toimijoita kasvua edistäviin koalitioihin. Urbaanit regiimateoriat puolestaan auttavat ajattelemaan uusiksi vallan luonnetta urbaanissa politiikassa. Stonen mukaan valta ei ole vain yhden toimijan kykyä saada muut toimimaan tahtonsa mukaan, se on pikemminkin erilaisia resursseja omaavan toimijajoukon tuomista yhteen ja kykyä laittaa heidät toimimaan kohti yhteisiä tavoitteita (Stone 1989). Samanlaisia ajatuksia löytyy urbaanin entrepreneurialismin ja urbaanin hallinnan teoretisointien taustalta (Harvey 1989; Brenner 2004). Uusweberiläinen lähestymistapa puolestaan laajentaa urbaanin toimijuuden käsitettä niin, että kaupungit ovat kollektiivisia toimijoita, jotka ovat aina ”kesken”. Taloudellisten intressien lisäksi myös sosiaaliset ryhmät muovaavat kaupunkia kollektiivisena toimijana (Bagnasco & Le Gales 2000). Tiivistetysti urbaanin toimijuuden pluralisointi auttaa havaitsemaan sen, miten toimijuus muodostuu monisyisemmin kuin vain kunnallisvaaleissa tai aluevaaleissa (Oosterlynck ym. 2019).

Kolmas hyödyllinen asia ennen kaupunkien globaalien urbaanin toimijuuden tarkastelua on laajentaa urbaanin toimijuuden käsitettä maantieteellisesti. Globaalien urbaanin tutkimuksen agendalla tieteellisenä ja usein myös poliittisena normina on pidetty suurten globaalien kaupunkien, kuten esimerkiksi Tokion, Lontoon ja New Yorkin (Sassen 1991) kokemuksia. Tämän normin seurauksena on ajateltu, että kaupungista tekee globaalinen se, että se on mukana globaaleissa urbaaneissa rahoitusalaan tai talouteen liittyvissä verkostoissa. Täten muiden kaupunkien kokemukset olisivat vähemmän merkittäviä (Robinson 2002; Roy 2009). Näkemystä on alettu laajentaa 2000-luvun alusta saakka universaalien tietämyksemme nurkkakuntaisuuden (Spivak 1988) huomioivan jälkikolonialistisen ajattelun inspiroimana ja urbaani tutkimus on halunnut laajentaa kapeaa perspektiiviä siitä, mitä globaali urbaani

tutkimus käsittää (Sheppard ym. 2013; Harrison & Hoyer 2018). Nopeasti urbanisoituvaa maailmaa on nostanut tärkeäksi kysymykseksi sen, miten globaalin urbaanin tutkimuksen agendalle voidaan lukea mukaan laajempi joukko urbaaneja kokemuksia. Jälkikolonialistisen kirjallisuuden suunnannäyttäjänä pidetään Robinsonia, joka esitteli ”tavallisten kaupunkien” konseptin kehikkona uudelle urbaanille teorialle, joka ammentaa inspiraatiota kaupunkielämän monimuotoisuudesta ja monimutkaisuudesta sekä urbaaneista kokemuksista ja suurta joukkoa erilaisia kaupunkeja koskevasta urbaanista kirjallisuudesta (Robinson 2006, 1 teoksessa Oosterlynck 2018). Työllään Robinson nosti esiin kolme erilaista huolta:

- 1) on ongelmallista normalisoida sellaisia käsitteellisiä malleja, jotka käyvät järkeen vain tietynlaisissa kaupungeissa. Tämä johtaa vaihtoehtoisten näkemysten alistamiseen siitä, miten globalisoitunut urbanisaatio muodostuu
- 2) on ongelmallista normalisoida fokus vain tiettyihin prosessijoukkoihin ja toimijoihin. Tämä johtaa riittämättömään ymmärrykseen urbaaneista toimijoista ja prosesseista erilaisissa kaupungeissa
- 3) taipumus muovata tutkimustieto konteksteista irrotettuihin konseptuaalisiin malleihin ja edistää niitä tavoiteltavaksi standardeiksi urbaanissa teoretisoinnissa ja urbaanissa suunnittelussa on ongelmallista.

Lisäksi Robinsonin työ käynnisti laajemman urbaanin tutkimuksen agendan, joka kritisoi rajoittunutta maantiedettä urbaanissa teoretisoinnissa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi jaottelevaa käsittelyä ”ensimmäisen maailman” tai globaalin pohjoisen ja ”kolmannen maailman” sekä ”globaalin etelän” kaupunkien välillä, jossa ensimmäiset nähdään teorioita ja toimintapolitiikkaa luovina mallikaupunkeina ja jälkimmäiset ongelmina, jotka vaativat diagnooseja ja uudistuksia (Roy 2009, 820). Urbaanin tutkimuksen epistemologisia ja metodologisia käsityksiä muokkaava kirjallisuus onkin 2010-luvulla lisääntynyt (Ks. esim. Sheppard ym. 2013; Ren & Keil 2018; Roy & Ong 2011; Vasudevan 2015). Vaikka tietopohjan maantieteellinen laajentuminen ja monimuotoistaminen on rikastuttanut tieteenalaa, se on myös johtanut joihinkin vanhoihin binääreihin, kuten esimerkiksi siihen, että globaalin pohjoisen kaupunkeja kutsutaan globaaleiksi kaupungeiksi ja globaalin etelän kaupunkeja megakaupungeiksi (Roy 2009, 820). Keskittyminen globaaleihin kaupunkiin ja megakaupunkeihin eli keskittyminen kaupunkien kokoon puolestaan tyypistää urbaanin tutkimuksen kattamien kaupunkityyppien joukkoa. Siksi urbaanin toimijuuden tutkimuksen tietopohjan maantieteellisen laajentamisen pitäisi ehdottomasti sisältää jälkisosialististen kaupunkien, keskikokoisten kaupunkien (Dehaene, Havik & Notteboom), ”ei-

vielä-kaupunkien” (De Boeck ym. 2010) ja muiden kategorioiden ulkopuolelle jäävien kaupunkien kokemuksia, mihin esimerkiksi tämä tutkimus pyrkiikin.

3.2. Kirjallisuus kaupunkien globaalista urbaanista toimijuudesta

Globaalia urbaania toimijuutta on lähestytty akateemisessa tutkimuksessa eri näkökulmista. Valtio-opin ja kansainvälisen politiikan puolella globaalia urbaania toimijuutta on tarkasteltu kaupunkien harjoittaman diplomatian kontekstissa. (Tavares 2016; Amen ym. 2011.) Kiinnostus urbaania skaalaa eli mitta-asteikkoa kohtaan on kasvanut. Urbanissa skaalassa poliittinen toimijuus nähdään kykynä hallita laeilla. Se tekee toimijuudesta erityisesti kaupunginjohtajien ja kaupunkien valtuutettujen toimintaa kaupunkialueiden skaalalla. Vaikka tällaisessa tutkimuksessa kaupungeja pidetään etualalla, urbaani toimijuus määritellään ensisijaisesti suhteessa valtioon, jossa valtiotason alapuoleisille toimijoille tarjoutuu tilaa hallita. Amen ym. väittää kirjassaan *Cities and Global Governance: New Sites of International Relations* (2011), että tutkimusaineisto kaupunkien globaalista roolista takaa valtiosisäisten (’sub-national’) poliittisten toimijoiden roolin globaalin hallinnan teoretisoinnissa. Kuten kirjan otsikkokin kuitenkin paljastaa, tällaisessa tutkimusorientaatiossa fokus on kaupungeissa hallinnan paikkoina, joissa lukuisat kansainvälisen järjestelmän prosessit kehittyvät ja toteutuvat. Kaiken kaikkiaan Amenin ym. tutkimuksen tavoitteena vaikuttaa olevan kaupungin käsitteleminen globaalien aktiviteettien tilana ja keskittyä hallintaan (’governance’) enemmän kuin urbaaniin politiikkaan, kamppailuun, muutokseen ja vastakohtaisuuteen tai vastakkainasetteluun.

Toinen kaupunkien globaaliin toimijuuteen keskittyvä kirjallisuuden haara on kaupunkien ja ilmastonmuutoksen väliseen suhteeseen keskittyvä tutkimuskirjallisuus, joka tarjoaa kontekstualisoidumman ja pluralisoidumman otteen urbaaniin toimijuuteen huomioimalla ”urbaaniin renessanssiin” liittyvät kamppailut ja konfliktit. Harriet Bulkeleyyn mukaan ”urbaaneilla auktoriteeteilla” on merkittävä, mutta muuttuva rooli suhteessa urbaaniin suunnitteluun, sääntöjen rakentamiseen ja veden, energian sekä jätteidenkäsittelyn tarjoamiseen. Ottaen huomioon tämän vallan ja demokraattisen mandaatin hallintaan paikallisella tasolla, kunnat voidaan nähdä asemassa, jossa ne voivat tehdä ilmastonmuutokseen liittyviä sopeutumistoimia ja lievennystoimia.” (Bulkeley 2013, 9).

Tässä näkökulmassa poliittinen toimijuus lepää demokraattisesti valittujen hallitusten auktoriteetissa mutta laskee mukaan myös yksityisiä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita, joiden kanssa kuntien kannattaisi etsiä strategisia kumppanuuksia.

Kolmas tutkimuskirjallisuuden haara tarkastelee kaupunkien globaalia toimijuutta verkostoissa ja niiden kautta tapahtuvan toiminnan näkökulmasta. Esimerkiksi Kern ja Bulkeley ovat tutkineet sitä, missä määrin ylikansallinen kuntien verkosto hallitsee monitasoisten muutosten kontekstissa Euroopassa. Heidän tutkimuksensa kiinnittää huomiota eurooppalaisten kaupunkien epätasaiseen osallistuvuuteen verkostoissa ja täten omaa samanlaisuuksia urbaaniin tutkimukseen, johon esimerkiksi Brenner (1998) on ottanut osaa. Kern ja Bulkeley keskustelevat erityisesti kuntien luomien verkostojen kasvanutta merkitystä ajallis-tilallisena sopeutumisenä muuttuvissa eurooppalaisen päätöksenteon rakenteissa. Tämä toiminta pyörii viestinnän, parhaiden toimintatapojen jakamisen ja suorituskyvyn mittaamisen ympärillä, mutta käsittää myös vaikuttamisen ja lobbaamisen kansallisissa ja eurooppalaisissa instituutioissa. Johtopäätös on, että samalla kun kuntien luomat verkostot muodostuvat alunperin ylhäältä alaspäin kulkevan eurooppalaistumisen seurauksena, niiden toimet kytkeytyvät takaisin päätöksentekoon korkeammilla tasoilla.

Aiheeseen monimutkaisemman tason lisäsi Bouteligier, kun hän laajensi kuntaverkostojen laajuutta tekemällä tapaustutkimuksia voittoa tavoittelevista yrityksistä (esimerkiksi ympäristölliset konsulttifirmat) ja ympäristöllisistä kansalaisjärjestöistä rinnakkain kuntien luomien verkostojen kanssa. Täten huomio siirtyi monitasoisen hallinnan kysymyksistä hallinnan verkostoituneisiin muotoihin, jonka hän näkee tyypillisenä globalisoituneen urbanisaation vaiheena. Siinä kaupungit voivat olla kokeilujen, esittelyiden tai havainnollistamisten, johtajuuden ja innovaatioiden paikkoja (Bouteligier 2013, 12). Tällaisten näkemysten mukaan kaupungeilla on kykyä toimia globaalisti, koska niissä sijaitsevilla toimijoilla on verkostoituneita ominaisuuksia. Tämä toistaa väitteitä keskittyneistä vallankäytön kapasiteeteista globalisaation kontekstissa, jota kirjallisuus globaaleista ja maailmankaupungeista nosti esiin (Sassen 1991; Castells 1996; Taylor & Derudder 2016). Bouteligierin mukaan tällainen näkemys kaupunkien toimijuudesta vaatii hallinnan perspektiiviä, joka huomioi monenlaiset toimijat (julkiset, kansalaisyhteiskunnan ja markkinatoimijat) monenlaisilla tasoilla (paikallisesta globaaliin), jotka ottavat osaa hallintaan usein sekamuotoisena joukkona ja jotka ovat olemassa vierekkäin ilman hierarkkista järjestystä (Bouteligier 2013, 13).

Tällainen tutkimuskirjallisuus kontekstualisoi ja pluralisoi urbaania toimijuutta paremmin kuin kaupunkien diplomatiaan liittyvä kirjallisuus, mutta ei tarpeeksi sitä, miten urbaani toimijuus kontekstualisoituu suhteessa globalisoituvien valtioiden uudelleenrakentumiseen. Siihen paremmin kykeneekin neljäs tutkimuskirjallisuuden haara, joka kiinnittää huomiota kaupunkien ja valtioiden välisten suhteiden luonteeseen. Esimerkiksi Simon Curtisin mukaan globaalien kaupunkien nousua voi

ymmärtää ainoastaan laajempien kansainvälisen järjestyksen muutoksen ja kansainvälisen yhteisön muutosprosessien kontekstissa. Curtis analysoi, miten valtiot ovat itse tukeneet kaupunkien emansipaatiota kontrollilla. Clark ja Moonen ovat huomauttaneet paradokseista, että koko kaupunkien olemassaolon aikana kaikki poliittiset rakenteet ovat kytköksissä valtiovaltojen järjestelmiin. Kirjassaan *World Cities and Nation States* Clark ja Moonen keskittyvät siihen, miten kaupungit ja valtiot organisoivat uudelleen suhteitaan ja siihen, miten valtiot sopeutuvat tai mukautuvat kaupunkien aikakauteen. Heidän mukaansa kaupunkien ja valtioiden välinen kumppanuus on välttämätöntä. Kaupunkien ja valtioiden väliseen suhteeseen vaikuttavat erilaiset tekijät kuten erityiset valtiojärjestelmät ja poliittisen polarisaation asteet. Clark ja Moonen alleviivaavat polkuriippuvuuksia, jotka vaikuttavat siihen, miten kaupungit ja valtiot järjestelevät suhteitaan uusiksi. Sekä Curtisin että Clarkin ja Moonenin tutkimuskirjallisuudessa yksi merkittävä puutos on kuitenkin se, että ne tahtovat rajoittaa globaalin urbanisaation ”maailmankaupunkeihin” eli kaupunkeihin, jotka ovat tiiviisti mukana globaalissa kapitalistisessa taloudessa, kuten esimerkiksi Tokioon, Lontooseen ja Pariisiin.

Oosterlynckin ym (2019) mukaan kaikkein integroiduimman ja kattavimman näkemyksen globaaliin urbaaniin toimijuuteen antaa viides tutkimushaara, johon on kontribuoinut vahvasti esimerkiksi Ljungkvist (2016). Kansainvälisen politiikantutkimuksen vahvuuksia ja urbaanin tutkimuksen elementeistä ammentavassa kirjassaan *Global City 2.0: From Strategic Cite to Global Actor* Ljungkvist esittää, että globaalien kaupunkien kirjallisuus ei onnistu näkemään globaaleja kaupunkeja strategisina paikkoina, vaan käsittelee globaaleja kaupunkeja ensisijaisesti globaalin *talouden* strategisina paikkoina. Ymmärtääkseen sitä, miten globaaleista kaupungeista tehdään toimijoita, Ljungkvist hyödyntää sisältä ulospäin suuntautuvaa perspektiiviä ja tutkii, miten globaalin kaupungin rooli globalisoituvassa maailmassa rakentuu ja narratisoituu paikallisesti. (Ljungkvist 2016, 2.) Ljungkvistin mukaan kaupungit saavuttavat poliittista auktoriteettia ulko- ja turvallisuuspoliittisissa suhteissa paikallisesti kehittyneisiin identiteetteihin perustuen. Globaalien kaupunkien refleksiivisyys on olennaista tässä: kaupungit alkavat kutsua itseään globaaleiksi kaupungeiksi ja vuorovaikuttamaan maailman kanssa politiikan ja käytäntöjen avulla, jotka ovat niiden urbaaneissa yhteisöissä. Kaupungit tekevät niin laajemmassa rakenteellisessa kontekstissa, joka toisaalta mahdollistaa mutta toisaalta myös rajoittaa niiden toimintaa. Siinä mielessä globaalit kaupungit ovat aina sosiaalisesti sijoittuneita kollektiivisia toimijoita. Ljungkvist hyödyntää rooliteoriaa yhdistääkseen globaalien kaupunkien refleksiivisen toimijuuden globaalin toiminnan kontekstin rakenteelliseen luonteeseen ja erottelee kolme ideaalityyppistä globaalin kaupungin roolia: neoliberalin roolin, hallinnallisen roolin ja turvallisuuteen tai uhkiin liittyvän roolin.

Ljungkvistin kontribuutio avasi mielenkiintoisen polun urbaanin toimijuuden tarkasteluun urbaanin tutkimuksen, valtio-opin ja kansainvälisen politiikantutkimuksen risteyksessä. Vaikka jälkimmäiset tuotokset ovat usein olleet empiirisesti rikkaita, kolme urbaanin tutkimuksen puolella keskeistä kysymystä jää usein vastaamatta. Ensinnäkin vaikka tutkimuksen keskiössä usein on muutokset monentasoisessa hallinnassa, vähemmän reflektointia on rakenteellisista olosuhteista, joissa muutokset tapahtuvat. Vain vähän on puhuttu myös siitä, miten uudet hallinnan muodot vaikuttavat vakauden ja sääntelyn etsimiseen globalisaation kontekstissa. Jos hyväksymme, että globalisaatio avittaa alueiden uutta muodostumista, kaupunkien nousu on paljon enemmän kuin vain yksinkertainen muutos hallinnan rakenteissa. Samaan aikaan se heijastaa laajempaa kamppailua urbaanien, alueellisten ja kansallisten toimijoiden uudelleenaseoitumisessa globaalissa taloudessa. Toiseksi tällainen uudelleenaseoituminen tekee urbaanista muutoksesta laajemman poliittisen kysymyksen, joka ulottuu urbaanin politiikan, hallinnan ja johtamisen sektoreiden ulkopuolelle. Kysymys siitä, mitä kaupunki on ja kenelle se toimii ei ole useinkaan selvää. Analyysin tulisikin mennä pidemmälle, kuin perinteisiin instituutioihin ja vaaleilla valittuihin poliittisiin toimijoihin. Poliittisuus on usein kytköksissä kansalaisten ja ruohonjuuritason päivittäisiin elämiin. Nuo toimijat ovat usein kytköksissä virallisiin hallintopiireihin, koska ne vastustavat, hylkäävät tai kritisovat tehtyjä päätöksiä (Boudreau 2017). Kolmanneksi urbaanin politiikan tutkimus valtio-opin tai kansainvälisen politiikan tutkimuksessa ei usein ole refleksiivinen siinä, mitä konsepteja se käyttää ilmiön ymmärtämiseen, tutkimiseen, selittämiseen tai tarkasteluun. Edustava demokratia ja sen juureutuminen urbaaniin politiikkaan ja sitä myöden kansalaisyhteiskuntaan saa osakseen vakaata ideologista tukea. Bassen ym. kuitenkin huomauttaa, että nämä asiat ovat maantieteellis-historiallisesti tuotettuja ja siksi riippuvaisia kontekstista. Demokraattisten periaatteiden havainnollistaminen usein jättää tutkimatta, miten urbaani hallinta de facto ilmenee erityisesti silloin, kun unohdetaan demokraattisia vaaleja käyttävien valtioiden kaupunkien konteksti (Bassens ym. 2019 teoksessa Oosterlynck ym. 2019).

3.3. Kaupunkitoimijan hypoteesi

Kaupunkien status on tähän saakka nähty valtioiden hallinnollisina osastoina tai osasina (Pinson 2020 teoksessa Oosterlynck ym. 2019, 62-65). Pinson on yksi siihen joukkoon kuuluvista, jotka ovat yrittäneet teoretisoida ”kaupunkien paluuta” ja niiden arviointia poliittisina toimijoina uudelleen. Pinsonin teoretisoinnin lähtökohta on kuitenkin se, että kaupunkien ja valtioiden väliset suhteet eivät ole nollasummapeliä, mitä monet kaupunkitutkijat tai valtion rakentumisen sosiologista historiaa tutkineet akateemikot usein väittävät. Pinsonin hypoteesi on, että ne kaupungit, jotka onnistuvat nousemaan

poliittisesti esiin ja toimimaan kuin omaa agendaansa, identiteettiään ja intressejään kansallisella ja kansainvälisellä tasolla esiin puskevat toimijat, ovat kaupunkia, jotka sijaitsevat sellaisissa valtioissa, jotka onnistuvat samassa asiassa globaalilla valtioiden tasolla. Toisin sanoen usein agendojaan esiin onnistuneet tuovat kaupungit sijaitsevat jo ”menestyvissä” valtioissa. (Pinson 2020 teoksessa Oosterlynck ym. 2019, 61-62).

Kaupunkitoimijan hypoteesin pohjalla on kysymys siitä, voivatko kaupungit toimia? Voivatko ne olla toimijoita? Voivatko ne olla jotakin muuta kuin paikkoja tai alueita keskellä niitä muokkaavia käynnissä olevia muutostiloja? Muita kuin valtioiden toiminnan hallinnollisia rajoituksia? (Harding & Blokland 2014). Urbanissa sosiologiassa Chicagon koulukunnan tutkijat näkevät kaupungin neutraalina tilana, jossa erilaiset sosiaaliset ja etniset ryhmät kamppailevat ilman mitään noita kamppailuja hallinnoivaa tai säätelevää valtaa (Pinson 2019 teoksessa Oosterlynck ym 2020, 62). Marxistisessa traditiossa puolestaan urbaani tila on spatiaalinen heijastuma erilaisista valtasuhteista, joita tuotantoon ja kulutukseen liittyvällä alalla on. Marxistisen tradition mukaan kaupunkia hallitsevat lopulta voimat, jotka ovat urbanin politiikan toimijoiden ja poliittisten liikkeiden ulottumattomissa (mt).

Paul Petersonin teos *City Limits* vuonna 1981 tarkasteli sitä, miten kaupungit voivat toimia ja omata äänen kaupunkien välisessä kilpailussa saavuttaakseen asukkaita ja pääomaa, joista on tullut paikasta toiseen liikkuvia asioita. David Harvey on puolestaan tutkinut siirtymää urbanista managerialismista urbanisiin entrepreneurialismiin (1989), jossa kaupunki on pakotettu tavoittelemaan kilpailuetuja kilpailullisessa ympäristössä, jossa resurssit ovat hajallaan ja niitä on niukasti. Myös urbaani amerikkalainen poliittinen talous on yrittänyt konseptualisoida kaupunkia poliittisina toimijoina ja nämä näkemykset usein nähdään kaikkein systemaattisimpaan teoretisointiin kykenevinä. Urbanisiin poliittiseen talouteen kiteytyy usein näkemyksiä urbaaneista regiimeistä (Stone 1989) tai ”kasvun koneista” (Logan & Molotch 1987). Urbanin poliittinen talous eroaa marxismin toimijattomasta urbanin hallinnan strukturalismista ja Petersonin epäpoliittisesta visiosta, jonka mukaan kaupungilla olisi jokin yksi ja yhtenäinen tavoitteiden joukko. Amerikkalainen urbaani poliittinen talous tunnistaa sen, että kaupungeilla on painetta toteuttaa yleistä tahtoa, projekteja ja strategioita kilpailullisessa ympäristössä, mutta ne tunnistavat myös sen, että kaikki projektit ja strategiat ovat kamppailujen tulosta ja palvelevat joidenkin intressejä toisten kustannuksella. Heidän mukaansa kaupungit voivat kuitenkin toimia ja niillä on täten urbaania toimijuutta, mutta on todennäköistä, että jotkut kaupunkilaiset ja kaupunkilaisuuden elementit omaavat etuoikeuksia toisten ylitse. Tämä osoittaa ja antaa painoarvoa kyseiselle toimijuudelle (Oosterlynck ym. 2020, 63).

Kaikkein systemaattisimman hypoteesin kaupunkitoimijasta muodostaa niin kutsuttu uus-weberistinen teoreettinen ryhmä ('Neo-Weberian'). Uus-weberismiä edustavat sellaiset akateemikot kuten Alan Harding (1994; 1997), Patrick Le Gales (2002), Le Gales & Harding (1998), Arnaldo Bagnasco & Le Gales (2000), Angelo Pichierri (1997) sekä Gilles Pinson (2009 & 2010). Uus-weberistinen teoria pohjautuu Max Weberin teokseen *Economy & Society*, joka keskittyy siihen historialliseen taukoon valtakuntien ja territoriaalisten valtakuntien välillä, jolloin keskiaikaisiin kaupunkeihin nähtiin muodostuvan autonomisia tiloja poliittisella organisoitumiselle ja sääntelylle. Tästä alkuajatuksista inspiroituneena uus-weberistiset teoreetikot ajattelevat, että tällaisena globalisaation ja eurooppalaistumisen aikana kaupungit voisivat saada takaisin kykyä johtaa yhteiskuntia, josta se aikanaan luopui valtioille. Urbanien politiikkatoimien elpyminen, urbanien agendojen laajentuminen, urbanien johtajien suurempi näkyvyys/tunnettuus, metropolialueita käsittävien instituutioiden rakentaminen ja urbanin ulkopoliittikan kehittäminen ovat kaikki merkkejä urbanin hallinnan neoliberalisoitumisesta. Lisäksi ne kuitenkin osoittavat myös merkkejä eri tasoisten poliittista toimivaltaa omaavien hallitusten vallan uudelleenjaosta ja kyvystä integroida yhteiskuntia. Kaupungit siis kykenevät myöntämään, että ne ovat mahdollisia paikkoja hallinnalle ja sääntelylle globalisaation sekä valtioiden suvereniteettien rapautumisen kontekstissa. (Oosterlynck ym. 2020.)

Johonkin pisteeseen saakka uus-weberistien rakentama hypoteesi on yhteneväinen uudelleenskaalaamisen teorian kanssa, josta esimerkiksi Neil Brenner (2004) on kirjoittanut. Hänen mielestään valtiota pidettiin pitkään sellaisena olentona tai yksikkönä, jota määrittelevät asetetut maantieteelliset koordinaatit, enimmäkseen kansallisella mittakaavalla. Valtiota pitäisikin analysoida sen eriskaalaisten rakenteiden ja rakennelmien kautta ja sen kautta, miten niiden raamien toiminta ja järjestäytyminen sekä uudelleen järjestäytyminen lopulta taas määrittelevät ja muodostavat valtioita. Samalla valtioihin kohdistuvan analyttisen huomion tulisi olla poliittisissa strategioissa, jotka operoivat niiden kautta (Brenner 2009) ja ylipäänsä siinä, että valtion taustalla on aina erilaisten ja vastakkaisten toimijoiden kamppailua. (Oosterlynck ym. 2020.) Keskusta-periferia-suhteiden tutkimustraditiosta inspiraatiota ammentavat (Rokkan & Urwin 1982; Page & Goldsmith 1987) uus-weberistit esittävät hypoteesin, jossa kaupunkien, alueiden ja valtioiden takana on erilaisia sosiaalisia ryhmiä, poliittisia eliittejä, instituutioita ja joskus taloudellisia intressejä, jotka puolustavat erilaisia valtiotason projekteja. Sen vuoksi itsenäisessä asemassa olevaa valtiota ei voi identifioida yhdeksi yhteen sulaneeksi entiteetiksi. Sen sijaan valtio on ”riitaisa” alusta, jossa eri toimijat käyttävät omia resurssejaan, muodostavat liittolaisuuksia ja etsivät mahdollisuuksia, joita muiden tasojen heikentyminen tarjoaa.

Valtiolla on autonomiaa, mutta se on sisäisesti monimuotoinen. Siispä ajoittaiset kamppailut joidenkin valtion eri segmenttien kesken kuvastavat mittakaavoilla tapahtuvia muutoksia.

Uus-weberistit siis näkevät kaupungit kollektiivisina toimijoina (Pichierri 1997; Le Gales 2002 teoksessa Oosterlynck ym 2020, 65), mutta sellaisina kollektiivisina toimijoina, jotka ovat jatkuvasti muutoksessa, usein legitimizeettiin kohdistuvien haasteiden keskellä ja sellaisessa tilanteessa, jossa niiden sisäisiä hierarkioita aina testataan. Voitaisiin siis sanoa, että kaupungit voidaan nähdä kollektiivisina toimijoina siinä missä territoriaaliset valtiotkin, mutta sillä erotuksella, että toisin kuin valtioilla, kaupungeilla on vaikeuksia tulla identifioituiksi ja huomioituiksi täysivaltaisina kollektiivisina toimijoina. Pichierri on määritellyt (teoksessa Oosterlynck ym 2020, 65) viisi erilaista elementtiä, joita voidaan käyttää kollektiivisten toimijoiden identifioimiseksi:

- 1) Olemassa oleva järjestelmä päätöksentekoon
- 2) Yhteisten intressien omaaminen
- 3) Yhdentymisen mekanismien omaaminen
- 4) Erilaisten sisäisten ja ulkoisten edustuksellisuuden mekanismien omaaminen
- 5) Kykyä tai potentiaalia innovaatioiden luomiseen tai innovoimiseen.

Kaupunkitoimijan hypoteesin mukaan kaupungit ovat kollektiivisiä toimijoita, jotka ovat kuitenkin jatkuvasti muutoksessa. Samalla kaupungeilla on vaikeuksia tulla nähtyiksi täysivaltaisina toimijoina, vaikkakin on selvää, että kaupungeilta löytyy tässä ja edellisessä alaluvussa mainittuja toimijuuden edellytyksiä ja piirteitä. Lahden kaupungiltakin löytyy olemassa oleva järjestelmä päätöksentekoon, yhteisiä intressejä, yhdentymisen mekanismeja, sisäisiä ja ulkoisia edustuksellisuuden mekanismeja sekä kykyä ja potentiaalia innovaatioiden luomiseen tai innovoimiseen. Samalla kaupungit ovat uniikkeja kansainvälisen järjestelmän toimijoita, joilla yhtäältä on demokraattisen päätöksentekojärjestelmän ja läheisten suhteiden kaupunkilaisiin vuoksi laillinen toimivalta. Toisaalta kaupungeilla on myös ei-valtiollisten toimijoiden piirteitä. Kaupungeilla on samankaltaisia piirteitä kuin yrityksillä. Molemmat kilpailevat toisiaan vastaan erilaisista asioista ja ne omaavat omia poliittisia agendoja ja tahtotiloja. Kaupunkien yritysmäisyyttä kuvaavat managerialismin ja urbaanin entrepreneurialismin käsitteet, joita käsitellään seuraavassa luvussa. Niiden avulla voidaan syventää käsitystä kaupungeista kansainvälisen politiikan toimijoina.

3.4. Managerialismi ja urbaani entrepreneurialismi

Urbanin entrepreneurialismin käsitettä havainnollisesti avaavat esimerkiksi Ersoy ja Larner (2020) artikkelissaan *Rethinking Urban Entrepreneurialism: Bristol Green Capital – in it for good?* Bristol oli Lahden tavoin Euroopan ympäristöpääkaupunki, mutta kuusi vuotta aiemmin. Urbanille entrepreneurialismille luonteenomaista on näyttävien tapahtumien sarja, joita vaikutusvaltaiset toimijat organisoivat ja johtavat. Vaikutusvaltaisilla toimijoilla tarkoitetaan esimerkiksi globaaleja kapitalisteja ja urbaaneja hallituksia. Tällainen urbaani entrepreneurialismi on nostanut esiin joukon urbanin politiikan agendoja, joista on tullut kaikkialla läsnäolevia ympäri maailmaa. Urbani entrepreneurialismi suosii environmentalismia, sosiaalista inklusiota ja ruohonjuuritason luovuutta (Ersoy & Larner 2020, 791).

Samalla kun kaupungit kilpailevat yksityisistä investoinneista ja stimuloivat urbaania taloutta, tämä uusi entrepreneurialismin muoto on yhdistänyt sisäisiä investointeja ja taloudellista kehitystä paikan rakentamiseen (Harvey 1989). Megatapahtumista ja urbaaneista festivaaleista on tullut kulttuurista pääomaa (Zukin 1990, 38) tuottavia markkinoitavia resursseja. On olemassa paljon tutkimuskirjallisuutta siitä, miten kaupungit, paikat ja yhteisöt kilpailevat toisiaan vastaan saadakseen liikkuvia pääomainvestointeja (Cox 1993; Cox 1995; Harvey 1989; Hubbard & Hall 1998; Lauermaann 2018). Onkin sanottu, että paikalliset valtuustot näkevät kaupungit bisnestoiminnan kaltaisessa valossa (Doucet, 2013; Lawton & Punch, 2014) tai alustoina, joissa uusia kumppanuuksia voidaan luoda yksityisten toimijoiden kanssa (Fainstein, 2008; MacLeod & Jones, 2011 teoksessa Ersoy & Larner 2020, 791–792). Kaupungit esimerkiksi markkinoivat ohjelmia, joissa vaihdetaan ”parhaita toimintatapoja” ja luodaan uusia verkostoja urbanien kapasiteettien vahvistamiseksi (Cochrane & Ward, 2012; McCann, 2013; Peck, 2011; Peck & Theodore, 2010; Temenos & McCann, 2012). Kaupunkien väliset verkostot ovatkin tulleet merkittäviksi alustoiksi, kun paikalliset toimijat edistävät näkyvyyttään ylikansallisesti (Acuto, 2013; Beal and Pinson, 2014). Investoinnit spektaakkelimaisiin tapahtumiin puolestaan lisäävät työpaikkoja, veropohjaa ja kiinnostavuutta potentiaalisten sijoittajien, haluttujen työntekijäryhmien ja tukia myöntävien toimijoiden ja turistien silmissä (McCann 2013). Lahdessa tällaisesta esimerkkejä ovat esimerkiksi talviurheilukilpailut, kuten hiihdon maailmancupit ja MM-kisat, toisaalta taas koko ympäristöpääkaupunkihanke.

Urbanin entrepreneurialismiin liittyy myös tuoreiden brändien ja brändäyksen urbanin maantiede (Björner, 2013; Kavaratzis, 2009; Kavaratzis & Ashworth, 2005; Pike, 2015). Paikan brändäämisen

konseptilla tarkoitetaan toimintatapojen ja keinojen joukkoa, jota poliittiset organisaatiot ja paikalliset hallitukset käyttävät kehittääkseen ja markkinoidakseen kaupunkinsa, alueensa tai kansakuntansa kuvaa ja siihen liitettyjä arvoja (Andersson 2014). Tätä prosessia voidaan verrata yritysmaailmasta tuttuun brändäämiseen, jossa ilmaistaan yrityksen tai tuotteen tärkeimpiä arvoja, uskomuksia ja organisationaalista kulttuuria haluttavilla tai houkuttelevilla ominaisuuksilla ja mielikuvilla (Hankinson 2001; Kavaratzis & Ashworth 2005; Van Ham 2008). Paikan brändäämisen tavoitteena on usein houkutella vierailijoita, uusia asukkaita ja liiketalouden investointeja tyypillisesti vastauksena käsitykseen kasvavasta kilpailusta kaupunkien välillä (Hospers 2006). Buschin (2015) mielestä vihreän brändäämisen kasvava suosio puolestaan liittyy ympäristöön tai kestävään kehitykseen liittyviin ongelmiin ja hän identifioi asuttavuuden, vihreän teknologiaosaamisen ja vähäpäästöisyyden tärkeiksi brändiarvoiksi. Samalla vihreä brändäys linkittyy eko-, kestävien ja matalapäästöisten kaupunkien nopeasti kasvavaan määrään. Joss ym. (2013) puolestaan on huomannut, että paikallisen politiikan fokus on siirtynyt paikallisista ympäristöongelmista, kuten vihreiden alueiden puutteesta ja veden- tai ilmansaasteista hiilidioksidipäästöihin, energiajärjestelmiin ja matalapäästöisiin rakennusteknologioihin. Jossin mukaan myös huolimatta konseptien, mallien ja toimintatapojen diversiteetistä, on olemassa ”kaikkiällä läsnä olevia” ekokaupunkien piirteitä, kuten kansainvälinen orientaatio ja tiedon siirtäminen, hiilidiskurssi, vihreästi älykäs teknologia ja vihreän kasvun agenda. (Joss 2015). Paikan ja vihreän brändäyksen yhteydessä McCann esitteli politiikkabuusterismin konseptin, jolla tarkoitetaan perinteisen brändäyksen ja markkinoinnin tapojen joukkoa, jotka sisältävät paikallisesti kehitettyjen ja paikallisesti toimiviksi todettujen politiikkatoimien, ohjelmien ja käytäntöjen aktiivista promoamista laajemmalle maantieteelliselle alueelle ja laajemmalle kiinnostuneiden kuulijoiden joukolle (McCann 2013, 5).

Kaupunkeihin liitettävät vakiintuneet maantieteelliset assosiaatiot voidaankin myöhemmin liittää varallisuuden kasaantumisen, kilpailun, eriytymisen ja innovaatioiden tavoiteltaviksi asioiksi (Edensor & Kothari, 2006). Kaupungit aktiivisesti käyttävätkin erilaisia brändejä ja brändäystä luodakseen autenttisia, korkealaatuisia, kestäviä ja tyylikkääntä markkina-alueita (Pike, 2015). Ashworthin (2009) mukaan erilaiset välineet, kuten persoonaan liittyvät assosiaatiot, rakennusten ja kaupunkisuunnittelun visuaaliset piirteet ja tapahtumien leimaaminen ovat käytettyjä asioita paikan brändäämisessä. Megatapahtumat ja erilaiset kansainväliset palkinnot, kuten vaikkapa Euroopan ympäristöpääkaupungin titteli, ovat tyypillisiä kohteita, joista potentiaaliset isäntävaltiot kilpailevat hakuprosesseissa. Tällaisilla meriiteillä ja tapahtumilla on potentiaalia vaikuttaa paikallisiin, alueellisiin ja kansallisiin talouksiin ja saavuttaa merkittävää mediahuomiota globaalisti (Horne & Manzenreiter, 2006; Richards & Palmer,

2010; Roche, 2000). Ne voivat myös luoda laajempia sosio-taloudellisia ja sosio-kulttuurallisia vaikutuksia (Misener & Mason, 2006).

Ersoyn ja Larnerin (2020) mukaan Euroopan ympäristöpääkaupungin titteli merkitsee urbaanin entrepreneurialismien uutta muotoa, joka haastaa olettamukset, joiden mukaan agenda yksiselitteisesti edistää pääoman intressejä. Ersoyn ja Larnerin mukaan esimerkiksi Bristolin tapaus osoitti, että urbaanin entrepreneurialismien muoto aktiivisesti osallistaa erilaisia organisaatioita ja intressejä ja auttaa implementoimaan uusia ideoita julkiseen toimintaan. Bristol kehitti vahvoja yhteistyösopimuksia erilaisten sidosryhmien kanssa myös ympäröiviltä alueilta ja naapurikunnista, yliopistoista ja yrityksistä ja yhteisöistä. Nyt Bristolissa on käynnissä työ uudenlaisten kumppaneiden kanssa ja ohjelma, joka tähtää ympäristötietoisuuden kasvattamiseen ja erilaisiin käytännöllisiin projekteihin kansalaisten keskuudessa. Vaikka Euroopan ympäristöpääkaupungin palkinto voidaan nähdä ylikansallistuneen urbaanin politiikan esimerkkinä, Bristolin tapauksessa Bristolin ympäristöpääkaupungin kumppanuustoiminta kehittyi.

Ersoyta ja Larneria kyynisemmän kuvan kaupunkien harjoittamasta ympäristöpolitiikasta ja paikan vihreästä brändäyksestä maalaavat Andersson & James (2018). Anderssonin ja Jamesin mukaan yhä useammat kaupungit ympäri maailmaa hamuavat itselleen vihreän kaupungin merkkejä ja hyödyntävät urbaania ympäristöpolitiikkaansa paikan brändäämisen hyödyksi. Tässä yhteydessä esiintyy kuitenkin aika-ajoin viherpesuksi kutsuttavaa ilmiötä ja helposti saavutettavien tavoitteiden rusinanpoimintaa ('cherry picking'). Joskus altruismi ajaa vihreää brändäystä ennemmin kuin kaupungin sisäinen kilpailu ja entrepreneurialismi. Toisaalta taas on esitetty väitteitä, että entrepreneurialistinen urbanismi ajaa vihreää brändäystä. Paikan brändäämisen kilpailullinen luonne voikin johtaa viherpesuun, jossa brändi tarjoaa peitteen pintapuolisille poliittisille muutoksille, jotka edistävät kaupunkien kestävyttä vain hyvin vähän (Holgersen & Malm 2015). Usein kaupungit taas kiinnittävät huomion helposti saavutettaviin ja kapeasti keskittyviin ympäristöllisiin kohteisiin alueilla, joilla kaupunki väittää olevansa maailman johtava, sen sijaan, että ne vakavasti yrittäisivät osoittaa kestävyysongelmien laajaa joukkoa (Anderberg & Clark 2012; Andersson 2016). Ympäristöllistä poliittista buusterismia ajaa kuitenkin aito halu osoittaa ympäristöllisiä ongelmia ja jakaa tietoa ja asiantuntijuutta, joka voi auttaa muita kaupunkeja (Busch 2015; Emelianoff 2013). Vaikka kaupungit ovat siis kunnostautuneet toimijoina ilmasto- ja ympäristöpolitiikan saralla, niiden todellisia houkuttimia kyseenalaistetaan aika ajoin. Kuinka paljon toimimisen taustalla on halu tietynlaisen brändin rakentamiseen viherpesunkin keinoin? Kuinka paljon toimia tehdään sen mukaan, mikä on helposti toteutettavissa tai jonka tulokset ovat nopeasti nähtävissä? Kuinka paljon toiminnalla vaikutetaan ongelmien juurisyihin? Kuinka paljon toimia tehdään vaikkapa

erilaiset taloudelliset houkuttimet tai liiketoimintamahdollisuudet mielessä? Toisaalta taas suuri joukko aiempaa tutkimusta osoittaa, että kaupunkien toiminnan taustalla on usein moninainen ja kirjava joukko syitä, joten niiden toiminnan määrittäminen pelkästään viherpesuksi tai urbaaniksi entrepreneurialismiksi ei ole mielekäs. Sen sijaan on mielekkäämpää määritellä kaupunkien toimijuus sellaiseksi, jossa yhdistyy uniikilla tavalla erilaisia toimijuuden muotoja ja erilaisten toimijoiden piirteitä.

Politiikkabuusterismi on käsite, jolla kuvataan paikallisten eliittien ja valtioiden toimintaa, jossa toimintahorisonttia jatkuvasti monitoroidaan ja tarkkaillaan investointien ja markkinointimateriaalien saavuttamiseksi ja parhaiden toimintatapojen jäljittämiseksi. Politiikkabuusterismi sisältää erilaisia aktiviteetteja, kuten julkisten virkahenkilöiden puheita ja mediaesiintymisiä, kansainvälisiin verkostoihin ja organisaatioihin osallistumista ja liittymistä, kilpailuihin osallistumista ja palkintojen tavoittelemista, vierailujen järjestämistä sekä konferenssien ja työpajojen organisoimista (Peck & Tickell 2002). Kaupunkien ranking-listoja ja erilaisia palkintoja käytetäänkin yleisesti menestymisen mittareina ja ne auttavat kaupungeja laajentamaan brändiänsä tunnettuutta kansainvälisesti (Lucarelli & Berg 2011). On kuitenkin huomioitava, että paikan brändäys on poliittisesti latautunut prosessi, joka voi sisältää ideologisia assosiaatioita erityisesti silloin, kun paikan brändäys perustuu julkisiin politiikkatoimiin, jotka esimerkiksi edistävät tai nujertavat tiettyjä elämäntyyliä tai toimintatapoja (Brand 2007). Paikan vihreään brändäykseen liittyvä keskustelun ala on se laajuus, jolla kaupunkien osallistumista politiikkabuusterismin ajaa altruistiset motiivit ennen kilpailullisia motiiveja. Yksi paikan brändäämisen tärkeimpiä ajajia on nimittäin kaupunkien välisen kilpailun lisääntyminen rahoitusalan investoinneista, työpaikoista, infrastruktuurin rahoituksesta sekä vierailijoista ja asukkaista (Hospers 2006). Kaupunkien ranking-sijoitukset ja palkinnot indikoivat, ketkä ovat globaaleja voittajia ja häviäjiä sellaisilla osaluilla, kuten asuttavuus tai kestävä kehitys (Lucarelli & Berg 2011). Toisaalta jotkut tutkijat ovat väittäneet, että ympäristöllinen politiikkabuusterismi ilmaisee altruistisempia haluja osoittaa globaaleja ympäristöongelmia auttamalla muita kaupungeja parantamaan niiden ympäristöpolitiikkaa jakamalla hyviä kokemuksia. Jotkut tutkimukset ovatkin osoittaneet, että ympäristöalan päätöksentekijöitä eivät motivoi pelkästään kilpailulliset asiat vaan myös halu kehittää politiikantekoa globaalisti. Samoin tutkimus eurooppalaisista kaupungeista tuli johtopäätökseen, että tapaamme aliarvioida poliittisen motivaation roolia tehdä hyvää ennemmin kuin kilpailla muiden kaupunkien kanssa (Emelianoff 2013).

McCannin mukaan politiikkabuusterismin taustalla onkin yhdistelmä altruismia ja urbaania entrepreneurialismia. McCann esittää, että vaikka tuotantopuolen motiivit ovat yleisiä paikan brändäämisessä (esimerkiksi investoinnit ja mielikuvan parantaminen), politiikkabuusterismi esittelee

omat intressinsä, strategiansa, yleisön, maantieteen ja seuraukset (McCann 2013, 9). McCann myös väittää, että politiikkabuusterismiin motivoi usein halu saavuttaa pääsy poliittisiin verkostoihin ja infrastruktuureihin ja jos mahdollista, jo muodostuneisiin ja muodollistuneisiin kumppanuuksiin. Näiden avulla kunnalliset hallitukset ja valtuustot toivovat saavuttavan uutta poliittista tietoa ja ulkopuolista rahoitusta kansallisilta toimijoilta ja kansainvälisiltä instituutioilta. Useat muut tutkimukset ovat osoittaneet, että politiikkaturismi on myös yksi tärkeä osa paikan ympäristöpolitiikkaan perustuvaa brändäystä (Holgerson & Malm 2015; Lee & van de Meene 2012). Poliitiikkaturismi on Cookin ym. (2015) mukaan joukko toimia, kuten konferensseja ja kiertoajeluja, jotka esittelevät parhaita toimintatapoja. Tällaisilla kierroksilla käytännöistä myös keskustellaan ja niistä voi saada ensikäden kokemusta hyvin läheltä. Poliitiikkabuusterismi on erinomainen tapa kuvata Lahden kansainvälisen politiikan toimijuutta. Lahden ympäristökaupunkivuoden tapahtumien joukossa oli esimerkiksi lukuisia edellä mainittujen kaltaisia tapahtumia. Koko ympäristöpääkaupunkihanke sopii hyvin politiikkabuusterismin tarkoitamiin asioihin. Lahden kaupungille todella tärkeä asia koko hankkeessa oli verkostoihin pääseminen ja uusien verkostojen sekä kumppanuuksien luominen. Itse Euroopan vihreä pääkaupunki -kilpailussa taas on ytimessä politiikkaturismi, joka tosin koronapandemian vuoksi Lahden osalta jäi torsoksi.

Missä määrin kaupungin vihreä brändi sitten heijastaa kaupungin todellista sitoutumista kestäväan urbaaniin kehitykseen? Kilpailevia argumentteja on esitetty ympäristönsuojelun ja taloudellisen kehityksen välistä suhdetta koskien. Tässä kontekstissa brändäys, joka houkuttelee ”vihreitä” investointeja nähdään kontribuoivan ympäristöllisesti ja taloudellisesti kestäväan kehityksen kehään, mutta näin ei aina ole. Kriittisemmän näkemyksen mukaan joidenkin kaupunkien vihreä brändäys edustaa ”green fixiä”, joka hamuaa kaupungille pääomaa ympäristöystävällisen mielikuvan avulla, mutta ei todellisuudessa juurikaan paranna ympäristöllistä kestävyyttä. Holgersonin ja Malmin tutkimus osoittaa, että ympäristöllisesti ystävällinen urbaani kehitys pohjautuu usein kestävättömiin kulutustapoihin ja ympäristöongelmien siirtämiseen muihin kaupunkeihin. Busch puolestaan menee vielä pidemmälle ja väittää, että uusliberalistinen ja yritysmaailmallinen ajattelutapa voi johtaa vihreisiin urbaaneihin politiikkatoimiin, jotka on kehitetty priorisoimaan taloudellista kasvua ennemmin kuin tehokkaasti osoittamaan ympäristöön liittyviä ongelmia. Tämä taasen johtaa niin kutsuttuun viherpesuun. Tällainen perspektiivi vihreään brändäykseen tulkitsee, että tämän osa-alueen päätösten tärkein prioriteetti on se, kuinka hyvin toimenpiteitä voi markkinoida eikä niinkään todelliset ympäristölliset hyödyt (Busch 2015; 6). Lopuksi yksi keskeinen keskustelu aihealueella on vielä ollut, missä määrin kaupungit ovat päättäneet keskittyä ympäristöön liittyviin ongelmiin, jotka on helppo ratkaista sen sijaan,

että niillä olisi pitkän aikavälin kestävä kehityksen agendoja, joissa on vain vähän ”nopeita voittoja”. Tällaista politiikkatoimien valintaa voi kuvailla yhtenä rusinanpoiminnan muotona, jossa sopivimmat tai helpoiten saavutettavimmat kohteet valitaan (Andersson 2016; Burch 2010). Tähän aiheeseen liittyikin ilmastonmuutoksen neoliberalisoinnin käsite, jota käsitellään seuraavassa alaluvussa. Ilmastonmuutoksen neoliberalisoinnin käsitteleminen auttaa ymmärtämään todellisuutta ja ympäristöä, jossa kaupungit joutuvat toimiensa kanssa tasapainotella.

3.5. Ilmastonmuutos ja neoliberalismi

Kaupunkien toimijuus on tehokasta ja kaupungit toimivat urbaania laajemmalla mittakaavalla esimerkiksi erilaisten verkostojen kautta, lobatakseen muutosta ja päästäkseen käsiksi erilaisiin resursseihin ja tietoon sekä herättääkseen huomiota ongelmiin, joita ei voi hoitaa pelkästään paikallisesti (Bulkeley 2005). Kaupungeilla on kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen, hiilineutralisoida sosio-tekniinen infrastruktuuri ja välttämättömyydet, joita urbaani elämä vaatii ja vähentää resursseissa olevien puutteiden määrää ja lieventää ilmastonmuutoksen aiheuttamia tulevaisuuden vaaroja. (Bulkeley & Betsill 2013.) Bulkeley ja Betsill ovat kuitenkin havainneet kasvavan aukon retoriikan ja todellisuuden välillä, kun ilmastoon ja talouteen liittyvät kehitystoimet törmäävät (2013, 138).

Onkin esitetty näkökulmia siitä, että päätöstentekijöiden hallitseva strateginen ajattelu asiantuntija-asemissa, hallituksissa ja taloudellisen kehityksen asemissa muovautuu vallitsevalla logiikalla, joka vaatii kaupungin työpaikkojen ja bisnesmahdollisuuksien maksimointia kilpailussa muiden kaupunkien kanssa. Täten ilmastopolitiikkaan liittyviä valintoja ajaa strateginen selektiivisyys (Brenner & Theodore 2002; North ym. 2004 teoksessa North ym. 2017). Siinä kaupungit kehittävät toimia, jotka vastaavat tiettyihin ilmastonmuutokseen liittyviin uhkiin tavoilla, jotka on tehty sopimaan mukavasti vallitseviin ajatuksiin kilpailusta, globalisaatiosta ja turvallisuudesta (Davidson & Iveson 2015, 545). Tällaiset rakennelmat haastavat vallitsevia yritysmaailmasta tuttuja kasautumisen strategioita (Beál 2012 teoksessa North 2017). Neoliberaaleilla kasautumisen strategioilla tarkoitetaan tässä esimerkiksi sellaisia asioita, kuten vapaaehtoista talouden rajoittamista, taloudellista paikallistamista, tarvetta harkita muiden lajien ja tulevien sukupolvien tarpeita (North 2010a, 2010b teoksessa North 2017).

Beálin ja muiden mielestä (ks. esim Davidson & Iveson 2015) tässä kontekstissa urbaanin kestävä kehityksen strategioita usein määrittelevät teknokraattiset, valjut sitoutumiset erilaisiin älykaupunkeihin ja kestävään kehitykseen, joka ei haasta hallitsevaa neoliberalisaation logiikkaa, pitkään jatkunutta epätasa-arvoa ja dominanssin sekä sarron muotoja. Urbaanin eliitin harjoittaman kestävämmän

neoliberaalin kapitalismin haasteet sekä energiantuotannon ja -kulutuksen epätasapainoinen maantiede ovat todellisia (Davidson & Iveson 2015; 546). Sellaisia kriitikoita ei oteta todesta, jotka huomauttavat taloudellisesta toiminnasta, joka ylläpitää kilpailukykyä mutta tuottaa myös huomattavan määrän kasvihuonepäästöjä ja siitä, että sellaista toimintaa tulisi vähentää. Northin, Nursen ja Bakerin mukaan tämänhetkinen ympäristöpolitiikka on lukossa fundamentaalisen kestättömyyden paradigmassa. Urbaanilla politiikalla suojellaan ja politisoidaan kuluttajien kapitalismia ja kulutuksen kestättömiä tasoja sillä tuloksella, että välttämättömiä radikaaleja toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi ei tehdä ja valju sitoutuminen kestävään kehitykseen hämärtää epäkestävää todellisuutta (Blühdorn 2007 teoksessa North 2017).

Liverpoolia tapaustutkimuksen keinoin tutkinut *The neoliberalisation of climate? Progressing climate policy under austerity urbanism* (2017) päätyi lopputuloksiin, jotka alleviivasivat aiemmin esitettyjä näkemyksiä. Esimerkiksi sellaisia ilmastonmuutosta vastaan toimimaan kehottavia argumentteja, jotka olivat neoliberalismin vastaisia, edistettiin, mutta ei tehty. Hiilineutraali politiikka ylsi agendalle, jos sitä mainostettiin tavoilla, jotka mahdollistivat taloudellisen kehityksen kasvuun keskittyvät johtajat olemaan samaa mieltä esittäjien kanssa. Tuo sama mieli oli ”järkevää”. Myös ilmastonmuutoksen neoliberalisointi on siis hyödyllinen mielessä pidettävä asia, kun lukee tämän tutkielman analyysia ja johtopäätöksiä. Vaikka aiheet ja teot kaupunkien toiminnan takana ovat kiistämättä myös hyviä, on hyvä muistaa erilaiset teknokraattiset ja yritystalouteen liittyvät ajurit, joita kaupunkienkin toiminnan taustalta paljastuu. Tämän jälkeen onkin erityisen kiinnostavaa selvittää, miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi. Millaisia houkuttimia taustalta löytyy? Kuinka isoon rooliin taloudelliset houkuttimet ja liiketoimintaedut tai brändiedut nousevat? Onko Lahden kaupungin toiminnassa nähtävillä ilmastonmuutoksen neoliberalisointia?

4. EUROOPAN YMPÄRISTÖPÄÄKAUPUNKI LAHTI

Vuonna 1905 perustettu Lahti on Suomen yhdeksänneksi suurin kaupunki (Kuntaliitto.fi) ja Päijät-Hämeen maakunnan pääkaupunki. 120 000 asukkaan Lahti tunnetaan kansainvälisesti muun muassa talviurheilusta ja urheilukaupungin statuksestaan, kulttuurielämästään, muotoiluosaamisestaan sekä erilaisista ilmasto- ja ympäristötoimista, joita kaupungissa on tehty jo pitkään (Euroopan komissio 2021). Kaupungin läheinen sijainti järvien ja Salpausselän harjujen välissä neljän eri maisematyyppin risteyksessä on ainutlaatuinen ja historiallinen. Lahden seudun nykyinen maisema muodostui jo 12 000 vuotta sitten viimeisen jääkauden jälkeen. Salpausselän harjulta löytyykin metsiä ja suppia, Vesijärvi

puolestaan tarjoaa portin Järvi-Suomeen. Harjujen ja järvien lisäksi Lahden maisema muodostuu kallioista ja joista. Lahden 517,63 neliökilometrin pinta-alasta 75 prosenttia onkin viheralueita, kymmenen prosenttia vesistöjä. Viheralueita on siten 250 neliometriä asukasta kohden. Lahti on myös tiivis ja tiheästi asuttu kaupunki. 75 prosenttia kaupungin asukkaista asuu enintään viiden kilometrin päässä kaupungin keskustasta. Lahti on historiallisesti ollut tärkeä kauppareitti ja markkinapaikka keskeisen Helsingin ja Pietarin välisen sijaintinsa vuoksi. (Euroopan komissio 2021, 10.)

Lahden kohtaamia erityisiä ympäristöhaasteita ovat suomalaiskaupungeille tyypillinen subarktinen ilmasto, jonka vuoksi vuodenajat ovat kauniita, mutta haastavia. Keväällä lumien sulamisen jälkeen ilmaan nouseva asfalttipöly ja hiekka heikentävät ilmanlaatua. Talvella riippuvuus autoliikenteestä lisää ilmansaasteita. Ilmojen huonontuessa puolestaan liikennemäärät lisääntyvät. Näiden lisäksi Lahti ei ole turvassa globaalilta ilmastonmuutokseltaan. Kaupunki tiedostaa muun muassa lisääntyvien sateiden aiheuttamat hetkelliset tulvat, lämpöaaltojen riskit asukkaille ja kuivuuden aiheuttamat ongelmat luonnon monimuotoisuudelle ja ruoan kasvattamiselle. (mt.)

4.1. Ympäristötoiminnan historia Lahdessa

Lahti oli vielä 1800-luvun lopulla pieni maaseutukylä Suur-Helsingin alueella. Kauppalan oikeudet Lahti sai vuonna 1878 ja vuonna 1905 Lahdesta tuli kaupunki. Lahden tarina edustaa samalla myös Suomen kehityshistoriaa. Kaupungin nopea teollistuminen toi Lahteen uusia asukkaita maaseudulta ja Lahti kasvoikin Suomen kaupungeista nopeimmin 1900-luvulla. Lahden asukasluku kolminkertaistui 1940-lukua seuranneina vuosikymmeninä. Kaupunki tunnettiin erityisesti puuseppien kaupunkina puuhuonekaluteollisuutensa ansiosta (Euroopan komissio 2021, 12).

Lahden matkan alkupiste niin kutsutuksi kestäväksi kaupungiksi sijoitetaan toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan (Euroopan komissio 2021, 12). Kaupungin nopea teollistuminen toi aikanaan Lahteen uusia asukkaita maaseudulta. Asukasluku kolminkertaistui 1940-lukua seuranneiden vuosikymmenien aikana, mutta raskas teollisuus myöhemmin runteli kaupunkia. Vesijärvi rehevöityi jätevesistä 60-70-luvuilla ja oli vuonna 1975 Suomen saastuneimpia järviä (Euroopan komissio 2021). 1990-luvun laman aikaan kaupunki puolestaan kärsi rankasti työttömyydestä, jonka jäljet näkyvät edelleen niin kaupungissa kuin sen identiteetissäkin (Green Lahti 2021a). Työttömyys on vaihdellut 90-luvusta saakka, mutta kestävyteen kaupungissa on käytetty rahaa vaikeista ajoista huolimatta. Lahdessa on tehty monipuolista ilmastotyötä jo pitkään.

Pahasti saastuneen Vesijärven rehevöityminen haluttiin pysäyttää, joten jätevesien lasku järveen lopetettiin vuonna 1976 (Green Lahti 2021a). Lahden tie ympäristökaupungiksi voidaankin sanoa alkaneen Vesijärven suojelutyöstä, Vesijärvi I ja II -projekteista. Järvestä poistettiin yli miljoona kiloa särkikalaa ja tilalle siirrettiin kuhia. Vuosikymmenten suojelutyö on luonut pohjan lahtelaiselle ympäristöosaamiselle ja tutkimukselle. Vesijärven kunnostus on toiminut esimerkkinä muille: hoitomallia on hyödynnetty jo yli tuhannen suomalaisen vesistön kunnostuksessa. Vuonna 1996 kaupunkiin perustettiin Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitos, joka on tuottanut laajasti tietoa muun muassa hulevesistä, viherkatoista, maaperän puhdistuksesta sekä kiertotaloudesta. Vuodesta 1997 saakka kaupungissa on järjestetty vuosittain ympäristötietoviikko. (Green Lahti 2021a.)

Erityisen ominaista Lahdelle on jo pitkään ollut toimiva jätehuoltojärjestelmä. Syntypaikkalajitteluun perustuva laaja jätehuoltojärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1998, jolloin jätteiden hyödyntämisaste oli 25 prosenttia. Vuonna 2018 yhdyskuntajätteestä 97 prosenttia eteni hyötykäyttöön: kolmasosa uusien tuotteiden raaka-aineeksi, kaksi kolmasosaa energiantuotantoon. Lahden tavoitteena on olla jätteen kiertotalouskaupunki 2050 (Green Lahti 2021a). Vuonna 2003 Lahteen perustettiin Päijät-Hämeen viljaklusteri, joka on alueen viljaraaka-ainetta jalostavien yritysten sekä reilun 800 viljanviljelijän muodostama yhteistyöverkosto, joka kehittää kiertotaloutta ja alan liiketoimintaa (mt). Sen tehtävänä on edistää viljelijöiden sekä klusteriyritysten verkostoitumista, tukea viljaa jalostavien yritysten yhteistyötä sekä nostaa maakunnan viljaosaamisen profiilia. Viljaklusteri on Päijät-Hämeen alueen viljelijöiden ja teollisuusyritysten yhteistyöverkosto, joka kehittää kiertotaloutta ja alan liiketoimintaa. Klusterin tekemän kehitystyön ansiosta viljatuotteiden valmistusprosesseissa syntyviä sivuvirtoja hyödynnetään entistäkin paremmin ja kaatopaikkajätteen määrä on vähentynyt. (Schroderus 2021.)

Lahden ympäristöpääkaupunkihankkeesta kertovan Greenlahti.fi -verkkosivuston faktaosion mukaan vuonna 2007 Vesijärven suojelutyötä edistämään ja siitä huolehtimaan perustettiin Vesijärvisäätiö. Lahden sinfoniaorkesterista puolestaan tuli maailman ensimmäinen hiilineutraali sinfoniaorkesteri, joka voitti vuonna 2018 kansainvälisen innovaatiopalkinnon. Vuonna 2017 julkaistiin alueellinen kiertotalouden tiekartta. Vuonna 2019 kivihiilen käyttö puolestaan lopetettiin Lahdessa. Lahti lämpenee nykyään kierrätyspoltoaineella ja kestäväen kehityksen mukaisella, sertifioidulla puulla. Lämmityslähteen muutos vähensi kaupungin hiilidioksidipäästöjä 600 000 tonnilla vuodessa, joka vastaa noin 60 000 suomalaisen vuotuisia päästöjä. Vuonna 2025 Lahden tavoitteena on olla hiilineutraali kaupunki, leikata kasvihuonepäästöjä 80 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2025 mennessä ja tulla jätteenkiertotalouskaupungiksi 2050 mennessä. Lahden tavoite hiilineutraaliudesta on 10 vuotta

aikaisempi kuin Suomen tavoite ja 25 vuotta aikaisempi kuin EU:n tavoite. Lahden kaupungin mukaan Lahti on jo tähän mennessä leikannut 70 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Kaupungissa tavoitellaan 1,5 asteen elämäntyylä, johon pyritään kierrätyspolttoaineisen lämmitysjärjestelmän lisäksi myös muun muassa kehittämällä kestävä ruoan uusia malleja ja vähähiilistä rakentamista.

Lahdessa on kehitetty ainutlaatuinen lähestymistapa liikenteen ja maankäytön suunnitteluun. Lahden osallistava prosessi yhdistää kaupungin yleiskaavan, kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelman sekä ympäristö- ja palveluohjelmat. Lahden monimuotoinen luonto sisältää retkeilymahdollisuuksia 24 eri luonnonsuojelualueella. Lahti on myös suomalaisista kaupungeista ainoa, joka on rakentunut kansainvälisesti merkittävän pohjavesialueen päälle. Salpausselällä voi ulkoilla jääkauden muovaamissa maisemissa ympäri vuoden. Osana Salpausselkä Geopark -hanketta luontotutemusta pyritään siirtämään eteenpäin tuleville sukupolville. Lahden kaupungin kouluissa ja päiväkodeissa onkin tärkeässä roolissa ympäristökasvatus, jonka osa aiemmin mainittu ympäristötietoviikkokin on. (Euroopan komissio 2021).

Euroopan komission järjestämässä Euroopan ympäristöpääkaupunkikilpailussa Lahti sai parhaimmat pisteet jätteen, ilmanlaadun, vihreän kasvun, ekoinnovaatioiden sekä johtamisen osioista. Kilpailussa asiantuntijat tarkastelivat kaupunkeja erilaisten ympäristöindikaattoreiden mukaisesti. Jääkiekkoliigan lahtelaisjoukkue Pelicans puolestaan ilmoitti pyrkivänsä maailman ensimmäiseksi hiilineutraaliksi jääkiekkjoukkueeksi. CitiCAP-nimellä tunnettu hanke testasi lahtelaisten asukkaiden henkilökohtaista liikkumisen päästökauppaa. CitiCAPissa myös rakennettiin uusi malli kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelmaan, luotiin kevyt alusta liikkumisen tiedolle ja rakennettiin pyörätie. CitiCAP-hankkeessa (Citizens' cap-and-trade co-created) suunniteltiin ja toteutettiin asukkaan päästökauppaa ensimmäisenä kaupunkina maailmassa. Päästökauppaa käytiin mobiilisovelluksella, joka perustui liikkumismuodon tunnistamiseen. Lahden asukkaat olivat sovelluksen testikäyttäjiä. Sovelluksen ja siihen liittyvän tietoalustan testaus aloitettiin vuonna 2019, mutta sovelluksen käyttö loppui vuoden 2020 lopussa ja koko EU-rahoitettu hanke maaliskuussa 2021. (Green Lahti 2021a.)

Globaalia ilmastotoimien ilmoitusjärjestelmää yrityksille, alueille ja kaupungeille ylläpitävä CDP on voittoa tavoittelematon maailmanlaajuinen organisaatio, joka ylläpitää globaalia ilmastotoimien ilmoitusjärjestelmää yrityksille, alueille ja kaupungeille. Vuonna 2019 CDP nosti Lahden A-kaupunkien listalleen, ja 2020 Lahti jatkoi A-listalla yhdessä 87 muun kaupungin kanssa. Lahti on kuulunut listalle myös vuosina 2021 ja 2022. (Green Lahti 2021a.)

Lahti ja alueen yritykset ovat tehneet uusiutuvaan energiaan liittyviä sijoituksia 160 miljoonalla eurolla. Lisäksi kaupunki sijoittaa vuosittain noin 20 miljoonaa euroa erilaisiin ympäristöratkaisuihin kuten vesistöjen suojeluun ja ilmastonmuutoksen torjuntaan (Euroopan komissio 2021, 12.) Lisäksi Lahti on kuulunut Euroopan Unionin kaupunginjohtajien sopimukseen kestävästä energiasta vuodesta 2021 ja allekirjoitti vuonna 2018 EU:n kaupunginjohtajien uuden energia- ja ilmastopöytäkirjan vuoteen 2030 (Euroopan komissio 2021).

Kaiken tämän lisäksi Lahdella on suunnitelma ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Asiantuntijoiden mukaan boreaalinen ja arktinen ympäristö lämpenevät ilmastonmuutoksen vuoksi maailman keskiarvoa nopeammin. Tutkimukset osoittavat Lahden lämmenneen kahdella asteella vuodesta 1961 vuoteen 2017. Lämpeneminen näkyy talvikuukausina huomattavasti vähentyneenä lumimääränä ja lämpimämpinä päivinä, joilla on vakavia vaikutuksia talviurheiluun Lahdessa. Torjuntatoimien lisäksi ilmastonmuutokseen sopeutuminen on keskeinen edellytys. Vuonna 2019 Lahden kaupunginhallitus laati uuden kestävästä energiasta ja ilmaston toimintasuunnitelman, joka sisältää ilmastohaavoittuvuuden arvioinnin, sopeutumistoimet ja hiilineutraalisuustavoitteen vuoteen 2025 mennessä. Lahti on ilmoittanut, että sen sopeutumistoimiin kuuluvat muun muassa vihreän infrastruktuurin parantaminen ja luontopohjaiset ratkaisut hulevesien käsittelyssä, uudet rakennusmääräykset ilmastokestäville ja nollaenergiarakennuksille, koulutus ja viestintä ilmastonmuutoksen vaikutuksista alueellamme sekä muiden maiden ja kaupunkien kokemuksista oppiminen. (Euroopan komissio 2021.)

4.2. Ympäristöpääkaupungin arvonimi

European Green Capital Award (EGCA) eli Euroopan ympäristökaupungin arvonimi on Euroopan komission järjestämä hanke, joka jaetaan vuosittain yhdelle kaupungille, joka on ympäristötoiminnan edelläkävijä, toimii esimerkkinä muille kaupungeille sekä kehittää innovatiivisia ratkaisuja ympäristöhaasteisiin. Palkittavat kaupungit ovat sitoutuneet ympäristön-, sosiaaliseen- ja taloudelliseen kestävyys. Lahtea ennen tunnustuksen sai 11 kaupunkia: Tukholma, Hampuri, Vitoria-Gastelz, Nantes, Kööpenhamina, Bristol, Ljubljana, Essen, Nijmegen, Oslo ja Lissabon. Vuonna 2022 ympäristöpääkaupunkina toimi Grenoble ja vuonna 2023 toimii Tallinna. (European Green Capital Award 2022).

Sen lisäksi, että kaupungeja arvioidaan niiden tulevaisuuden suunnitelmien mukaan, arvioinnissa painottuvat myös kaupunkien ansiot, aloitekyky sekä historiallinen ja tämänhetkinen innovointi. Kilpailun ensimmäisessä vaiheessa raati arvioi kaupungit kahdentoista ympäristömittarin perusteella,

jotka ovat: ilmanlaatu, melu, jäte, vesi, luonto ja biodiversiteetti, kestävä maankäyttö, vihreä kasvu ja ekoinnovaatiot, ilmastonmuutoksen torjunta, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, kestävä kaupunkiliikkuminen, energiatehokkuus ja ympäristöjohtaminen. Arvioinnin jälkeen raati ehdottaa viimeiselle kierrokselle pääsevät finalistit. Viimeisessä vaiheessa kaupungit esittävät kansainväliselle tuomaristolle. Nyt niitä arvioidaan mittareilla, jotka ovat: kokonaissitoutuminen, visio ja innostus, kaupungin kyky toimia roolimallina, innostaa muita kaupunkeja ja edistää parhaita käytäntöjä, kaupungin viestintästrategian tehokkuus vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa ja näiden osallistumisessa muuttamaan käyttäytymistään ja hankkeet ja toimet, joilla kaupunki aikoo parantaa ympäristökestävyyttään. (Euroopan komissio 2021, 15.)

5. TUTKIELMAN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen tutkielmassa tehdyt metodologiset valinnat, tutkimuksen metodit, käytetyn aineiston sekä analyysin toteutustavan. Tutkielman metodologiset valinnat pitävät sisällään tutkielman epistemologiset ja ontologiset lähtökohdat, tutkimustavan ja sen luonteen. Lisäksi pohdin sitä, millaisia tapoja yrittää ymmärtää todellisuutta tässä tutkielmassa hyödynnetään.

Metodeinaan tutkielma hyödyntää ja yhdistelee tapaustutkimusta, prosessinjäljitystä ja haastattelututkimusta. Tapaustutkimus on hyödyllinen metodi tässä tutkielmassa siksi, koska tutkittava kohde on tarkkarajainen, määriteltävissä ja analysoitavissa oleva todellisessa maailmassa tapahtunut selkeä tapaus, 'keissi', josta on saatavilla ainutlaatuista dataa. Prosessinjäljityksen ja haastattelututkimuksen kanssa yhdessä tapaustutkimus voi vastata miksi-kysymykseen sen avulla, millaisia perusteluja tutkimuskohteen toimijat toimille antavat. Tapaustutkimuksen lisäksi prosessinjäljitys ja haastattelututkimus on valittu tutkielman metodeiksi, koska ne täydentävät ja auttavat tutkimuskysymyksen vastaamiseen. Prosessinjäljityksen avulla voi jäljittää prosessia, joka ympäristöpääkaupungiksi hakeutumiseen on tapahtunut. Haastattelututkimus metodina puolestaan mahdollistaa avaintoimijan haastattelun ja tutkimuskysymyksen vastauksen selvittämisessä avaintoimijan näkemyksen mukaan.

Tutkimuksen aineisto on monipuolinen ja monesta lähteestä koostuva. Tutkimuksen aineisto käsittää niin haastattelua, uutisartikkeleita, uutiskolumnin, päätösasiakirjoja että kaupungin virallista hanke- ja markkinointimateriaalia sekä kilpailun hakudokumentteja. Seuraavissa alaluvuissa käsittelemme metodeja

ja metodologisia valintoja tarkemmin. Lisäksi kerron analyysin toteutustavasta, tutkimuksen eettisistä valinnoista ja avainhenkilön haastattelussa käytetystä lähdekritiikistä.

5.1. Tutkielman metodologiset valinnat

Niin tätä tutkielmaa kuin muitakin yhteiskuntatieteellisiä tutkimuksia määrittelee kolme perustaa: tutkielman ontologinen perusta, tutkielman epistemologinen perusta ja tutkielman metodologinen perusta. Ontologialla viitataan oppiin olevasta ja käsitykseen siitä, mikä on todellisuutta tai todellista. Lisäksi ontologialla tarkoitetaan sitä, mitä tutkitaan. Epistemologialla puolestaan tarkoitetaan sitä, mitä todellisuudesta voimme tietää tai millaista tietoa todellisuudesta voimme selvittää. Metodologinen perusta puolestaan tarjoaa teknisen instrumentin tuon tiedon saavuttamiseksi. (Corbetta 2003, 12-13 teoksessa Della Porta & Keating 2008, 21.)

Tämän tutkielman epistemologinen ja ontologinen lähtökohta on se, että todellisuus on sosiaalisesti konstruotua eikä ole olemassa yhtä absoluuttista kaikille yhteistä todellisuutta. Täten todellisuus on aina subjektiivinen tulkintamme, joka perustuu yhteisössä oppimiimme asioihin. Emme myöskään voi vapautua kielestä, sillä se on rakennettu ympäröivän maailman sisään (Hirsjärvi & Hurme 2011, 17). Tämän johdosta emme voi tavoittaa ehdotonta totuutta, sillä käsityksemme todellisuudesta on syntynyt sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja samoista ilmiöistä on useita, jopa ristiriitaisia näkemyksiä eri aikoina ja eri kulttuureissa (Hirsjärvi & Hurme 2011), 18). Siksi tässäkin tutkielmassa on läsnä oletus intersubjektiivisuudesta (Rommetveit 1978 teoksessa Hirsjärvi & Hurme 2020, 18), jolla tarkoitetaan sitä, että jokin on olemassa siksi, että kaikki uskovat sen olevan olemassa kaikille. Intersubjektiivisuus poikkeaa objektiivisuudesta, jossa asiat ovat olemassa subjekteista riippumatta, sekä subjektiivisuudesta, jossa asiat ovat olemassa tietyille subjekteille. Esimerkiksi ympäristökaupungin vihreät arvot voivat olla intersubjektiivisiä, koska ne ovat ihmisten yhdessä rakentamia tai sopimia ja saattavat ylittää yksittäisten ihmisten tai yksilöiden omat subjektiiviset arvot tai toiveet (Tieteen termipankki 2022).

Tämä tutkielma on myös kvalitatiivinen eli luonteeltaan laadullinen (Tuomi 2018). Creswellin (1994) mukaan kvalitatiivisen tutkimusotteen mukaan todellisuus on subjektiivinen ja moninainen eli sellainen kuin tutkija tai tutkittavat henkilöt sen kokevat. Käsitys sosiaalisesti konstruoidusta todellisuudesta onkin läsnä kvalitatiivisissa tutkimuksissa, eli on olemassa yhtä monta todellisuutta kuin on henkilöitäkin (ks. esim. Glesne & Peshkin 1992; Hurme 1992b, 1997c). Kvalitatiivisessa tutkimusstrategiassa tutkija ja tutkimuksen kohde ovat myös vuorovaikutuksessa ja tutkijat täten mukana luomassa tutkimaansa kohdetta (Gummesson 1991). Tämän tutkielman tekijä myös edustaa hermeneuttista paradigmaa.

Gummessonin mukaan tällainen tutkija hyväksyy, että hänen tunteensa ja persoonallisuutensa vaikuttavat tutkimukseen, jolloin ero tosiasioiden ja arvojen välillä voi olla vähemmän selvä (Gummesson 1992 teoksessa Hirsjärvi & Hurme 2020, 24).

Hollisin ja Smithin mukaan tieteellisessä tutkimuksessa on kyse ennen kaikkea selittämisestä ja ymmärtämisestä. Tässä tutkielmassa on myös kyse ymmärtämisestä. Tämä tutkielma pyrkii tarkastelemaan kaupungin ympäristöpoliittista kansainvälistä toimijuutta yhden toimijan tai tutkimusyksikön avulla niin, että sen avulla voidaan tietää jotain myös muista vastaavanlaisista kaupungeista tai tutkimuskohteista. Lisäksi tutkielma pyrkii ymmärtämään syy-seuraussuhteiden avulla (Rolin ym. 2006, 11). Ymmärtämisessä läsnä on puolestaan tulkitseva hermeneutiikka, jonka mukaan toiminnan merkitykset kertovat enemmän kuin toiminta sekä individualismi, jossa keskitytään toimijoihin. (Hollis & Smith 1991.)

Lisäksi tämän tutkielman ontologinen ja epistemologinen perusta ammentavat idealismista, johon jo aiemmin mainitut subjektivismi ja konstruktivismikin esimerkiksi kuuluvat. Idealismissa ulkoinen todellisuus on olemassa vain havaintokategorioiden kautta, jolloin keskeisiä tiedonmuodostuksen kohteita ovat merkitykset. (Guyer & Horstmann 2022.)

Tutkielman olisi vaikea ammentaa esimerkiksi materialismista, koska tutkimuskohteena ei ole ihmisestä riippumaton ulkoinen todellisuus vaan päinvastoin ihmisistä riippuvainen, ihmisten luoma ”todellisuus” kaupungeista, valtioista, kansainvälisestä järjestyksestä, toimijuudesta ja niin edelleen. Lisäksi tutkimuskohde on samaan aikaan konkreettinen, mutta kuitenkin jotakin muuta kuin esimerkiksi konkreettinen artefakti. Epistemologisena perustana idealismi puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkielmani käsitys tiedosta on relativistinen. Samaan aikaan tieto on ideografista eli sidonnaista aikaan, paikkaan tai kulttuuriin. (mt.)

Kuten hermeneuttisessa paradigmassa, idealismiin kuuluu, että arvovapaa tieto ei ole mahdollista eikä tiedon totuudellisuutta voi helposti verrata ulkoiseen verrokkiin (mt). Myös tutkielman metodologisissa oletuksissa näkyy idealismi eli tutkielman asetelma on avoin ja tutkimus pyrkii ymmärtämään ja pääsemään sisään tutkittavien todellisuuteen. Lopulta pääsemme tutkielman laajempaan hermeneuttiseen perustaan. Tämä tutkielma on esimerkiksi kiinnostunut toiminnan merkityksestä toimijoille. Hermeneutiikka kritisoi sitä, että kokemuksellista todellisuutta esineellistetään ja jotakin yleispäteviä selityksiä tavoitellaan. (Theodore 2022.) Siksi tämä tutkielma pyrkii ensi sijassa ymmärtämään.

5.2. Tutkielman metodit

Tämä tutkielma yhdistelee tapaustutkimuksen, prosessinjaljityksen ja haastattelututkimuksen metodia, vaikka ne kaikki voisivatkin olla myös niputettavissa yhden tapaustutkimuksen metodin sisälle. Lisäksi tutkielma yhdistelee erilaisia analyysimenetelmiä, kuten haastattelututkimuksen analyysiä ja sisällönanalyysiä. Ensimmäiseksi käydään läpi tapaustutkimusta tutkimusmenetelmänä.

5.2.1. Tapaustutkimus

Tapaustutkimusta käytetään tämän tutkielman yleisenä menetelmänä. Tapaustutkimus on moniulotteinen, monipuolinen ja monimuotoinen tutkimuksellinen lähestymistapa, jota voidaan kutsua tai luonnehtia myös tutkimusstrategiaksi, sillä se on enemmänkin lähestymistapa kuin pelkkä analyysimetodi tai aineiston keruumenetelmä (Yin 2014; Bennett & Elman 2007; Eriksson & Koistinen 2005, 4). Tapaustutkimuksen olennaisin tavoite on yhden tai useamman tapauksen ('case') määrittely, analysointi ja ratkaisu, joten tapaustutkimuksessa kirjaimellisesti tutkitaan tapausta (Yin 2014). Tämän tutkielman tutkittava tapaus on Lahden ympäristöpääkaupunkihanke ja tarkemmin rajattuna sen hakuprosessi ympäristöpääkaupungiksi kokonaisuudessaan. Erikssonin ja Koistisen mukaan erilaisten menetelmäoppaiden mukaan tapaustutkimus on hyvä tutkimusmenetelmä tai strategia muun muassa silloin, jos ”mitä”, ”miten” ja ”miksi” -kysymykset ovat tutkimuksen keskeisiä tavoitteita, jos tutkijalla ei juuri ole kontrollia tapahtumiin, jos aiheesta ei ole tehty paljon empiiristä tutkimusta tai jos tutkimuskohteena on jokin tässä ajassa ja elävässä elämässä oleva ilmiö (2005, 4-5). Lisäksi tapaustutkimus on hyvä menetelmä monimutkaisten tai moniulotteisten ilmiöiden tutkimiseen (Bennett & Elman 2006). Tässä pro gradu -tutkielmassa kaikki edellä mainitut ehdot pitävät paikkaansa. Haluan tietää, miksi ja miten Lahti halusi ympäristöpääkaupungiksi ja ovatko syyt liitettävissä johonkin laajempaan teoreettiseen ilmiöön eikä minulla ei ole minkäänlaista kontrollia tapahtumiin. Vastaavanlaista tutkimusta kyseisestä hankkeesta ei ole tehty saati kansainvälisen politiikan empiiristä tutkimusta Lahdesta ollenkaan. Kyseessä on myös todellinen, yhä ajankohtainen ja fyysiseltä sijainniltaan läheinen prosessi, jonka lopputulos toteutui vuonna 2021. Näiden syiden lisäksi koen, että tapaustutkimus menetelmänä on tässä tutkielmassa mieluisa, koska se sallii useiden erilaisten aineistolähteiden hyödyntämisen.

Tapaustutkimuksia on hyvin monia erilaisia ja niitä luokitellaan ja kuvaillaan hyvin eri tavoilla. Tässä tutkielmassa yhdistyvät erilaiset tapaustutkimukset. Stake (1995) on jakanut tapaustutkimukset eri tyyppeihin riippuen niiden luonteesta, tavoitteista, lukumäärästä ja tutkimukseen liittyvistä

perusoleuksista. Toisaalta tämä tutkielma on jo itsessään arvokas tapaustutkimus ('intrinsic case study'), sillä tutkielman kohde on ainutlaatuinen ja haluan ymmärtää sitä hyvin kaikkine yksityiskohtineen. Toisaalta tutkielma on myös välineellinen tapaustutkimus ('instrumental case study'), eli yritän tämän tutkielman avulla jollakin tasolla mahdollisesti ymmärtää myös laajempaa ilmiötä kuin vain kyseistä tapausta (Yin 2014). Minua esimerkiksi kiinnostaa, edustavatko Lahden syyt ympäristöpääkaupungiksi hakeutumiseen jotakin laajempaa trendiä, jossa kaupungit toimivat tietyllä tavalla kilpaillessaan keskenään.

Tapaustutkimukset voivat myös olla kuvailevia, selittäviä, eksploratiivisia, intensiivisiä tai ekstensiivisiä tapaustutkimuksia. Esimerkiksi klassisessa intensiivisessä tapaustutkimuksessa on Erikssonin ja Koistisen (2005) mukaan tavoitteena antaa teoreettisesti mielenkiintoisesta tapauksesta tiheä kuvaus, tulkinta ja ymmärrys. Tavoitteena on tuottaa yhdestä tapauksesta kontekstualisoitua tietoa, eli sitä tutkitaan monipuolisesti niin fyysisessä kuin yhteiskunnallisessa ympäristössä. Siispä tapauksen sisäinen maailma eli toimijoiden oma näkökulma, ja tämän maailman logiikka ovat tutkimuksessa tärkeimpänä kiinnostuksen kohteena. Se pätee ainakin osittain myös tähän tutkielmaan.

Tapaustutkimuksen yksi mielenkiintoinen ominaispiirre on aineiston triangulaatio eli erilaisten aineistojen käyttö samassa tutkimuksessa (Eriksson & Koistinen 2005, 27). Tapaustutkimuksissa aineistoiksi käyvät monet erilaiset aineistolähteet kuten esimerkiksi haastattelut, media-aineistot, tilastot, havainnointi ja osallistuva havainnointi sekä erilaiset dokumentit, esitteet, kokouspöytäkirjat, muistiinpanot ja päiväkirjat.

Intensiivisen tapaustutkimuksen eri vaiheita Erikssonin ja Koistisen mukaan esitelleet esimerkiksi Creswell (1998), Patton (1990), Stake (1995) ja Travers (2001). Näiden mukaan ei ole olemassa yhtä tiettyä kaavaa toteuttaa tapaustutkimusta. Sen sijaan hyvän tapaustutkimuksen voi toteuttaa ja raportoida monella eri tavalla. Heidän sekä Erikssonin ja Koistisen (2005) mukaan keskeiset työvaiheet ovat:

- 1) Tutkimuskysymyksen muotoileminen
- 2) Tutkimusasetelman jäsentäminen
- 3) Tapauksen/tapausten määrittely ja valinta
- 4) Käytettävien teoreettisten näkökulmien ja teoreettisten käsitteiden määrittely
- 5) Aineiston ja tutkimuskysymysten välisen vuoropuhelun logiikan selvittäminen
- 6) Aineiston analyysitapojen ja tulkintasääntöjen päättäminen
- 7) Raportointitavan päättäminen

Tässä tutkielmassa tapaustutkimuksen keskeiset työvaiheet etenivät seuraavasti. Ensimmäiseksi tutustuttiin tutkielman aihepiiriin, kaupunkeihin kansainvälisen politiikan toimijoina, joka kiinnosti tutkielman tekijää. Tutustuminen tapahtui aiheeseen liittyvään tutkimuskirjallisuuteen tutustumalla. Samaan aikaan tutkielman tekijä kiinnostui aiheen tarkemmasta käsittelystä jonkin tietyn tapauksen avulla. Täydellisen sopivaksi tapauskaupungiksi muodostui Lahden kaupunki, joka on tutkielman tekijälle henkilökohtaisesti tuttu kaupunki. Tutkimusprosessin alkaessa Lahti oli valittu Euroopan ympäristöpääkaupungiksi vuodelle 2021, mutta ei ollut vielä toiminut ympäristöpääkaupunkina. Lahti sopi tutkielman kohteeksi erityisen hyvin sen vuoksi, että Lahti valittiin ympäristöpääkaupungiksi ja juuri ympäristö- ja ilmastopolitiikan saralla kaupungit ovat astuneet esiin kansainvälisinä toimijoina (Betsill & Bulkeley 2013). Tämän jälkeen tutkielman tekijä alkoi hahmottaa tutkielman mahdollista tutkimuskysymystä, johon olisi mahdollista löytää vastaus. Sen jälkeen tutkielman tekijä alkoi pohtia sitä, miten tutkimuskysymykseen voitaisiin saada vastaus: millaista aineistoa tarvitaan, millaisia menetelmiä käytetään ja millä tavalla tutkimuksen tarjoamia vastauksia voitaisiin analysoida. Sen jälkeen tutkielman tekijä perehtyi erilaisiin vaihtoehtoihin ja teki tarvittavat valinnat samalla tutkielman asetelmaa rajaten. Sen jälkeen tutkielman tekijä perehtyi uudelleen tutkimuksen kirjallisuuteen tutkimusasetelma mielessään ja alkoi tutustua myös tutkielman primääriaineistona käytettäviin materiaaleihin.

Tämän vaiheen jälkeen tutkielman toteuttaja alkoi luonnostella ja hahmottaa tutkielman lopullista teoreettista viitekehystä, mutta tuo teoreettinen viitekehys täydentyi ja tarkentui vielä myöhemmin matkan varrella. Samaan aikaan tutkielman tekijä alkoi kerätä systemaattisemmin tutkielman toteuttamiseen vaadittavaa aineistoa ja suunnitella muiden käytettävien menetelmien käyttöä. Lopulta aineiston ja tutkimuskysymyksen välisen logiikan ja aineiston analyysisääntöjen päättäminen tapahtuivat osittain vasta, kun analyysia toteutettiin. Aihetta kuitenkin pohdittiin jo haastattelututkimusta suunniteltaessa. Tutkielman tekijä kävi aineistoa läpi tutkimuskysymys mielessään ja havaitsi aineistossa toistuvia teemoja, joista lopulta muodostettiin analyysikategoriat (niistä tarkemmin myöhemmin). Tutkielman tulosten raportointitapa tarkentui pala palalta matkan varrella ja vielä tutkielman viimeistelyvaiheessa.

5.2.2. Prosessin jäljitys tapaustutkimuksessa

Toinen tutkielmassa käytettävä menetelmä on prosessin jäljitys, joka on empiirisen tarkastelun tapa. Prosessin jäljityksellä voi toteuttaa tapausten välistä vertailua tai tapausten sisäistä tarkastelua (Vennesson 2008, 231). Prosessin jäljitys on alun perin Alexander Georgen luoma metodi, jota on laajasti

käytetty tapaustutkimuksissa (George 1979; George & Bennett 2005, 205–206; Bennett & Checkel 2014). Prosessinjaljitys on menetelmä, jolla voidaan tunnistaa tietyssä historiallisessa kontekstissa olevan tietyn tapauksen kausaalisen prosessin vaiheet annetulla muuttujalla (George & Bennett 2005, 176). Prosessinjaljityksessä tutkija muodostaa teorian tunnistamalla kausaaliset tapahtumaketjut itsenäisten ja riippuvaisten muuttujien välillä. Prosessinjaljityksen tavoite on paljastaa mahdollisten syiden ja havaittujen lopputulosten välisiä suhteita. Prosessinjaljitusta voidaan käyttää teorian testaamisessa ja teorian kehittämisessä. (Venesson 2008, 231.)

Poliittisilla ilmiöillä voi olla säännöllisiä (järjestelmällisiä ja odotettavia), epäsäännöllisiä (epäjärjestelmällisiä ja ei-odotettuja) piirteitä sekä vuorovaikutuksellisia piirteitä (luovia, sopeutuvia ja ongelmia ratkaisevia). Prosessinjaljityksellä voidaan havaita ja paljastaa Almondin & Gencon (1977) ja Jervisin (1997) mukaan noita kaikkia piirteitä. Prosessinjaljitys myös tarjoaa mahdollisuuden yhdistellä positivistisia ja interpretiivisiä lähestymistapoja tapaustutkimuksen tekemisessä (Lin 1998: 166-9) eli sallimalla kausaalisten kysymysten ”mitä” ja ”miksi” tutkimisen.

Positivistisessa perspektiivissä prosessinjaljityksen tärkein tavoite on muodostaa tai arvioida kytköstä (tai puuttuvaa kytköstä) eri faktoreiden välillä. Interpretiivisessä perspektiivissä prosessinjaljitys mahdollistaa tutkijalle tavan tarkastella tapoja, joilla tuo kytkös toteuttaa itseään ja kontekstia, jossa kytkös tapahtuu. Tämänkin tutkielman fokus ei siis ainoastaan ole siinä, mitä tapahtui, vaan myös siinä, miten se tapahtui. Prosessinjaljitusta voi myös hyödyntää toimijoiden toimilleen ja käytökselleen antamien syiden tutkimisessa sekä tutkia myös uskomusten ja käyttäytymisen välisiä suhteita. (Jervis 2006 teoksessa Vennesson 2008, 233.) Prosessinjaljitys tarjoaa tavan toimijoiden mieltymyksien, käsitysten, perusteluiden ja tavoitteiden empiiriseen arviointiin. Lisäksi prosessinjaljitys auttaa tutkijaa paljastamaan suorasti ja epäsuorasti mitä toimijat haluavat, tietävät ja arvioivat. (Simon 1985, 295 teoksessa Vennesson 2008, 233.)

Prosessinjaljityksen muotoja on erilaisia. Jotkut ovat lähellä yksityiskohtaista narratiivia samalla kun toiset nojaavat laajoihin kausaalisiin selityksiin (Bennett & George 2001). Narratiivista prosessinjaljitys eroaa kuitenkin sillä tavalla, että prosessinjaljitys on ilmiön tiettyihin osa-alueisiin keskittyvää, strukturoitua ja sen tavoitteena on tarjota jonkinlainen narratiivinen selitys kausaalisesta polusta, joka johtaa tiettyihin lopputuloksiin. (Venesson 2008, 235.) Prosessinjaljityksessä on myös haasteita. Ensinnäkin prosessinjaljitys on riippuvainen olemassa olevista teorioista ja se olettaa, että jokaista tapausta voidaan kohdella itsenäisesti, muista erillään olevana. Lisäksi prosessinjaljitys on riippuvainen empiirisestä datasta, ja kognitiiviset ennakoasenteet, vinoutumat ja harhat voivat aiheuttaa

sudenkuoppia tutkimuksen tekemiseen. (Venesson 2008, 236-239.) Lisäksi jonkin yhden lopputuloksen tai selityksen löytäminen voi olla vaikeaa, jos ilmiöön liittyy ihmistoimijoita.

Tässä tapaustutkimuksessa käytetään prosessinjäljityksen metodia, joka tyypillisesti sopii hyvin yhteen teorian testaamisen kanssa maailmassamme, jossa on jatkuvasti käynnissä vuorovaikutusta ja sen aiheuttamia vaikutuksia (Hall 2000, 14 teoksessa George & Bennett 2005, 18).

Tutkielmassa on selvitetty Lahden prosessia Euroopan ympäristöpääkaupungiksi 2021 ja tekijöitä sekä syytä, jotka prosessin aloittamiseen johtivat. Tutkittavilla syillä tässä tutkielmassa tarkoitetaan tehtyihin valintoihin ja lopputuloksiin johtaneita perusteluja, päätöksiä ja intressejä, eli ”siksi, koska” -syytä. Tutkielmassa on tarkasteltu tapausta sisäisesti sekä jonkin verran vertailtu muiden ympäristökaupunkien prosesseihin, mutta pääpaino on ollut Lahden tapauksessa. Tutkielma on pyrkinyt selvittämään ja ymmärtämään, miksi Lahti halusi ympäristöpääkaupungiksi sekä miten tuo prosessi tapahtui eli miten Lahti päätyi ympäristöpääkaupungiksi. Tässä tapauksessa prosessinjäljitys on siis ollut hyvin fokusoitunutta ja etsinyt polkua lopputulemaan. Aineiston, havaintojen ja aiheeseen liittyvän teoriakirjallisuuden avulla muodostettiin kuusi erilaista syytä Lahden hakeutumiselle ympäristöpääkaupungiksi. Nuo syyt toimivat myös tutkielman analyysikategorioina. Aivan ensimmäiseksi etsin kaikkea saatavilla olevaa tietoa Lahden kaupungista, sen historiasta sekä Lahden ympäristötoimista ja ympäristöpääkaupunkihankkeesta. Lisäksi tutkin saatavilla olevia Lahden hankkeeseen liittyviä virallisia kokouspöytäkirjoja ja päätöksiä sekä aiheeseen liittyviä uutisia ja lehtijuttuja Etelä-Suomen Sanomista ja muista mahdollisista medioista. Lopulta tutkielman aikana tutustuin kaupungin ympäristöpääkaupunkihakemuksiin, sekä voiton varmistuttua Euroopan komission ja Lahden kaupungin virallisiin tietopaketteihin Lahden kaupungista ja tiestä ympäristökaupungiksi.

Tutkielmaa varten etsin myös medioista tietoa prosessin alkuvaiheista, kirjasin ylös mediassa esiintyviä ja toistuvia toimijoita ja listasin asioita, joilla prosessia kuvailtiin tai perusteltiin. Minulla oli pääsy Etelä-Suomen Sanomien arkistoihin, koska olen työskennellyt lehdessä toimittajana. Taustatietoa olen saanut myös toimittajakollegoilta Etelä-Suomen Sanomista. Kaiken saadun tiedon perusteella onnistuin saamaan melko hyvän käsityksen prosessista, mutta ensisijaisen tärkeäksi asiaksi muodostui avaintoimijan, Lahden entisen ympäristöjohtajan ja ympäristöpääkaupunkihankkeen ohjelmajohtajan tutkimushaastattelu. Tuon haastattelun jälkeen totesin, että prosessinjäljityksen aikana muodostamani analyysikategoriat ovat hyviä ja voin niiden perusteella jatkaa prosessinjäljitystä ja analysoida prosessia sekä tapausta.

Prosessinjäljityksen perusteella löytämäni kausaaliset syyt ympäristöpääkaupunkihankkeelle luettelen alla. Ne toimivat samalla analyysikategorioina. Samat väitteet esitettiin myös tutkimushaastattelun kohteelle haastattelun yhteydessä.

- 1) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska kilpailuun osallistuminen oli luonnollinen jatkumo kaupungissa tehdylle pitkäjänteiselle ympäristötyölle.
- 2) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska sen ajateltiin ja toivottiin edistävän kaupungin brändiä ja toimivan hyvänä markkinointina.
- 3) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen ajateltiin tarjoavan taloudellisia etuja, hyödyttävän alueen ja yritysten liiketoimintaa ja rahoitusmahdollisuuksia sekä luovan alustaa uudelle liiketoiminnalle.
- 4) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen koettiin tarjoavan mahdollisuuksia toimia huolestuttavan ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi.
- 5) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen ajateltiin edistävän kaupungin verkostoitumista ja luovan uusia kumppanuuksia sekä yhteistyömahdollisuuksia.
- 6) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen ajateltiin sopivan kaupungin poliittiseen tahtotilaan ja sopivan kaupungin strategiaan sekä edistävän kaupunkilaisten ylpeyttä omasta kaupungistaan.

Seuraavassa kappaleessa käsittelen haastattelututkimusta tutkimusmetodinä ja sitä, miten haastattelua tutkimusmenetelmänä käytettiin tässä tutkielmassa.

5.2.3. Haastattelututkimus

Haastattelututkimus on joustava tutkimusmenetelmä, joka sopii hyvin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Kielellinen vuorovaikutus on haastattelututkimuksessa keskeisessä roolissa. Menetelmällä on mahdollista saada esiin vastausten taustoilla olevia motiiveja. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 34.)

Haastattelututkimus valittiin tähän tutkielmaan yhdeksi käytettäväksi menetelmäksi ensinnäkin siksi, että tutkimusaiheen subjektiin liittyvät ihmiset ja ihmisten toiminta. Vaikka ensisijainen tutkimuskohteeni on kaupunki, kaupunki muodostuu ihmisistä ja ihmisten toiminnasta. Kaupunki rakentuu ihmisten päätösten perusteella ja kaupungin säännösten ja normiston ovat luoneet ihmiset. Kaupungin brändiä rakentavat ihmiset ja kaupunkia johtavat ihmiset.

Toisaalta haastattelututkimus sopii tähän tutkielmaan siksi, että tutkielman alue on vähän kartoitettu ja tuntematon. Lisäksi haluaisin yrittää sijoittaa haastateltavan puhetta laajempaan kontekstiin. Samalla odotan, että aihepiirin ja tutkielman aikana esitettävät kysymykset ovat monitahoisia ja moneen suuntaan viittaavia, jolloin haastattelututkimus on sopiva menetelmä niiden selvittämiseen. Haastattelututkimuksen analyysi puolestaan auttaa vastausten selventämisessä ja saatavien tietojen syventämisessä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35.)

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan haastattelututkimuksessa haastateltavalla on mahdollisuus tulkita kysymyksiä, joten menetelmä on joustavampi ja täsmennyksiä sallivampi. Haastattelututkimuksen validiutta voidaan puolestaan varmistaa havainnoimalla ja kartoittamalla. Tämä puolestaan voi johtaa uusiin hypoteeseihin ja löytämään ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Tämä tutkielma edustaa Burgessin (1984) teoretisointia seurailleen monimetodista lähestymistapaa eli sellaista tutkielmaa, jossa käytetään erilaisia menetelmiä. Denzinin 1970 mukaan triangulaatiota voikin olla muutakin kuin aineiston triangulaatiota, esimerkiksi monia menetelmiä (samaa menetelmää eri tilanteissa tai eri menetelmiä samassa tutkimuskohteessa, monia tutkijoita, monia aineistoja ja monia teorioita.

Suomen kielen termillä haastattelu viitataan tutkimuksen aineiston keruutapaan, jossa henkilöltä kysytään mielipiteitä tutkimuksen kohteesta ja vastaus saadaan puhutussa muodossa (Hirsjärvi & Hurme 2011, 41). Haastattelussa kaksi ihmistä kohtaavat toisensa, joten kyseessä on vuorovaikutustilanne. Haastattelussa haastattelijaa saa kuvan vastapuolen koetusta, sisäisestä elämysmaailmasta ja ajatuksista. Tutkimushaastattelussa haastattelulla on välillinen arvo tutkimusprosessissa ja se on osa laajempaa tieteellisen päättelyn ketjua. Haastattelu on myös käsitteisiin, merkitykseen ja kieleen perustuvaa toimintaa. Henkilöt myös tuovat haastattelutilanteeseen aiemmat kokemuksensa, joihin suhteutettuna haastattelu tulkitaan. (mt.) Haastattelu myös tähtää informaation keräämiseen, joten se on ennalta suunniteltua ja päämäärähakuista (Hirsjärvi & Hurme 2011, 42).

Se, että haastattelu on tutkimuksen osana edellyttää ja tarkoittaa sitä, että haastattelu on ennalta suunniteltu, haastattelijaa on tutustunut kohteeseen käytännössä ja teoriassa, haastattelun tavoitteena on saada tutkimusongelman kannalta tärkeää tietoa tärkeiltä alueilta, haastattelu on haastattelijan alulle panema ja ohjaama, haastattelijaa joutuu motivoimaan haastateltavaa ja ylläpitämään haastattelua, haastattelijaa tuntee roolinsa ja haastateltavan on voitava luottaa siihen, että annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 43).

Haastatteluja on olemassa esimerkiksi puolistrukturoituja ja strukturoimattomia haastatteluja sekä syvähaastatteluja (Hirsjärvi & Hurme 2011, 43-44). Tässä tutkielmassa on käytetty puolistrukturoitua teemahaastattelua. Kuitenkin tässä toteutustavassa on käytetty yleensä syvähaastatteluille tyypillistä tapaa, jossa haastateltavia ei ole valittu satunnaisotoksella, vaan haastateltaviksi on valittu erikoistuneita henkilöitä eli informanteja. Kyseessä on siis ollut yhden harvan henkilön syvällinen ja perinpohjainen haastattelu.

Teemahaastattelulla eli puolistrukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan tutkimusmetodia, joka on lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimuoto. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan teemahaastattelussa kaikki kysymykset ovat kaikille samoja eikä vastauksia ole sidottu tiettyihin vastausvaihtoehtoihin. Haastateltavat voivat siis vastata kysymyksiin omin sanoin. Robson (2002) puolestaan on määritellyt teemahaastattelun yhden piirteen niin, että kysymykset on määrätty ennalta, mutta haastattelijä voi vaihtaa sanamuotoa. Jokin haastattelun näkökulma on myös lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia.

Teemahaastattelun nimen puolistrukturoidulle haastattelulle on antanut aikanaan Hirsjärvi ja Hurme (2011, 47). Laajasti sanottuna teemahaastattelun ominaispiirteet ovat seuraavat:

- 1) Haastateltavat ovat kokeneet tutkittavan tilanteen
- 2) Tutkija on alustavasti selvittänyt tutkittavan ilmiön oletettavasti tärkeitä osia, rakenteita, prosesseja ja kokonaisuutta. Tällaisen sisällönanalyysin tai tilanneanalyysin avulla hän on päättänyt tiettyihin oletuksiin.
- 3) Analyysinsä perusteella tutkija kehittää kolmannessa vaiheessa haastattelurungon.
- 4) Haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin tilanteista, jotka tutkija on ennalta analysoinut. (Merton, Fiske & Kendall 1956, 3-4 teoksessa Hirsjärvi & Hurme 2011).

Teemahaastattelu on valittu tämän tutkielman haastattelututkimuksen toteutustavaksi myös siksi, koska haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin. Teemahaastattelu menetelmänä ei ota kantaa esimerkiksi haastattelukertojen määrään tai siihen, miten syväälle aiheen käsittelyssä mennään. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa ja ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja asioilla antamistaan merkityksistä ovat keskeisiä samoin kuin se, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelu ei kuitenkaan ole täysin niin vapaa kuin

syvähaastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 47-48.) Teemahaastattelu on puolistrukturoitu siksi, että haastattelun aihepiirit ja teemat ovat kaikille samat vaikka kysymykset olisivat erilaisia (mt).

Rubinin ja Rubinin (1995 teoksessa Hirsjärvi & Hurme 2011, 59-60) mukaan tutkijan työ voi alkaa niin, että lähtökohtana on vain karkea suunnitelma, ja tutkija keskustelee mahdollisten haastateltavien kanssa kokeilevasti. Tämä mahdollistaa sen, että alkuperäisiä ideoita voi testata, tutkimusta suunnata uudelleen ja päättää vasta sitten, kenen kanssa pitäisi puhua ja mistä aiheesta. Ensimmäiseksi siis kartoitetaan, mitä haastateltavat ymmärtävät aiheesta tai miten he sen käsittävät. Kun työ jatkuu, haastatteliija voi kuunnella haastateltavien tarkempia ajatuksia ja vertailla niitä keskenään.

Toinen lähestymistapa on lumipallo-otanta. Tässä tavassa tutkija etsii muutamia avainhenkilöitä eli informantteja, jotka ovat hyvin mukana siinä toiminnassa, mitä ollaan tutkimassa. Kun heidät on haastateltu, heitä pyydetään ehdottamaan muita henkilöitä, jotka saattaisivat tarjota uutta tietoa. Lumipallo-otantaa noudattamalla haastattelututkimuksessa on tärkeää ensin päättää, ketä ja millaisia ihmisiä haastatellaan. Sen jälkeen pitää päättää, kuinka montaa henkilöä haastatellaan. Kolmanneksi pitää päättää, käsitelläänkö haastateltavia yhtenä ryhmänä vai kokoelmana yksittäisiä haastatteluja. Neljänneksi on tärkeä tarkastella haastateltavien luetteloa kriittisesti pitäen mielessä harhan mahdollisuuden. (mt.)

Jokainen teemahaastattelu sisältää runsaan joukon erilaisia kysymyksiä. Eskola (1967 teoksessa Hirsjärvi & Hurme 2011, 106) on ryhmitellyt erilaiset kysymystyyppit viiteen eri luokkaan. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat täsmälliset tosiasiatiedot, toiseen arvionvaraiset tosiasiatiedot. Kolmanteen ryhmään kuuluvat käyttäytymisen syyt, neljänteen asenteet, arvot ja mielipiteet. Viidenteen ryhmään kuuluvat sosiaaliset suhteet. Tällaisen luokituksen jälkeen on olennaista pohtia sitä, pyrkiikö tutkija saamaan selville tosiasioita vai arvostustyyppisiä seikkoja. Rubin (1995, 202) on puolestaan luokitellut haastattelututkimuksen kysymykset kolmeen luokkaan. Ensimmäinen luokka koostuu pääkysymyksistä, jotka muodostavat kehyksen koko haastattelulle. Toinen luokka sisältää tarkentavia kysymyksiä, joiden tehtävä on rohkaista haastateltavaa täydentämään tai selittämään tarkemmin vastauksiaan. Kolmannessa luokassa ovat jatkokysymykset, jotka tuovat uusia näkökulmia asiaan (Hirsjärvi & Hurme 2011, 106).

Tämän tutkielman haastattelututkimuksella toteutetussa osiossa on yhdistelty sekä Eskolan että Rubinin luokitteluja. Haastattelututkimuksen kysymykset voidaan jakaa kolmeen ryhmään Rubinin luokittelun tapaan, mutta ne sisältävät Eskolan luokituksen mukaisia kysymyksiä: täsmällisiä tosiasiatietoja,

arvostustyypisiä seikkoja, käyttäytymisen syitä, asenteita, arvoja ja mielipiteitä sekä hiukan myös sosiaalisiin suhteisiin liittyviä kysymyksiä.

Tässä tutkielmassa haastattelututkimus toteutettiin niin, että kun oli selvää, että tässä tapaustutkimuksessa haastattelu voi tarjota sellaista ensimmäisen käden dataa, johon mikään muu aineisto ei kykene, täytyi etsiä haastateltavia. Vaihtoehtoja pöydällä oli lukuisia. Yhdessä vaiheessa suunnitelmassa oli haastatella 5-10 ympäristöpääkaupunkihankkeeseen liittyvää toimijaa, jotka edustavat projektin eri puolia aina kaupungin toimijoista kaupunkilaisiin ja toimittajiin. Tämän tapauksen ollessa kysymyksessä päädyin kuitenkin avaintoimijoille kohdistettuun puolistrukturoituun temahaastatteluun, joka etenisi lumipallo-otannan avulla. Päätin etsiä ympäristöpääkaupunkihankkeessa mahdollisimman keskeisessä roolissa olevan henkilön ja haastatella hänet. Mikäli saan haastatellulta henkilöltä tarvitsemiä vastaukset, hyvä. Mikäli en, jatkan lumipallon vierittämistä ja pyydän seuraavia haastateltavia.

Ensimmäiseksi haastateltavaksi valikoitui Lahden ympäristöpääkaupunkihankkeen ohjelmajohtaja Saara Vauramo. Vauramo on ollut mukana koko Lahden matkalla ympäristöpääkaupungiksi kaikilla sen hakukierroksilla. Vauramo oli Lahden kaupungin palveluksessa yhteensä 11 vuotta, ensin erilaisissa kehitysprojekteissa, sitten ympäristöjohtajana vuosina 2016-2019 ja lopulta hankkeen ohjelmajohtajana. Kaiken aikaa Vauramo työskenteli siis Lahden ympäristö- ja ilmastotavoitteiden edistämässä kaupunkitasoisesti konsernin eri toimijoiden mukana. Vauramo myös sanoi olleensa käytännössä ympäristöjohtajan virassa ympäristöpääkaupunkikilpailusta vastannut viranhaltija, joka koordinoi hankkeen valmisteluryhmää ja esitti kaupungin hallitukselle sekä päätöksenteolle, että kilpailuun haetaan. Tuekseen Vauramo kokosi asiantuntijaryhmän. (Vauramo 19.5.2023).

Vauramon aloitteesta kilpailuun on ensimmäisen kerran haettu ja Vauramo oli ollut mukana tekemässä Lahden kaupungin ilmasto- ja ympäristötyötä joitakin vuosia ennen kilpailuun hakeutumista. Vauramo on ollut Lahden kilpailuhakemuksien valmistelun ja tekemisen keskiössä ja on hyvin todennäköisesti kaikkein parhaiten selvillä kaikesta siitä, mitä Lahden ilmasto- ja ympäristötyö on pitänyt ja pitää sisällään, mitkä ovat kaupungin motiivit, miten ja miksi Lahti haki kilpailuun ja mitä kaikkea prosessia ennen ja sen aikana on tapahtunut.

Aika lailla voin tuntea, että olen ollut sen idean [ympäristöpääkaupunkihanke] äiti, mutta hyvällä tavalla syntyi omistajuutta myös paljon itseäni laajemmassa porukassa. Se oli sen menestymisen edellytys ihan varmasti. (Vauramo 19.5.2022.)

Nykyään Vauramo ei enää työskentele Lahden kaupungilla, vaan toisissa tehtävissä yksityisellä sektorilla.

Lähestyin Vauramoä sähköpostilla pyynnöllä osallistua, tutkielman tiedotteella ja opinnäytetyön tietosuojailmoituksella. Annoin vaihtoehtoiksi haastattelun videoyhteydellä tai vastaukset sähköpostitse. Sovimme videohaastattelun torstaiksi 19.5.2022. Haastattelu kesti noin tunnin verran ja se nauhoitettiin haastateltavan luvalla. Litteroitu haastatteluaineisto toimii tämän tutkimuksen yhtenä keskeisenä tutkimusaineistona.

Annoin Vauramolle seuraavat taustatiedot tutkimuksesta haastattelutilanteen aluksi:

Kansainvälisen politiikan tieteenalalla valtavirtainen näkemys on, että kansainvälisen politiikan toimijoita ovat suvereenit kansallisvaltiot. Sen rinnalle sittemmin nousi näkemys kansainvälisistä organisaatioista (IMF, WTO, EU, YK) ja globaaleista suuryrityksistä kansainvälisen politiikan toimijoina. Sen jälkeen on tutkittu myös merkittävien yksilöiden toimijuutta kansainvälisen politiikan toimijoina sekä tämänkin tutkimuksen aiheena toimivia kaupunkeja. Yleinen kiinnostus kaupunkeja kohtaan liittyy trendeihin, kuten urbanisaatioon, globalisaatioon sekä globaaleihin ongelmiin kuten esimerkiksi ilmastonmuutokseen. Valtaosa maailman ihmisistä asuu urbaaneilla alueilla ja määrä tulee ainoastaan kasvamaan. Samaan aikaan kaupungeissa aiheutetaan suuri osa maailman päästöistä, mutta kaupungit myös kärsivät ilmastonmuutoksesta ja muista globaaleista ongelmista enemmän, koska siellä ihmiset asuvat (kuumuus, tulvat, äärimmäiset sääolosuhteet, kuivuus, ilmastopakolaisuus). Kaupungit ovatkin mielenkiintoinen tutkimuskohde kansainvälisen politiikan toimijuudesta, sillä nykypäivänä kaupungit tekevät esimerkiksi valtioita kunnianhimoisempia ilmastotoimia. Minä tutkin siis kaupunkeja kansainvälisen politiikan toimijoina tapaustutkimuksen avulla ja tapaustutkimuksena toimii Euroopan ympäristöpääkaupunkina toiminut Lahti. Tutkimus on tapaustutkimus ja prosessinjaljitys siitä, miten ja miksi Lahti halusi ja hakeutui Euroopan ympäristöpääkaupungiksi.

Vauramolle esitettiin tutkimushaastattelussa seuraavat kysymykset. Haastattelujen jälkeen haastattelut litteroitiin tekstimuotoon äänitteiden perusteella tutkijan toimesta. Litterointi koettiin hyödylliseksi vaiheeksi analyysin suorittamista varten.

- 1) Roolinne, tittelinne ja tehtävänne koko hankkeen aikana?
- 2) Missä ajatus kilpailuun osallistumisesta on ensimmäisen kerran esitetty?
- 3) Kuka tai mikä toimija idean sai?
- 4) Milloin ajatus nousi esiin?
- 5) Miksi Lahti halusi hakeutua Euroopan ympäristöpääkaupungiksi?
- 6) Miten prosessi eteni ideasta eteenpäin aina elinvoima- ja työllisyysjaostoon saakka, jossa kilpailuun osallistumisesta päätettiin? Voitko muutenkin kertoa tarkemmin virallisesta prosessista kaupungin hallintoelimisissä.
- 7) Miten osallistumista perusteltiin?
- 8) Millaisia toimijoita mukana oli?
- 9) Kuinka kauan kilpailuun osallistumista valmisteltiin?
- 10) Miten kilpailuun valmistauduttiin?
- 11) Ensimmäinen kilpailu oli ja meni. Milloin päätettiin, että kilpailuun osallistutaan uudelleen?
- 12) Ketkä siitä päättivät?
- 13) Miksi Lahti halusi osallistua kilpailuun uudelleen?
- 14) Miten kilpailuun valmistauduttiin toisen kerran?
- 15) Kokiko hankkeen valmisteluryhmä muutoksia ensimmäiseen kertaan verrattuna?
- 16) Etenikö prosessi päätöksestä osallistua kilpailuun uudelleen samalla tavalla kuin ensimmäisellä kerralla?
- 17) Oliko kilpailuun valmistautuminen toisella kerralla erilaista?
- 18) Toinen kilpailu tuli ja meni. Milloin päätettiin, että kilpailuun osallistutaan uudelleen? Miten prosessi eteni?
- 19) Pitikö hanketta perustella enemmän kuin aiemmin kaupunkilaisille ja kaupungin hallintoelimisissä?
- 20) Miten osallistumista kolmannen kerran perusteltiin?
- 21) Miksi Lahti halusi niin kovasti Euroopan ympäristöpääkaupungiksi?
- 22) Voitteko analysoida seuraavia perusteluja syiksi kilpailuun hakeutumiseksi. Puuttuuko listasta jokin perustelu? Jos mietitään seuraavia perusteluja, nousevatko sieltä jotkut syyt muiden yläpuolelle? Mitkä? Miksi?
 - a. Kilpailu on luonteva jatkumo pitkäjänteiselle ympäristötyölle Lahdessa
 - b. Kilpailuun osallistuminen ja siinä menestyminen tarjoavat brändietua ja auttavat kaupungin imagossa ja markkinoinnissa

- c. Kilpailun voittaminen tarjoaa taloudellisia hyötyjä ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- d. Lahti on huolestunut ilmastonmuutoksesta
- e. Kilpailuun osallistuminen edistää Lahden verkostoitumista ja uusia yhteistyömahdollisuuksia
- f. Kilpailuun osallistuminen sopii kaupungin strategiaan ja poliittiseen tahtotilaan

Tutkielman tässä vaiheessa kaikki kolme metodologiaa; tapaustutkimus, prosessin jäljitys ja haastattelututkimus alkoivat sekoittua. Tapaustutkimus ja prosessin jäljitys olivat vaikuttaneet haastattelututkimuksen suunnitteluun ja kysymysten muodostamiseen. Haastattelututkimus puolestaan vaikutti prosessin jäljitykseen. Analysoin haastattelututkimuksen aineistoa yhdessä prosessin jäljityksen ja tapaustutkimuksen muiden aineistomuotojen kanssa ja luokittelin tuloksia yhteen ennalta muodostettuihin analyysiluokkiin.

5.3. Tutkielman käytännön toteutus ja tutkimuksen etiikka

Valittujen tutkielmamenetelmien ja haastattelumenetelmän, puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla kerätään aineistoa, joka mahdollistaa tutkielman tekijälle tutkimuskysymykseen vastaamisen. Tämän tutkielman pääkysymys on: *Miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi?* Tutkielman alatutkimuskysymys puolestaan on: *Millainen oli Lahden kaupungin prosessi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi?*

Tutkielman käytännön toteutus alkoi kaikenlaiseen aiheeseen liittyvään materiaaliin perehtymiseen. Tällaista materiaalia olivat esimerkiksi aiheeseen liittyvät uutiset, Lahden kaupungin hankkeeseen liittyvät verkkosivut, dokumentit ja materiaalit sekä Lahden kaupungin viralliset päätösasiakirjat. Lahden virallisia päätösasiakirjoja etsittiin ensiksi tutkimusaiheen rajausta varten ja ensimmäisten hankkeeseen liittyvien diskurssien löytämiseksi. Tutkielman tekijä lähestyi asian tiimoilta ensiksi Lahden kaupunginsihteerää, joka neuvoi lähestymään aiheesta kaupungin Kirjaamo. Lahden kaupunki on rajoittanut dokumenttien näkyvyyttä kaupungin verkkosivuilla tietosuojasetuksen voimaantulon vuoksi. Tutkielman tekijä lähestyi aiheesta Kirjaamo, ja palvelupyyntö lähetettiin arkistopalveluihin. Arkistopalveluista tutkielman tekijälle lähetettiin lista Lahden kaupungin toimielinten kokouksista annetuilla hakusanoilla vuodesta 2016 eteenpäin. Listasta tutkielman tekijä valitsi otsikkojen perusteella halutut päätösasiakirjat ja pyysi niitä arkistopalveluilta. Pyydytetyt asiakirjat sisälsivät elinvoima- ja työllisyysjaoston kokousten pöytäkirjoja sekä kaupunginhallituksen kokousten pöytäkirjoja. Pyydytetyt päätösasiakirjat toimitettiin tutkielman tekijälle sähköpostilla.

Kaupunginsihteeri kehotti tutkielman tekijää ottamaan myös yhteyttä ympäristöpääkaupunkihankkeen ohjelmajohtajaan Saara Vauramoon. Tutkielman tekijä olikin ohjelmajohtajaan ensimmäisen kerran yhteydessä jo tuossa vaiheessa. Tutkielman tekijä pyysi ohjelmajohtajalta kartoitusta hankkeen ajankohdasta ja pääpiirteistä. Ohjelmajohtajaa ei tavoitettu asian tiimoilta, joten tutkielman tekijä jatkoi tutkimussuunnitelman tekemistä ja tutkimusaiheen rajaamista ilman ensikäden informaatiota hankkeen taustoista ja yleispiirteistä. Ohjelmajohtaja kuitenkin merkittiin tutkimushaastateltavien listalle ensimmäiseksi ja häntä päätettiin lähestyä uudestaan myöhemmin kutsulla osallistua viralliseen tutkimushaastatteluun.

Ohjelmajohtajaa lähestyttiin uudelleen 7. toukokuuta 2022 pyynnöllä osallistua tutkimukseen. Pyyntö lähetettiin sähköpostilla. Sähköpostissa kerrottiin, mitä tutkielma koskee, miksi tutkimusaihe on merkittävä ja miksi henkilöä halutaan haastatella aineistoa varten. Haastateltavalle annettiin mahdollisuus haastatteluun videoyhteydellä tai kirjallisesti vastaamalla sähköpostiin lähetettyihin kysymyksiin. Sähköpostin liitteet sisälsivät tutkielman tiedotteen ja tietosuojailmoituksen. Tutkielman tiedotteessa haastateltavalle kerrottiin kirjallisesti tutkielman tarkoitus, tutkielman kulku, tutkimusaineiston keruutapa, tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit, tutkimuksessa kerättyjen tietojen luottamuksellisuus, käsittely- ja säilytystavat, henkilöiden yksityisyydensuojan turvaaminen tieteellisessä julkaisussa, sekä se, että tutkimuksen taustalla ei ole mitään rahoittajatahoja. Lisäksi haastateltavalle kerrottiin, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja osallistumisen voi peruuttaa missä vaiheessa tahansa. Haastateltavalle ilmoitettiin myös, että hänelle lähetetään tutkimuspyynnöstä ja että hän voi esittää tutkimuksesta kysymyksiä. Ohjelmajohtaja suostui haastateltavaksi ja haastattelu sovittiin pidettäväksi videoyhteydellä Microsoft Teams -sovelluksen kautta.

Haastattelupyynnön tietosuojailmoituksessa puolestaan kerrottiin, millaisen opinnäytetyön yhteydessä haastateltavan henkilötietoja käytetään. Haastateltavalle kerrottiin, millä tavalla hänen vastauksistaan kerättyä aineistoa kerätään, käsitellään, nauhoitetaan, säilytetään ja käytetään. Haastateltavalle kerrottiin, että henkilötietojen käsittelyn perusteena on joko suostumus tai yleisen edun mukainen tieteellinen tutkimus. Tietosuojailmoituksessa kerrottiin myös, että tutkielman ohjaajalla voi olla pääsy tutkielman aineistoon. Lisäksi haastateltavalle kerrottiin, että kerättävä tietosisältö ja tietolähteet koostuvat haastateltavan nimitiedoista ja yhteystiedoista sekä haastattelun tietosisällöstä, joka koskee ympäristöpääkaupunkihanketta.

Tietosuojailmoituksen lopussa haastateltavalle ilmoitettiin, että tietosuojalainsäädännön vuoksi hänellä on oikeus päästä tietoihin, pyytää niihin oikaisua ja poistaa tietoja. Haastateltavalle myös kerrottiin, että

hänellä on oikeus tehdä valitus henkilötietojen käsittelyä valvovalle viranomaiselle, jos hän kokee henkilötietojaan käytettävän väärin. Lopuksi haastateltavalle kerrottiin, että aineistosta ei poisteta henkilöiden tunnistetietoja johtuen tutkittavan aiheen luonteesta ja toimijoiden julkisesta roolista.

Koska tutkielman aineistoon liittyy oikeita inhimillisiä ihmisiä, tutkielman toteutuksessa on pohdittu tutkielman tärkeimpiä eettisiä periaatteita, joita on Hirsjärven ja Hurmeen (2022) mukaan suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. Tutkielman toteutuksen eettisiä periaatteita pohdittiin ensimmäisen kerran jo tutkimuksen tarkoitusta miettiessä. Vielä enemmän eettiset periaatteet astuivat kuvioon tutkielman suunnitteluvaiheessa. Tutkielman tekijä huolehti tutkielman haastateltavan suostumuksesta, saatujen tietojen luottamuksellisuudesta sekä mahdollisista seurauksista haastateltavalle. Haastateltavalta pyydettiin suostumusta osallistua tutkimukseen ja hänelle ilmoitettiin mahdollisuus perua suostumus missä vaiheessa tahansa. Tutkimuksen kohteena olevan ihmisen tulee voida hyväksyä tutkimus tai kieltäytyä siitä sen tiedon varassa, joka tutkimuksen luonnetta tai tarkoitusta koskee (Homan 1991, 69 teoksessa Hirsjärvi & Hurme 2011). Haastateltavan suostumusta pyydettiin, kun hänelle oli kerrottu tutkielman aihe ja syy, miksi häntä halutaan haastatella.

Haastattelutilanteessa tutkielman tekijä selvitti haastateltavalle, kuinka luottamuksellisia kerrotut asiat ovat. Tekijä myös huomioi, mitä haastattelutilanne voi aiheuttaa haastateltavalle. Koska aihe ei ollut henkilökohtainen, vaan julkisen toimijan julkiseen hankkeeseen liittyvä, haastattelutilanteeseen ei liittynyt henkilökohtaisia tunteita. Tutkielman tekijä pohti myös sitä, kuinka tarkasti litteroitu teksti noudattaa haastateltavan todellisia sanomisia. Tutkielman tekijä purki nauhat pian haastattelun jälkeen kirjalliseen muotoon pilkuntarkasti. Tutkielman analyysivaiheessa sanotut asiat kuitenkin muovattiin luettavampaan ja selkeään, oikeakielisempään muotoon tutkielman luettavuuden kannalta. Tutkielman tekijä on pitänyt huolta siitä, että sanottujen asioiden sisältö ei ole muuttunut tämän muovauksen matkan varrella.

Tutkielman tekijä myös pohti, kuinka luottamuksellisesti hän voi käsitellä aineiston asioita lopullisessa tutkimuksessa ja millaisia mahdollisia seurauksia siitä voi olla haastateltavalle ihmisille ja hanketta koskeville ihmisille. Hankkeen osallistujat ovat puhuneet hankkeesta koko ajan omalla nimellään ja omilla tittleilläään sanomalehtien uutisissa. Julkisen hankkeen toimijat ovat koko matkan ajan olleet julkisessa virassa olevia julkisia ihmisiä. Siksi tutkielman tekijä päätti, että haastateltava ja tutkielmassa esiintyvät henkilöt esiintyvät siinä omilla nimillään, koska niiden keinotekoinen muuttaminen ei olisi tarpeenmukaista. Tutkielma ei sisällä arkaluontoista tai haitallista tietoa tutkielmassa esiintyvistä henkilöistä, joka asettaisi heidät ikävään valoon. Tutkielma käsittelee kaupungin myönteistä tapahtumaa

ja todellisia tapahtumia, jotka tapahtuivat kuten tapahtuivat, ja tätä kaikkea raportoitiin paljon myös paikallislehden sivuilla.

Haastattelutilanteessa tutkielman tekijä kertoi jälleen uudelleen tutkimuksen aiheen ja taustan. Sen jälkeen hän ilmoitti, että käynnistää nauhurin ja varmuuden vuoksi myös puhelimen äänitin-työkälun. Sen jälkeen tutkielman tekijä kysyi haastattelulta henkilöltä aiotut kysymykset ja nauhoitti vastaukset. Haastattelutilanteen jälkeen tutkielman tekijä purki nauhan erilliselle tekstitiedostolle. Tekstitiedosto ja haastattelunauha hävitetään, kun tutkielma on julkaistu.

5.4. Lähdekritiikki

Kun tarkastellaan tämän tutkimuksen luotettavuutta, voidaan pohtia tutkimuksen validiteettia sekä reliabeliutta. Reliabeliudella tarkoitetaan sitä, että jos samaa henkilöä tutkitaan kaksi kertaa, saadaan molemmilla kerroilla sama tulos (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184–185). Toinen tapa määrittellä reliabelius on se, että tutkimus on realiaabeli, jos kaksi tutkijaa päätyy samanlaiseen lopputulokseen (mt). Tämän tutkielman yhtenä epistemologisena taustaoletuksena on kuitenkin intersubjektivisuus, jonka mukaan jokainen tekee todellisuudesta oman tulkintansa. Jos toinen tutkija kysyisi haastateltavalta samat kysymykset, hän todennäköisesti vastaisi niihin hyvin samalla tavalla. Vastausten tulkinnat voisivat kuitenkin tuottaa isoja eroavaisuuksia ja lopulta koko tutkimuskysymyksen vastaus voisi olla hieman erilainen. Siinä mielessä ei siis voida sanoa, että tutkimus on reliabeli. Toisaalta kuitenkin koko reliabeliuden määritelmään tulisi suhtautua varauksin varsinkin tämänkaltaisen ja –laatuisen tutkimuksen ollessa kyseessä (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184–187). Vaikka kaksi tutkijaa haastattelisi samaa avaintoimijaa, hänen vastauksensa voivat muuttua ajan kuluessa jo siitä syystä, että haastateltavan oma tulkinta asioiden laidasta on ajan saatossa kehittynyt (mt). Siksi on tärkeää huomata, että tämän tutkielman tuloksia lukiessa on syytä muistaa, että tutkimuskysymyksen vastaus on yhden tekijän tulkinta todellisuudesta. Myös validiteetin käsite on peräisin kvantitatiivisista tutkimusmenetelmistä. Validiteetin käsitteeseen kuuluu esimerkiksi se, voidaanko yhdestä tutkimuskerrasta päätellä myöhempien tutkimuskertojen tulos? (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184–187.) Tämä on myös tulevaisuutta koskeva todennäköisyyslausuma. Jos Lahti hakeutui syistä x Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, hakeutuvatko muut kaupungit samoista syistä myöhemmin myös ympäristöpääkaupungeiksi? Toisaalta validiteettia voidaan tarkastella myös tutkimusasetelman kontekstissa. Ymmärtääkö tutkija ja tutkittava henkilö todellisuutta tai käytettyjä termejä samalla tavalla?

Kolmas validiteettiin liittyvä asia on sisäinen validius. Jos syyt x, y ja z ovat aiheuttaneet Lahden hakeutumisen ympäristöpääkaupungiksi, se todella pitää paikkaansa eikä mikään muu syy ole lopputulosta aiheuttanut. Tämä on kuitenkin ihmisiä koskeissa yhteiskuntatieteissä vaikeaa, koska kausaalisuus ymmärretään tieteenalallamme monimutkaisempana kokonaisuutena. Vaikka tässä tutkimuksessa tutkimuskysymykseen vastataan ja syitä esitetään, muita syitä ei välttämättä voida poissulkea. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184–187.) Ulkoisen validiteetin käsite puolestaan tarkoittaisi sitä, että tämän tutkielman tulokset olisivat yleistettävissä erilaisiin tilanteisiin ja henkilöihin. Väitän, että tämän tutkimuksen tulokset on yleistettävissä joissakin määrin myös muihin kaupunkeihin, mutta on huomioitava, että kaupungit sekä niissä toimivat ihmiset ovat inhimillisiä ja erilaisia olentoja, joilla on maailmasta ja todellisuudesta erilaisia käsityksiä. Erilaisilla kaupungeilla voi olla erilaisia motiiveja hakeutua ympäristökaupungeiksi. Tutkielman tekijä kuitenkin väittää, että samanlaisia asioita ja syitä löytyy myös muiden vastaavien ympäristökaupungiksi hamuavien kaupunkien taustoilta. Tämä väite perustuu aiheeseen liittyvään muuhun tutkimuskirjallisuuteen ja tällaiset syyt ovat esimerkiksi kaupungin maineeseen ja markkinoimiseen, taloudellisiin houkuttimiin ja verkostoitumismahdollisuuksiin liittyviä asioita.

Tämän tutkielman luotettavuutta voikin parhaiten tarkastella aineiston laatua tarkastelemalla (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184–187.). Tämä koskee sitä, kuinka luotettavana tutkielman tekijän tekemiä tulkintoja aineistosta voidaan pitää. Onko haastatteluaineisto litteroitu huolellisesti tai pilkuntarkasti? Onko kaikki käytettävissä oleva aineisto otettu huomioon? Heijastavatko tulokset haastateltavien ajatusmaailmaa niin hyvin kuin on mahdollista? Bloorin (1997) mukaan reliabiliteettia tai validiteettia parempi tapa arvioida tutkimuksen luotettavuutta onkin triangulaation käsite. Triangulaatiossa jollakin menetelmällä saatua tulosta verrataan muista lähteistä saatuihin tietoihin. Samalla tarkastellaan sitä, saavatko tutkielman tekijän tulkinnat vahvistusta niistä. (Bloor 1997, 37–50.) Tässä tutkielmassa kirjallisen aineiston perusteella muodostettiin analyysiluokat. Ne saivat vahvistusta haastattelun aineistolta. Toisaalta myös haastattelussa saatua aineistoa vertailtiin muuhun aineistoon, niin kirjallisiin dokumentteihin kuin uutisartikkeleihin. Tutkimuskysymyksen vastausta ei muodostettu pelkästään haastattelun perusteella.

Triangulaatioon liittyy myös lähteiden luotettavuus. Tässä tutkielmassa esiintyvät henkilöt edustavat Lahden kaupunkia ja ovat toimineet sekä työskennelleet ympäristöpääkaupunkihankkeen sisällä. Tämä asema tulee huomioida tutkielman johtopäätöksiä tarkastellessa. Tutkimuksen aineisto, niin haastattelu- kuin kirjallinen aineisto on vahvasti kiinni syntyehdoissaan. Tämä vaikuttaa siihen, mitä aineisto voi

meille kertoa. Lahden ympäristöpääkaupunkihankkeen materiaalit ovat osa hankkeen ja tietojen koonneen instituution toimintaa. Haastateltu avaintoimija puolestaan on tiiviisti työskennellyt instituution sisällä. Ympäristöpääkaupunkihankkeeseen liittyvien materiaalien luomisella on ollut jokin käyttötarkoitus ja ne kuuluvat siihen käyttöyhteisöön tai toimintaan, jonka osia ne ovat.

Täten emme voi täysin varmistua siitä, kuinka objektiivista tai subjektiivista ympäristöpääkaupunkihankkeen toimijoiden sanomat asiat ovat ja missä määrin esitetyt asiat ovat faktoja vai mielipiteitä. Tämän tutkielman lähdekritiikkikäytännöt kuitenkin perustuvat sellaisiin lähtökohtiin, että a) aineiston tausta ja taustaorganisaatio on hyvä tunnistaa, b) paikallislehden uutisartikkeleidenkin kirjoittajat ovat ympäristöpääkaupunkihankkeen takana, c) tutkielmassa haastateltu avaintoimija on hankkeen sisällä ollut toimija, joka arvioi hanketta sen sisältä ja sitä vahvasti kannattaen. Täten useampia avaintoimijoita sekä kaupunkilaisia, hanketta vastustavia henkilöitä ja toimittajia haastatteleamalla saavutettaisiin monipuolisempi ja -ulotteisempi vastaus tutkimuskysymykseen. Tutkielman tekijä haluaisi kuitenkin huomauttaa, että tutkielman kaikki tiedot ja esitetty vastaus tutkimuskysymykseen ei perustu yhden yksilön kokemuksiin, vaan eri lähteissä esitettyihin ja toisiaan tukeviin näkemyksiin. Koska kaikki näkemyksien esittäjät kuitenkin toimivat saman hankkeen sisällä, puolueettoman tiedon saavuttaminen on mahdotonta. Toisaalta tutkielman tutkimuskysymys mahdollistaa puolueellisen tiedon tarpeellisuuden. Tutkimuskysymyksessä kartoitetaan prosessia sekä syitä, miksi Lahti halusi ympäristöpääkaupungiksi. Tuohon kysymykseen vastaaminen olisi mahdotonta ulkopuolisten toimijoiden haastattelemisella tai ulkopuolisena dokumentteja arvioiden. Tässä tutkielmassa on avautunut ainutlaatuinen mahdollisuus päästä kuulemaan sisäpiirin näkemyksiä.

6. Lahden prosessi ympäristöpääkaupungiksi

Tässä luvussa käyn läpi Lahden prosessia Euroopan ympäristöpääkaupungiksi. Selvyyden vuoksi käsittelen prosessia tapahtumien aikajärjestyksessä. Prosessinjaljityksen avainasemassa toimii avainhenkilön haastattelu. Lisäksi prosessinjaljityksessä on hyödynnetty Etelä-Suomen Sanomien ja muiden medioiden uutisia aiheesta, Lahden kaupungin virallisia pöytäkirjoja ja päätösdokumentteja, markkinointimateriaalia, hakemuksia kilpailuun ja kaupungin verkkosivuja. Avaintoimijan haastattelut litteroitiin sanasta sanaan, mutta tässä käytettyjä lainauksia on hieman muokattu luettavuuden parantamiseksi. Lainauksien asioita ei ole muutettu, mutta kielioppia, liikaa puhekielisyyttä ja epäselviä lauserakenteita on hieman käsitelty kuulostamaan selkeämmiltä ja virallisemmilta. Tällaista muokkaamista ei ole kuitenkaan haluttu tehdä liikaa, jotta haastateltavan oma ääni voi vielä kuulua.

6.1. European Green Capital -kilpailu huomataan

Euroopan vihreän pääkaupungin palkinto syntyi viidentoista eurooppalaisen kaupungin ja AECM:n (Association of Estonian Cities) aloitteesta 15. toukokuuta vuonna 2006 Viron Tallinnassa (European Green Capital Award 2022). Kaupunkien ja yhdistyksen vihreä visio muotoutui yhteisymmärryspöytäkirjaksi, jossa luotiin palkinto antamaan tunnustusta sellaisille kaupungeille, jotka ovat edelläkävijöitä ympäristöystävällisessä elämisessä. Euroopan komissio julkisti palkinnon vuonna 2008. Vuodesta 2010 lähtien joka vuosi yksi Euroopan kaupunki on valittu Euroopan vihreäksi pääkaupungiksi. Ensimmäisenä ympäristöpääkaupungin palkinnon sai Tukholma. Tuohon aikaa kilpailuun voivat osallistua yli 300 000 asukkaan kaupungit. (European Green Capital Award 2022.)

Saara Vauramo astui Lahden kaupungin palvelukseen vuonna 2011. Kaupungissa oli tehty kunnianhimoista ympäristötyötä jo pitkään, mutta Vauramon aikana esimerkiksi termi 'ympäristökaupunki' kirjattiin ensimmäisen kerran kaupungin strategiaan. Ympäristöön, vihreyteen, päästöjen vähentämiseen ja kestäväan kehitykseen liittyvät teemat näkyivät muutoinkin hyvin esillä kaupungin vuonna 2013 julkaistussa strategiassa. (Lahden kaupunki 2013.)

Vauramo huomasi kilpailun ja tutki sitä yhdessä kaupungin silloisen strategiapäällikön Santtu von Bruudin kanssa vuonna 2013. Vauramo ja von Bruud kuitenkin huomasivat, että kilpailu ei voi koskea Lahtea, koska Lahdessa oli tuolloin vain 100 000 asukasta. Asia hautautui Vauramon mukaan pitkäksi aikaa, kunnes Euroopan komissio teki kilpailuun sääntömuutoksen. Kilpailu vapautui vuonna 2016 kaikille yli 100 000 asukkaan kaupungeille (European Green Capital Award 2022).

Huomasimme, että pystymme nyt hakemaan kilpailuun, koska Lahden asukasluku on juuri rajan yli. Siitä se lähti liikkeelle. Sillä tavalla koen hankkeesta omistajuutta, että itse olin se henkilö, joka sitä lähti ehdottamaan meille päätöksentekoon. Toki en ollut vielä 2015 Lahden ympäristöjohtaja, mutta kun silloinen ympäristöjohtaja Kari Porra jäi eläkkeelle ja minut valittiin ympäristöjohtajan paikkaan, niin se oli sellaisia keskeisiä uusia avauksia, joita lähdin edistämään meidän päätöksenteossa. (Vauramo 19.5.2022.)

6.2. Kilpailuun halutaan

Saara Vauramon mukaan Lahti halusi mukaan Euroopan ympäristöpääkaupunkikilpailuun muutamista eri syistä. Ensimmäinen ja yksi selkeä syy oli Vauramon mukaan se, että Lahdessa on tehty ympäristötyötä jo todella pitkään, mutta paikalliset ihmisetkään eivät tienneet tai tunnistanee asiaa.

Meillä Lahdessa on tehty työtä kestävän kehityksen edistämiseksi jo todella pitkään, ja ympäristöasiat ovat olleet aivan olennainen osa kaupungin kehitystä jo, sanotaan 1990-luvun alkuvuosista saakka. Tähän kuuluu myös se pitkän aikavälin johtajuus, esimerkiksi silloisen ympäristöjohtaja Kari Porran todella merkittävä rooli suomalaisessa ympäristöpolitiikassa. Tämä oli fakta. Olemme tehneet asioita tosi pitkään ja silti kuitenkin jotenkin tuntui, että kaikki paikalliset asukkaatkaan eivät tunnistanee sitä, miten pitkällä Lahdessa kuitenkin ollaan ja on oltu asioissa. Ja semmoista riittävää ylpeyttä asiasta ihan arkipäivässä, että me voimme tehdä asioita täällä fiksusti yhdessä. Niin se ei mielestäni näkynyt riittävällä tavalla ja mielestäni Lahdessa on ollut 1990-luvun alkuvuosien lamasta asti sellainen itsetunnon romahtaminen, joka jotenkin näkyy ihan päätöksenteossa mieltää oma kaupunki ja sitä kautta muiden asenteissa ja ajatuksissa Lahtea kohtaan. Halusimme sitten lähteä tällaisella ulkopuolelta tulevalla kilpailullisella jutulla ja sitä kautta tulevalla tunnustuksella muuttamaan sekä sisäisesti mutta myös ulkoisesti sitä käsitystä Lahdesta mikä se Lahti kaupunkina tänä päivänä on. (Vauramo 19.5.2022.)

Toinen syy liittyy Vauramon mukaan rahoituksellisiin seikkoihin ja vihreään talouteen liittyviin mahdollisuuksiin.

Meillä on oikeasti ollut kaupungissa paljon sosiaalistaloudellisia haasteita jo pitkään johtuen juuri tietynlaisesta rakennemuutoksesta ja teollisuuskaupungin murroksesta. Ja siihen liittyy myös kehittämiseen ja rahoitukseen liittyviä haasteita. Nyt viime vuosina olemme päässeet siinäkin eteenpäin sitä kautta, että meillä on syntynyt yhä vahvempi yliopistotoimija. Mutta siinä vaiheessa kun hakeuduimme kilpailuun ensimmäistä kertaa, emme olleet vielä virallinen yliopistokaupunki. Sanoisin siis, että tällaiset uudet rahoitukselliset edellytykset olivat yksi sellainen näkökulma ja positiivisen vihreän talouden toiminnan tukemiseen liittyvät mahdollisuudet. Ne ovat varmasti olleet yksi sellainen syy, miksi päätöksenteossa tällainen kilpailu on nähty

mahdollisuutena. Kilpailu tukee alueen yleistä kehittymistä esimerkiksi tarjoamalla näkyvyyismahdollisuutta, EU-rahoituksen kannalta kiinnostavamman oloista toimintaympäristöä, ehkä yritysyhteistyön liittyviä mahdollisuuksia ja yleistä kiinnostavuutta. (Vauramo 19.5.2022.)

Vauramon mukaan kaikista isoimmat perusteet, joilla kilpailuun osallistumista on perusteltu ovat olleet muita kuin ympäristöasioita. Hänelle tärkeitä perusteluja olivat kuitenkin myös ympäristöasioiden edistäminen ja kansainväliset verkostot.

Toki sitten ympäristöjohtajana ajattelin tietysti myös niin, että tällainen kilpailu edesauttaa kaupungin omien ympäristötavoitteiden saavuttamista ja sitten myös sitä, että koska Lahti on tehnyt kansainvälistä yhteistyötä jo vuosikymmeniä, niin kilpailu voisi jotenkin luoda siihen ympäristöasioiden edistämiseen tällaisen kansainvälisen yhteistyökentän, joka myös edistää niitä varsinaisia asioita, että ilmastotavoitteissa uskalletaan ottaa rohkeampia uusia lisäaskelia ja luoda monimuotoisuustavoitteita menemään eteenpäin. (Vauramo 19.5.2022.)

6.3. Ensimmäinen hakukerta vuonna 2016

Ympäristöpääkaupunkikilpailuun osallistumista esiteltiin Lahden päättävillä elimillä etukäteen ennen päätöksentekovaiheita. Osallistumista esiteltiin esimerkiksi valtuustolle strategiatilaisuuksissa, kaupunginhallitukselle ja elinvoima- ja työllisyysjaostolle. Vauramon mukaan tilaisuudet olivat kuulemistilaisuuksia, joissa käsiteltiin aihetta ja kasvatettiin yleistä tietämystä aiheesta. Sen vuoksi varsinaisissa päätöksentekotilanteissa ei herännyt ristiriitaisuuksia. Poliittisempaa keskustelua mukaan lähtemisestä pyrittiin Vauramon mukaan käymään jo ennen päätöksentekovaihetta. Vauramo kuitenkin muistelee, että ennen ensimmäistä hakukertaa, edellisen kaupunginjohtajan aikana, hänen piti vähän yrittää vakuuttaa, että kilpailuun osallistumisessa on jotain järkeä, sillä kaupunginjohtajakaan ei ollut niin mahdollottoman innostunut aiheesta.

31. lokakuuta vuonna 2016 Lahden entinen kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta kuitenkin esitteli Lahden elinvoima- ja työllisyysjaoston kokouksessa ympäristöjohtaja Vauramon valmistelemaa päätösehdotusta, jonka mukaan ”jaosto puoltaa hakemuksen jättämistä Euroopan vihreä pääkaupunki 2019 -kilpailuun” (Lahden kaupunki 2016). Päätösehdotuksen perusteluosassa esiteltiin kilpailua ja sanottiin, että:

Euroopan vihreä pääkaupunki 2019 -kilpailuun osallistuminen edistää Lahden kaupungin strategista visiota, jonka mukaan menestymme kansainvälisesti rohkeana ihmisten ja yritysten ympäristökaupunkina. Kilpailuun osallistuminen lisää jo itsessään kaupungin kansainvälistä näkyvyyttä ympäristöasioissa. Kilpailun laaja-alainen asiantuntijatuomaristo antaa myös kullekin osallistuvalla kaupungille arvion ympäristöasioiden kehityksen tilasta. Kilpailun voittajat ovat hyödyntäneet titteliä ja sen tuomaa näkyvyyttä laajasti kaupungin markkinoinnissa. Esim. vuoden 2011 voittajakaupunki Hampuri rakensi liikkuvana näyttelynä toimineen Ideoiden junan, jossa ympäristökaupungin erilaisia teemoja saattoi tutkia junan eri vaunuissa. Näyttely kiersi useissa Euroopan isoissa kaupungeissa. Vuoden 2015 voittaja Bristol korosti puolestaan uusien yritysideoiden ja kaupungin muutoksen merkitystä “Laboratory for Change” –teemalla ja onnistui kokoamaan 7 miljoonan punnan rahoituksen erilaisiin kehityshankkeisiin ja tapahtumiin. Lahden kaupunki voi merkittävästi kasvattaa näkyvyyttään Suomen johtavana ympäristökaupunkina Euroopan vihreän pääkaupunki 2019 -kilpailun kautta. Kilpailuun osallistumista tukee myös muun kansainvälisen näkyvyyden lisääntyminen Suomen EU-puheenjohtajuuskautena vuonna 2019, jolloin Lahden olisi luontevaa tuoda alueen ympäristöosaamista näyttävästi esille. (Lahden kaupunki 2016.)

Vauramo kertoo, että ensimmäisellä hakukerralla hakemusta tehtiin niin, että pohjatietoa keräämässä oli yksi ekologitaustainen maisteriksi valmistunut henkilö, joka oli hankkeella kesän töissä ja keräsi dataa. Tehtävä sisälsi paljon erilaisia kartoja, aineistoja ja tietoja sekä paljon yhdenmukaistamista.

Paljon datan käsittelyä ja keräämistä. Sitten meillä oli siinä Lahden kaupunkiympäristön palvelualueelta joukko asiantuntijoita, siellä oli vesipuolen asiantuntemusta, luonnonsuojelua, pima-asioita ja ilmanlaadun hallintaa. Substanssipuolen asiantuntijoita oli aika vähän mukana, he olivat enemmän mukana loppuvaiheessa kommentoimassa hakemuksia ja sekin tuntui vähän sellaiselta, että piti aika väkisin saada kaivettua sieltä ne kommentit. Se oli se hakemusvaihe ja me hyödynsimme myös sellaista osallistavaa dataa, mitä oli kerätty kaupunkilaisilta, mutta emme tehneet suoranaista vuorovaikutteista suunnittelua siitä. (Vauramo 19.5.2022.)

Lahti valmistautui ensin siis kilpailuun hakemiseen loppukesällä ja alkusyksystä ja itse kilpailuun talvella ja keväällä. Finaaliin pääsivät Tallinna, Lissabon, Oslo ja Gent. Vuoden 2019 ympäristökaupungiksi valittiin kuitenkin Oslo. Vauramo myöntää, että ensimmäinen osallistumiskerta ja finaali menivät ”ihan puhtaasti opetteluun, että mikä juttu tämä on ja miten se tehdään hyvin. [...] Tietysti mentiin voittamaan ensimmäisellä kerrallakin, ilman muuta, mutta sitten hyväksyttiin oikein hyvin, että näin ei tapahtunut. Juteltiin siellä finaalissa ja myöhemminkin, finaalissa mukana olleet kaupungit muodostavat European green capital -verkoston, ja sen verkoston kautta meille kasvoi ymmärrys, että aika monet kaupungit ovat hakeneet monta kertaa ennen kuin kilpailun ovat voineet voittaa. Me tajusimme, että näin varmaan saattaisi olla meilläkin. Ehkä ensimmäisen kierroksen kokemusten rohkaisemana kuitenkin sitten suhteellisen pian tehtiin päätös, että lähdetään kokeilemaan uudestaan.” (Vauramo 19.5.2022.)

6.4. Karmiva pettymys toisessa finaalissa

Lahti siis päätti hyvin nopeasti ensimmäisen finaalikerran jälkeen, että aikoo hakea kilpailuun uudelleen. Yksi muutos, joka ensimmäisen osallistumisen myötä tapahtui, oli ymmärrys siitä, että kilpailuun kannattaa ja pitää osallistua useamman kerran. Toinen muutos oli tapahtunut kaupungin päätöksentekijöissä.

Voi olla tavallaan se, että kilpailu nousi tärkeäksi meilläkin päätöksentekijöille. Hekin kunnolla ymmärsivät sen mikä se [kilpailu] on vasta, kun oltiin siellä finaalissa yhdessä. Vasta silloin heille tuli sellainen, että aa, tämä on aika hieno ja mielenkiintoinen juttu. Siitä tuli kiinnostavampi päätöksenteon kysymys ylipäänsä sen jälkeen, jotenkin mä luulen että siinä tapahtui sellainen muutos. (Vauramo 19.5.2022.)

Elinvoima- ja työllisyysjaoston kokouksessa 9.10.2017 hyväksyttiin Vauramon valmisteleva ja kehityskoordinaattori Olli Alhon esittelemä päätösehdotus osallistumisesta Euroopan vihreä pääkaupunki 2020 -kilpailuun. Päätösehdotuksen mukaan kilpailun tuomaristo nosti esille Lahden ympäristövahvuuksina mm. pitkäjänteisen toiminnan alueen jätehuollon sekä vesiensuojelun parissa sekä uudenlaiset kestävä maankäytön suunnittelun toimintamallit (yleiskaava, asukasosallistuminen). Lisäksi päätösesityksessä sanotaan, että ”kaupungin omassa viestinnässä nostettiin esille kiertotaloutta sekä alueen vesiin liittyvää tutkimusosaamista ja kehitystyötä mm. Vesijärven kunnostuksen sekä hulevesien hallinnan parissa.”

Haku European Green Capital-kaupungiksi vuodelle 2020 umpeutuu 18.10.2017. Ensimmäistä kertaa kilpailussa on myös voittajakaupungille lahjoitettava pääpalkinto,

350 000 euroa. Lahden kaupungin on perusteltua hakea edelleen mukaan EGCA-kilpailuun, sillä alueen laaja ympäristöosaaminen kestää hyvin kansainvälistä vertailua suurempiinkin kaupunkeihin ja se korostaa eurooppalaisittain pienikokoisen kaupungin selkeää edelläkävijyyttä ympäristöasioissa. Lahden EGCA2020-hakemusta on parannettu niiltä osa-alueilta, joissa menestyimme heikoimmin edellisellä kierroksella (ilmanlaatu, energiankäyttö) sekä kokonaisuutena hakemus on läpikäynyt päivityksen visuaalisessa esitystavassa. Kaupunki tulee kevään 2018 viestinnässä korostamaan erityisesti alueen ympäristöinnovaatioita ja yhteistyötä yritysten, korkeakoulujen ja asukkaiden kanssa. EGCA2020-kilpailu tarjoaa alueen elinkeinoelämälle myönteisen markkinointiviestinnällisen yhteistyöhankkeen Lahden kaupungin kanssa kevään 2018 aikana. EGCA2020-kilpailu mahdollistaa Lahden yhä selkeämmän kansainvälisen profiloitumisen ympäristökaupunkina ja voi siten myös avata uusia kansainvälisiä rahoituskanavia ja kumppanuuksia, jotka hyödyttävät myös alueen korkeakouluja. Päätöksentekijöillä on myös erityisen tärkeä merkitys kansainvälisen ympäristökaupungin toteutuksessa, koska toiminnassa korostuvat kunnianhimoiset strategiset tavoitteet, pitkäjänteinen ja sitoutunut käytännön toiminta ja sen ammattimainen ja kansainvälinen viestintä. EGCA2020-kilpailu on merkittävä toimenpide, jolla Lahden kaupunki toteuttaa visiotaan: ”Menestymme kansainvälisesti rohkeana ihmisten ja yritysten ympäristökaupunkina.” EGCA2020-kilpailuhakemuksen valmisteluun ovat osallistuneet: Kaupunkiympäristön palvelualueen kaikki vastualueet, Lahden kaupungin viestintä, Päijät-Hämeen Jätehuolto, Lahti Aqua, Lahti Energia, LAMK ja Lahden seudun kehitys LADEC. Hakemuksen valmistelua koordinoi Lahden elinvoima- ja kilpailukykypalvelut. (Lahden kaupunki 2017.)

Vauramon mukaan toisen kerran osallistumisessa kilpailuun ja hakemiseen kiinnitettiin kaupungin sisälläkin eri yksiköissä enemmän huomiota. Kaupungin viestintä tuli toisella hakukierroksella paljon tiiviimmin mukaan hakemuksen tekemiseen ja hakemusta muutenkin tehtiin Vauramon mukaan ”jo ihan erilaisella otteella”. Vauramo sanoo, että työ ei ollut enää vain ympäristöasiantuntijoiden työtä, vaan johtamiseen, ympäristöasioihin ja viestintään liittyvä kokonaisuus, jota jo valmisteltiin laajemmassa rintamassa. Medianäkyvyyttäkin saatiin ensimmäistä kierrosta enemmän ja paikallista kiinnostusta aiheen ympärillä. 19. huhtikuuta 2018 Etelä-Suomen Sanomissa uutisoitiin, että Lahti valittiin ympäristöpääkaupunkikilpailun finaaliin. Finalisteja olivat Lahden lisäksi Gent ja Lissabon. Kaikkiaan

kilpailuun osallistui 13 kaupunkia ympäri Eurooppaa. Uutisen mukaan finalistikaupungit esittelevät tuomaristolle seuraavaksi toiminta- ja viestintäsuunnitelmansa vuodelle 2020. Kilpailun voittaja julistetaan palkintojenjakoseremoniassa 21. kesäkuuta Nijmegenissä Hollannissa. (Etelä-Suomen Sanomat 2018a.)

Vauramo kertoo, että toisella kierroksella finaaliin lähdettiin rakentamaan show-elementtiä, jossa on paljon kiinnostavaa sisältöä ja yllätyksellisyyttäkin. Lahti esimerkiksi toi esitykseensä mukaan kierrätysteemaisen ohjelmanumeron, jossa esiteltiin pahvista tehtyjä ekologisia kalusteita, joita voidaan käyttää esimerkiksi pakolaisleiriympäristössä.

Luulen, että se oli sisältönä jo ihan toimiva, mutta edelleen siinä oli ehkä vielä vähän liikaa semmoista kaupungin hyvien toimien esittelyä, että esitellään, miten pitkällä ollaan jo. Meidän näkökulmamme vielä vähän kääntyi eteenpäin kolmannella kerralla. (Vauramo 19.5.2022.)

Etelä-Suomen Sanomissa uutisoitiin Lahden kilpailureissusta 21. kesäkuuta 2018. Uutisen mukaan Lahden keskeinen sanoma finaalesityksessä oli, että Lahti on ketterä kaupunki, joka haluaa yhdessä kaikkien kaupunkilaisten kanssa kehittää ympäristöystävällisiä innovaatioita ja levittää niitä myös muualle. Etelä-Suomen Sanomien mukaan Lahti oli monipuolistanut edellisvuoden esitystä ja valmistautunut tuomariston esittämiin kysymyksiin viime vuotta paremmin. Myös esittelyjoukkoa oli vahvistettu. Mukaan oli saatu ulkopuolisena voimana johtaja Mari Pantsar Sitrasta, ja joukkoa johti Lahden vastavalittu kaupunginjohtaja Pekka Timonen. Lisäksi delegaatiossa oli mukana koko kaupungin puheenjohtajisto. ”Tuntuu, että viime vuonna tuomaristo kyseli tiukemmin. Nyt esittelimme monipuolisemmin vahvuuksiamme ja kerroimme myös, mitä tekisimme vuonna 2020, jos meidät valittaisiin vihreäksi pääkaupungiksi”, Vauramo sanoi uutisessa (Etelä-Suomen Sanomat 2018c).

Esityksessään Lahti esitteli Etelä-Suomen Sanomien mukaan perinteisiä vahvuuksiaan, kuten kiertotaloutta ja jätteiden lajittelua. Myös energiantuotannon muuttaminen kivihielettömäksi oli esillä, samoin Vesijärvi-projekti.

Maailman mittakaavassa täysin uudenaikaisena innovaationa lahtelaiset mainostivat tänä vuonna käynnistynyttä henkilökohtaisen päästökaupan kokeilua. Tuomaristoa kiinnosti selvästi esiin nostettu ajatus erotella hulevesistä mikromuoveja ja muita haitallisia aineita. ”Siinä kohtaa kaikkien tuomareiden kynät sauhusivat. Mikromuovi on maailmanlaajuinen puheenaihe, joten ongelman esiin nostaminen oli hyvä ajatus,

vaikka samalla rehellisesti tunnustimme, ettei meillä ihan ole vielä ratkaisua ongelmaan”, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Pekka Komu (sd.) totesi. (Etelä-Suomen Sanomat 2018c.)

Finaali päättyi kuitenkin katkeraan pettymykseen, kun voiton veikin Lissabon. Lahti oli ymmärtänyt kolmannen tärkeän opin. Geopolitiikalla on EU-komission järjestämässä kilpailussa väliä. Lahti ja erityisesti Gent olivat lopputulokseen hyvin pettynyttä, kun Euroopan vihreäksi pääkaupungiksi valittiin Lissabon. Lissabonin voittoa osattiin etukäteen hieman aavistella. Käytäväpuheissa oli arveltu, että eteläeurooppalainen finalistista saattaisi olla vahvoilla. Välimeren valtioihin vihreä pääkaupunki -titteli on aiemmin mennyt kahdesti, vuonna 2016 Slovenian Ljubljanaan ja vuonna 2012 Espanjan Vitoria-Gasteiziin (European Green Capital Award 2022).

Etelä-Suomen Sanomien 22.6.2018 uutisen mukaan kilpailun alkuosan arvioinnissa Lissabonin suoritus oli tasainen, vaikka ei kenties aivan yhtä vahva kuin Lahdella ja erityisesti Gentillä. Lissabon arvioitiin parhaaksi kolmen ympäristöindikaattorin osalta. Kahdella osa-alueella Lissabon arvioitiin kolmanneksi parhaaksi. ”Erityistä kiitosta asiantuntijoilta sai Lissabonin ympäristöystävällinen kaupunkiliikenne. Lissabonissa on muun muassa yksi maailman laajimmista sähköautojen ilmaisista latauspisteverkostoista, ja julkishallinnon autokannasta 39 prosenttia on sähköautoja.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018d.)

Se oli meille vähän kitkerää ja katkeraa silloin se finaali silloin toisella kierroksella. Kuulimme tuomaristosta, että meidän sekä hakemus että myös esitys olisivat objektiivisella tarkastelulla olleet parhaat pisteet omaavia, mutta sitten siellä oli tällaisista geopoliittisista syistä tarkastellen ollut välttämätöntä valita myös muualta kuin pohjoismaista voittajakaupunki, koska Oslohan oli ympäristökaupunki 2019. Toki nämä ovat toisen käden tietoa, mutta se oli hankala paikka hävitä se toinen kierros koska siihen oli satsattu tosi paljon enemmän. Olisin itse melkein ollut valmis jättämään siinä vaiheessa koko leikin, koska tämä on aika työlästä valmistella hyvä hakemus ja esitys ja kaikki siihen liittyvä. Se on kaksivaiheinen juttu, ensin se hakemus ja sitten tuomaristovaiheen työ jossa esitellään ohjelma. Ja se on ihan show joka pitää vetää hyvin jotta voi saada tuomaristovaiheessa pisteytyksen. (Vauramo 19.5.2022.)

Pettymys näkyi selvästi myös Etelä-Suomen Sanomissa 25.6.2018 julkaistusta uutisanalyysistä. Analyysin mukaan Lahtea edustaneen delegaation pettymys oli Hollannin Nijmegenissä silminnähtävä.

Lissabonin voittoa oli etukäteen uumoiltu, mutta mitenkään selvänä portugalilaisten voittoa ei pidetty, olihan kaupunki saanut finalisteista selvästi heikoimmat arvosanat. ”Häviäjän suussa maku on aina tappion hetkellä hapana, mutta ensihetkellä lahtelaisten ja gentiläisten arvio oli, että paras kaupunki ei kisaa voittanut, vaan kenties sopivin. [...] Jääminen toistamiseen himmeämmille mitalisijoille pakottaa pohtimaan hankalia kysymyksiä. Missä Lissabon onnistui voiton arvoisesti ja ennen kaikkea, mitä Lahti voisi jatkossa tehdä paremmin, jos kisassa aiotaan yrittää vielä jatkossa. Analyysia vaikeuttaa se, ettei kisan finaali ole mitenkään läpinäkyvä. Kun alkuvaiheessa hakijakaupungit pisteytetään asiantuntijoiden voimin selkeiden kriteerien perusteella, käydään finaali esityksin, joita ulkopuoliset eivät pääse seuraamaan.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018e.)

Yleinen käsitys on, että lopputuloksessa suljettujen ovien takana pidettyjen esitysten painoarvo on suuri. Näin tietysti täytyy Lissabonin voiton myötä ollakin, olihan kaupunki kolmesta finaali-kaupungista 12:lla ympäristöindikaattorilla arvioituna heikoin ja erityisesti Gentiä selvästi perässä. Millainen se Lahden esitys sitten oli? Yhdellä sanalla kuvailtuna asiallinen. Asiat olivat hallussa ja ne oli harjoiteltu. Ehkä turhankin hyvin. Latistiko käsikirjoituksen noudattaminen rentoutta, luovuutta ja innostusta? Usein sanotaan, varmaankin räikeästi yleistäen, että suomalaiset osaavat suunnitella ja valmistaa asioita, mutta niiden myyminen on vaikeampaa. Valitettavasti kulunut fraasi oli helppo uskoa Nijmegenissä. Lahtelaisten oma käsitys oli, että esitys oli parempi ja rennompi kuin viime vuonna. Oli vaikea kuvitella, mitä voisi tehdä vielä paremmin. Parannettavaa toki löytyy. Esimerkiksi Lahden hakemus sai palautetta siitä, että vaikkapa vanhat hankkeet ja budjetit on esitelty viimeiseen pilkkuun, mutta esimerkiksi tiekartat asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi olivat huomattavasti epämääräisempiä. Esityksessä voisi taas antaa kuuluvan äänen tavallisille kaupunkilaisille ja vaikkapa yrittäjille. Iso kysymys on, riittäisikö mikään? Lahden esityksen jälkeisessä kysymysoiossa tuomariston saksalaisjäsen kyseenalaisti Lahden koon ja sijainnin. Karrikoituna viesti oli, miten pieni ja syrjäinen Lahti voisi olla Vihreä pääkaupunki ja tiennäyttävä suurille EU-kaupungeille. Tuomarin kysymys tuohdutti lahtelaisia. Syystäkin. Jos asenne on oikeasti tuo, ei täydellisinkään hakemus taitaisi riittää tuomaan Vihreän pääkaupungin titteliä Lahteen. (Etelä-Suomen Sanomat 2018e.)

6.5. Kolmas kerta toden sanoo

Lahden delegaatio oli toisen kilpailurupeaman jälkeen pettynyt. Ympäristöjohtaja Vauramolla oli takki tyhjä. Tässä vaiheessa hankkeen omistajuudessa tapahtui kuitenkin merkittävä muutos. Jos vielä ensimmäisen kilpailun aikana Vauramon piti vakuuttaa kaupungin päättäjiä ja poliittista johtoa hankkeen järjestyksestä, kaupungin johtoryhmä lähestyi kesälomakauden jälkeen varovaisesti Vauramo. Vauramo epäilee, että kaupungin johto oli jo kesälomakauden jälkeen päättänyt hakeutua kilpailuun kolmannen kerran ja hanketta oli hieman valmisteltukin jo kesän aikana. Ympäristöjohtaja vain piti saada vielä mukaan.

Minut puhuttiin ympäri kaupungin johdosta ja kaupungin poliittisesta johdosta. Että kyllä se kuule on niin, että ympäristöjohtaja on vain hyvä ja alkaa valmistella päätösesitystä ja hakemusta. Hankkeen omistajuus muuttui konkreettisesti näin erilaiseksi. Valmistelija piti melkein ylipuhua päätöksentekoon. (Vauramo 19.5.2022.)

Vauramo kuitenkin myöntää, että entisenä ympäristöpuolen viranhaltijana tällainen on asia, jota aina toivookin. ”Että asioilla on niin vahva kannatus, että niitä halutaan, vaikka itse ei enää jaksaisi. Se oli onnistumisen kannalta avain, että ei ollut virkapuolelta enää niin vahvasti vedetty juttu, vaan sille oli päätöksenteosta iso halu lähteä viemään eteenpäin. Silloin luotiin myös ne mahdollisuudet onnistua”, Vauramo sanoi tutkimushaastattelussa 19.5.2022.

Etelä-Suomen Sanomat uutisoikin syyskuussa 2018, että Lahti aikoo jälleen hakea Euroopan ympäristöpääkaupungiksi.

Kaupungin tiedotteen mukaan Lahdella on tällä kertaa edellytykset voittoon. Mahdollisuudet voittaa kilpailu tällä hakukierroksella on kaupungin mukaan kasvanut kilpailun aluepoliittisista painotuksista johtuen. Lahti sai viimeksi kiitosta kisan tuomareilta finaalissa esitetystä vakuuttavasta ohjelmastaan sekä johdon sitoutumisesta. Kilpailun tuoma näkyvyys vahvistaa tiedotteen mukaan myös Lahden mainetta kansainvälisesti kiinnostavana ympäristökaupunkina. (Etelä-Suomen Sanomat 2018f.)

Myöhemmin syyskuussa Lahden kaupunginhallitus päätti, että Lahti ilmoittautuu vuoden 2021 European Green Capital -kilpailuun. Etelä-Suomen Sanomien mukaan hallituksen päätös ei ollut yksimielinen, sillä Rami Lehto (ps.) esitti, että hakuun ei lähdetäisi. Ehdotusta ei kuitenkaan kannatettu.

Kaupunginhallituksen silloisen puheenjohtajan Pekka Komun mukaan vihreän pääkaupungin titteliä on luonnollista tavoitella, koska ”strategiansa mukaan Lahti haluaa olla ympäristökaupunki”.

”Olisimme aivan hyvin voineet voittaa (edellisellä hakukierroksella). Nyt täytyy tehdä vielä paremmin ja teroittaa viestiä sen suhteen, mitä voimme tarjota koko Euroopalle. Alueen yritykset pitää saada vahvasti mukaan. Lisäksi haku on saatava kansalliseksi hankkeeksi. Kysymys ei ole vain Lahdesta vaan koko Suomen asiasta.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018g.)

Uutisessa lisäksi sanottiin, että Lahden mahdollisuuksien arvioidaan kohentuvan aluepoliittisista syistä. ”Alkukesästä voitto meni Etelä-Eurooppaan. Sitä kautta meillä on paremmat mahdollisuudet jatkossa. Asiantuntijoiden näkemys on, että väli vuotta ei kannata ottaa, jos aikoo hakea”, Pekka Komu sanoi (Etelä-Suomen Sanomat 2018g).

Lahden hakemus ympäristökaupunkikilpailuun oli jo valmiiksi sen verran hyvä, että mahdottomasti sen kanssa ei ollut tekemistä. Hakemusta kuitenkin petrattiin vielä. Lisäksi Lahti lähti ennakoita sitouttamaan valtiota rahoituksellisesti. Tässä kaupunginjohtajalla oli iso rooli keskusteluissa. Vauramon mukaan Lahti varautui myös resursoimaan todella merkittävästi myös itse sen vuoden toteuttamiseen ja saamaan siihen sitten myöskin valtion kautta määrärahoja.

Lahti lisäsi haku- ja kilpailuvaiheeseen enemmän viestinnällistä osaamista ja graafikon työtä ja käytti muun muassa enemmän infografiikkaa. ”Myöhemmin ymmärrettiin, että visuaalisuus ja kaikki merkitsee aika paljon. Sitten me sisällytettiin siihen valmisteluvaiheeseen paljon enemmän myös tekstien editoimista ja visuaalista suunnittelua, parannettiin informatiikkaa ja luettavuutta ja niin edelleen.” (Vauramo 19.5.2022.) Koska kolmannella kilpailukierroksella Lahden kaupunginjohtaja oli vaihtunut ja kun Lahti oli päättänyt hakea kilpailuun kolmatta kertaa, se oli tehnyt omaa strategista analyysiä siitä, mitä voittaminen edellyttää. Mukana strategiatyössä oli Vauramon mukaan ehkä enemmän kaupungin johtoryhmää ja keskeisiä valmistelijoita sekä ”ehkä päätöksentekijöitäkin enemmän.”

Meidän katsantokanta kisassa menestymisestä muuttui siitä, että me vain tässä nyt esittelemme parhaita toimintatapoja ja käytäntöjä siihen, että miten Lahti voi näyttäytyä kokoaan isompana kaupunkina tai miten voi puhua isommalla äänellä jostain yleisemmistä eurooppalaisista ilmiöistä. Ja sitten alettiin käyttämään sitä argumenttia, että suurin osa eurooppalaisista asuu keskisuurissa kaupungeissa (100 000-300 000 asukkaan kaupungit), kuin isoissa kaupungeissa, joista kaupunkien

politiikassa puhutaan paljon enemmän. Me halusimme käyttää sellaista argumenttia enemmän ja pohdintaa keskisuurten kaupunkien merkityksestä ilmastonmuutoksen ratkaisijoina ja ylipäänsä sellaisina toimintaympäristöinä, joissa asioita voidaan vähän ketterämmin ratkaista kuin isommissa kaupungeissa, joissa organisaatio alkaa luoda siihen sellaista jähmeyttä. Että tavallaan sellainen positioituminen eurooppalaiseen kaupunkipolitiikkaan tapahtui kolmannella hakukierroksella. (Vauramo 19.5.2022.)

Lahden kilpailuorganisaation sidosryhmät alkoivat noihin aikoihin olla myös yhteydessä projektin tekijöihin, koska koko hanke tuli jatkuvasti tunnetummaksi. Lahdella alkoikin olla ideoita yhteiskunnan eri toimijoille, mitä kaikkea ympäristöpääkaupunkina sitten voitaisiin tehdä ja mitä kaikkea toiveita vuoteen liittyy. ”Pystyimme tuoda niitä mukaan keskusteluun eri lailla”, Vauramo sanoo. Urheilukaupunkina tunnettu Lahti esimerkiksi halusi tuoda myös urheilun mukaan viimeisen kierroksen tekemiseen eri tavalla. Lahti hyödynsi esimerkiksi kaupungin jääkiekkjoukkueen Pelicansin hiilineutraali Pelicans -projektia ja otti mukaan myös muita kaupungin urheilujoukkueita. ”Ehkä se oli sellainen laajemman eri yhteiskuntakerrosten mukaan ottaminen jollakin tasolla, joka oli vakuuttava tekijä siellä finaalissa. Meillä oli finaalin esityksessä mukana Pelicansin kolme keskeistä pelaajaa ja he olivat itse siitä todella otettuja siitä mahdollisuudesta olla mukana, mikä oli myös tosi kiva. Viesti tuli hirveän vakuuttavasti tuollaisilta nuorilta ihmisiltä. Nämä asiat eivät ole tavallaan kummallisia. Yhtä hyvin lätkän pelaajat voivat haluta esittää ilmastoratkaisuja. Että se on tuollaisille nuorille urheilijoille sellainen juttu, että miksi ei.” (Vauramo 19.5.2022.)

25. marraskuuta 2018 Etelä-Suomen Sanomat uutisoivat, että kaupunginjohtaja Pekka Timosen mukaan Lahti tarvitsee pienehköstä koostaan ja sijainnistaan johtuen erityistä uskottavuutta voittaakseen. Uutisen mukaan ”Lahden hakemuksen rungon muodostavat jätteiden käsittely ja kiertotalous, pitkäaikainen panostus vesiensuojeluun, kivihiihden käytön lopettaminen sekä asukkaiden henkilökohtainen päästökauppa osana Citicap-hanketta.” Timosen mukaan hakemusta oli mahdollista vahvistaa ja ryydittää, jos Lahti on kelvollinen finaaliin. Citicap on pidemmällä kuin vuosi sitten ja Kymijärven biovoimala valmistumassa. Lahti oli Timosen mukaan mennyt eteenpäin. Lisäksi uutisessa sanottiin, että Lahden ympäristöjohtaja Saara Vauramo on ideoinut Lahden hakemukseen hiilineutraalin elämäntavan kokeilua.

”Meillä on vahvat näytöt ja argumentit, mutta ainahan tuomariston herättämiseksi olisi tärkeää tuoda jotain uutta mukaan, Rostedt pohtii.” Rostedin mielestä valtio olisi saatava tavalla tai toisella Lahden

Green Capital -haun taakse. ”Valtioneuvoston kirjaus, että tämä on tärkeä asia, olisi meille tärkeä. Hienoa olisi myös saada valtio rahoituksellisesti mukaan, jos voitto tulee.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018j.)

Uutisessa siteerattu Juha Rostedt toimi Lahden elinvoima- ja työllisyysjaoston puheenjohtajana vuosina 2018-2021, Lahden kaupunginhallituksen puheenjohtajana 2016-2018 ja Lahden kaupunginhallituksen varapuheenjohtajana vuonna 2018-2021. Vuodesta 2021 eteenpäin Rostedt on toiminut Lahden kaupunginvaltuuston puheenjohtajana. 11. tammikuuta 2019 Etelä-Suomen Sanomissa uutisoitiin puolestaan Lahden kilpakumppaneista.

Lahti ei pääse tälläkään kilpailukierroksella helpolla. Samasta tittelistä kisaavat muun muassa Unkarin Budapest ja Ranskan Lille, molemmat Vauramon mielestä erittäin kovia vastustajia kisassa. Muut kisaajat ovat Cagliari, Dijon, Skopje, Strasbourg, Tirana ja Västerås. ”Haku on raskas prosessi, ja kilpailun voimakas geopoliittisuus yllätti meidät. Viimeksi meillä oli paras hakemus ja väitän, että myös paras pitchaus eli hankkeen esittely, mutta voiton vei etelässä sijaitseva Lissabon, koska Oslo sai vuoden 2019 tittelin. Nähtäväksi jää, olemmeko taas maantieteellisesti väärä valinta”, Vauramo sanoo. (Etelä-Suomen Sanomat 2019a.)

Uutisen mukaan Lahden haaste on sekin, että Lahden pitää edustaa kisassa paitsi itseään, myös koko Suomea. Tuomaristosta vihjaistiin, että Lahden pitäisi saada valtio jollakin tavalla Lahden Green Capital -haun taakse. Lobbausta täytyy siis tehdä vielä runsaasti ennen huhtikuista finaalien julistusta. Voittaja kerrottaisiin kesäkuussa.

12. huhtikuuta 2019 Etelä-Suomen Sanomat kertoi hyviä uutisia. Lahti pääsi kilpailun finaaliin kolmatta kertaa peräkkäin. Uutisessa Vauramo kuvailee loppukilpailua Suomi–Ranska-maaotteluksi, sillä finaalissa ovat Lahden lisäksi ranskalaiskaupungit Strasbourg ja Lille. Vauramo sanoi, ettei yllätynyt muista finalistikaupungeista. ”Arvasimme, että tällä kierroksella arvioinnissa on Itä-Länsi-painotus. Aika selvästi on tullut esiin, että ratkaisuja haetaan maantieteellisesti eri alueilta.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019b.)

Kuten aiemminkin, kilpailun ensimmäisessä vaiheessa kaupunkia arvioidaan kahdentoista ympäristöindikaattorin perusteella. Lahti sai kilpailijoista parhaat pisteet ilmanlaadusta, jätteistä, vihreästä kasvusta ja eko-innovaatioista sekä johtamisesta. Uutisessa Vauramo sanoo, ettei yksittäisillä

nostoilla voi kuitenkin päästä finaaliin. Vauramo iloitsee jutussa, että loppukilpailussa päästään nostamaan esille se, että Lahti on muun muassa lopettanut kivihiilen käytön.

Ansioiden perusteella voitto kuuluisikin Vauramon mielestä Lahdelle. Hän pitää voittoa varsin mahdollisena myös siksi, että myös pari vuotta sitten voiton vienyt Oslo voitti kisan kolmannella yrittämällään. ”Nyt on tiiviit pari kuukautta aikaa esittää Suomen näkökulma”, Vauramo sanoo. Hän haluaa kuitenkin olla myös realistinen. ”Vaikka voitto ei tulisi kotiin, haluamme viedä eteenpäin näitä asioita.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019b.)

Uutisen mukaan seuraavaksi kolme finalistikaupunkia esittelee toiminta- ja viestintäsuunnitelmansa vuodelle 2021. Vauramo toivoo, että kesäkuussa olisi saatavilla myös sovellus päästökaupamallista, jota voitaisiin demonstroida. (Etelä-Suomen Sanomat 2019b.)

Lopulta Lahti matkusti ennakkosuosikkina finaaliin juhannuksen alla kesällä 2019. Molemmat Lahden vastustajat, Lille ja Strasbourg olivat ensikertalaisia, joita ei ole valittu voittajiksi sitten kilpailun alkuvuosien.

Tilanne on siis herkullinen, mutta asetelmiin liittyy Lahden näkökulmasta myös uhkia. Niiden torjumiseksi kaupunki aikoo lyödä esittelyssä parasta pöytään. ”Esimerkiksi ilmastotavoitteissa (hiilineutraalius 2025) Lahti on aivan Euroopan kärkeä”, muistuttaa kaupunginjohtaja Pekka Timonen. ”Tulemme korostamaan, että muut puhuvat, me teemme. Lahden tarina on tarina muutoksen mahdollisuudesta ja toteutumisesta. Muutuimme teollisuuskaupungista uuteen kiertotalouteen.”

Lahti mainostaa myös henkilökohtaisen liikkumisen päästökauppaa, jota käydään puhelimeen ladattavalla Citicap-sovelluksella. Sen käyttöä esittelevät Oslossa Pelicansin kapteeni Hannes Björninen sekä puolustajat Casimir Jürgens ja Miikhali Teppo. ”Meillä on hiilivapaa orkesteri ja maailman ensimmäisenä hiilivapaa ammattiurheiluorganisaatio. Todistamme, että menemme pidemmälle kuin muut kaupungit”, Timonen hehkuttaa. (Etelä-Suomen Sanomat 2019c.)

Samaisessa uutisessa toivottiin, ettei aluepolitiikka tällä kertaa vaikuta lopputulokseen yhtä paljon. ”Viime vuonna maltalainen komissaari käytännössä käveli tuomariston yli”, kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtaja Juha Rostedt sanoi Etelä-Suomen Sanomille.

Viime vuonna kisan tuomaristossa istui Euroopan Alueiden komitean edustajana espoolainen kaupunginvaltuutettu Sirpa Hertell (vihr.), joka ei nyt ole mukana. Tällä kerralla juryyn viidestä jäsenestä kaksi on ranskalaisia. Heistä toinen on valmistunut Lillen yliopistosta. ”Pieni paine tulee, että voisiko olla pientä poliittista kotiinpäin vetämistä juryssa”, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Sirkku Hildén (sd.) toteaa. Hildénin mukaan Lahti pyrkii luomaan painetta, että juryn jäsenten täytyisi olla mahdollisimman neutraaleja ja puolueettomia. ”Jos tämä nyt kääntyisikin meidän eduksemme, että ranskalaiset eivät kehtaa olla niin törkeitä, että vetävät puhtaasti kotiin päin.” Poliittisen pelaamisen mahdollisuutta lisää, että Lappeenranta on finalistina alle 100 000 asukkaan kaupunkien Green Leaf -kisassa. Molempia titteleitä ei varmastikaan myönnetä Suomeen. (2019c.)

Uutisen mukaan Lahti on oppinut edelliskerroilta ja lobannut valintansa eteen ahkerasti. Kaupunki esimerkiksi oli yhteydessä komissaari Jyrki Kataiseen. ”Olemme vedonneet aika moneen paikkaan. Olemme olleet aktiivisesti yhteydessä esimerkiksi meppeihin ja EU:n virkahallintoon useisiin paikkoihin”, Rostedt kertoo. Lisäksi uutisen mukaan Lahden hakemuksen takana on tällä kertaa myös valtio. Komissioon lähtikin pääministerin kirje, että hanke on kansallisesti tärkeä asia. Uutinen lisäksi tietää kertoa, että finaali- ja puolifinaalissa kaupungit pitävät noin 40 minuutin mittaiset esitykset, joiden jälkeen on aikaa tuomariston kysymyksille.

19. kesäkuuta 2019 Etelä-Suomen Sanomat uutisoi Lahden kisaorganisaation tunnelmia Oslost.

”Me laitetaan huomenna kiekko verkkoon”, Pelicansin kapteeni Hannes Björninen sanoo keskiviikkoamuna oslolaisen hotellin aulassa. Björninen ja Pelicansin Liiga-joukkueen puolustajakaksikko Casimir Jürgens ja Miihkali Teppo harjoittelevat torstaista esitystä varten. Esityksellä on tarkoitus lunastaa Euroopan vihreä pääkaupunki -titteli Lahdelle vuodeksi 2021. Pelicans-pelaajien ohella viisihenkiselle tuomaristolle esiintyvät kaupunginjohtaja Pekka Timonen, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Milla Bruneau (kok.) ja ympäristöjohtaja Saara Vauramo. Kuusikko harjoitteli esitystä keskiviikkona tuntikausia. ”Siitä tulee ihan pirun hyvä”, Miihkali Teppo sanoo. ((Etelä-Suomen Sanomat 2019e.)

Hannes Björnisen mukaan voitto oli Lahdelle ainoa tavoite. Kolmikko oli ESS:n mukaan lähtenyt edustamaan Lahtea ja Pelicansia Osloon ilomielin ja vapaaehtoisesti. ”Koska asia tuntui tärkeältä, niin

oli ilo lähteä mukaan, Jürgens sanoi. ”Joo, ihan mahtavaa olla mukana. Ensin minua ja Casimiria pyydettiin lähtemään ja saimme valita kolmannen. Päädyimme Miihkaliin, koska se on charmantti jätkä ja hyvä puhuja, Björninen sanoo ja virnistää.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019e.)

Lahden organisaatio ei hiiskunut ESS:lle etukäteen, että Lahti paljasti korostavansa merkitystä verrattain pienelle Lahdelle suhteellisesti merkittävämmäksi kuin selvästi suuremmille kilpakumppaneille. Ja niinhän siinä lopulta kävi, että onnistuneen esityksen jälkeen Lahti lunasti ennakkosuosikkiin kohdistuneet odotukset ja pökkasi palkinnon kotiin. Vauramo uskoo keväällä 2022, että avain voittoon kolmannella kerralla oli se, että Lahti onnistui tuomaan esiin Lahden ”raffin” tarinan teollisuuskaupungista. Lahden kisaorganisaatio puhui ongelmista enemmän ja puhui suuremmin kuin aiemmin. ”Vähän niin kuin tarinan kautta lähestyttiin Lahtea rakennemuutoksesta kärsineenä teollisuuskaupunkina, joka on muuttunut ja hyödyntää ympäristöratkaisuja. Sama ilmiö on Euroopassa joka paikassa: koetaan, että ympäristö- ja ilmastoratkaisut jäävät pelkästään kaupunkien tietyn väestösegmentin kannattamaksi asiaksi. Se meidän lähestymistapa, että tuodaan tämä urheilujoukkueen kanssa kaikenlaisille kansanryhmille ja tästä tehdään normaalia ja valtavirtaista niin oli varmaan aika tervetullutta viestiä. Tehdään tästä normaalia oli varmaan sellainen keskeinen viesti, joka meni onnistuneesti läpi.” (Vauramo 19.5.2022.)

Lahti oli matkan varrella kasvattanut Eurooppa-yhteistyön tuntemusta ja tajunnut, että ei riitä, että kertoo mitä kaikkea hyvää on, vaan se, miten kaupunki oppii tarkastelemaan omaa tekemistään enemmän ulkopuolisen silmin ja miettimään, että ei edusta vain pohjoismaista keskikokoista kaupunkia vaan ylipäänsä eurooppalaista keskikokoista kaupunkia ja mikä se yhteinen tarina siitä on. ”Kun oltiin ymmärretty sen kunnolla, niin alettiin puhumaan teollisuuskaupunkien muutoksesta ja keskikokoisten kaupunkien merkityksestä Euroopan kaupunkipolitiikassa.” (Vauramo 19.5.2022.)

7. ANALYYSI

Tässä kappaleessa analysoin Lahden prosessia Euroopan ympäristökaupungiksi ja pyrin selvittämään, miksi Lahti halusi osallistua kilpailuun ja voittaa sen. Kilpailuun osallistuttiin kolme kertaa ja osallistumiseen on käytetty merkittäviä summia kaupungin rahaa. Jokainen osallistumiskerta on vaatinut paljon työtunteja, selvitystyötä, kilpailuhakemusten tekemistä, ympäristötoimien edistämistä, poliittista lobbaamista, kaupunkilaisten, yritysten ja toimijoiden osallistamista sekä viestintää ja markkinointia. Miksi projekti koettiin niin merkitykselliseksi, että se haluttiin toteuttaa?

Analyysini perustuu aiemmin luomaan hypoteesiin, joka täydentyi aineistoa läpikäydessä ja varmistui aineistohaastattelua tehdessä. Aineistoa lukiessani aloin havaita toistuvia teemoja, joilla hanketta perusteltiin erilaisissa lähteissä. Luokittelin eri teemoihin liittyvät sisällöt eri analyysikategorioihin, joita käsitellen omista alaluvuissaan. Analyysikategoriat ovat seuraavat:

- 1) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska kilpailuun osallistuminen oli luonnollinen jatkumo kaupungissa tehdyille pitkäjänteiselle ympäristötyölle.
- 2) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska sen ajateltiin ja toivottiin edistävän kaupungin brändiä ja toimivan hyvänä markkinointina.
- 3) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen ajateltiin tarjoavan taloudellisia etuja, hyödyttävän alueen ja yritysten liiketoimintaa ja rahoitusmahdollisuuksia sekä luovan alustaa uudelle liiketoiminnalle.
- 4) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen koettiin tarjoavan mahdollisuuksia toimia huolestuttavan ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi.
- 5) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen ajateltiin edistävän kaupungin verkostoitumista ja luovan uusia kumppanuuksia sekä yhteistyömahdollisuuksia.
- 6) Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi, koska hankkeen ajateltiin sopivan kaupungin poliittiseen tahtotilaan ja sopivan kaupungin strategiaan sekä edistävän kaupunkilaisten ylpeyttä omasta kaupungistaan.

7.1. Pitkäjänteinen ympäristötyö

Lahti eli Lahden edustajat, toimijat ja ympäristöpääkaupunkihankkeen henkilöt puhuvat Lahdesta toistuvasti ympäristökaupunkina, jossa on tehty ilmastotoimia pitkäjänteisesti jo pitkään. Tätä korostetaan usein. Esimerkiksi kaupungin elinvoima- ja työllisyysjaoston puheenjohtaja Juha Rostedt sanoi Etelä-Suomen Sanomille lokakuussa 2017, että ”Olemme ja haluamme olla jatkossakin kansainvälinen ympäristökaupunki” ja että ”Haluamme olla ympäristökehityksen ja kestävä kehityksen kärkikaupunki. Sen tavoitteen saavuttamiseen tämä [ympäristöpääkaupunkihanke] on yksi askel” (Etelä-Suomen Sanomat 2017b). Lahden kaupungin viestintäjohtaja Heini Moisio puolestaan totesi Ylen haastattelussa kesäkuussa 2019 voiton varmistuttua, että ”Lahti on Suomen johtava ympäristökaupunki ja me olemme tehneet kymmenen vuoden ajan pitkäjänteisesti työtä tämän eteen.” (Turunen 2019).

Lahden kaupungin ympäristökaupungiksi valitsemista koskevassa tiedotteessa puolestaan kirjoitettiin seuraavasti.

Euroopan komissio on nimittänyt Lahden vuoden 2021 Euroopan ympäristöpääkaupungiksi (European Green Capital Award, EGCA) ensimmäisenä kaupunkina Suomessa. Tunnustus on osoitus Lahden pitkäjänteisestä ympäristötyöstä, Suomen johtavana ympäristökaupunkina. (Lahden kaupunki 2019.)

Retoriikkaa Lahdesta kaupunkina, jossa ympäristötyötä tehdään ja on tehty pitkään käytetään kaupungin ja koko hankkeen markkinoinnissa jatkuvasti. Esimerkiksi Greenlahti.fi -sivuston etusivulla ilmoitetaan, että ”Kestävä tulevaisuus vaatii tekoja, ei vain puhetta. Siksi teemme Lahdessa päivittäin rohkeita ympäristötekoja yhdessä korkeakoulujen, yritysten ja asukkaiden kanssa.” (Green Lahti 2021a.) Lisäksi Lahden laajaa ympäristöosaamista kehutaan toistuvasti ja väitetään, että se kestää kansainvälistä vertailua hyvin myös suurempiin kaupunkeihin nähden. Edelläkävijyyttä korostetaan Lahden retoriikassa usein. Saara Vauramo sanoi huhtikuussa 2019 Etelä-Suomen Sanomille, että ”Lahden ydinviesti on, että kaupungista tulee ympäristöratkaisuja muiden maailman kaupunkien sovellettavaksi. Tällä alueella on panostettu kymmeniä vuosia. Se pääsee uudella tavalla esiin kilpailun kautta.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019b.)

Lahti on myös toistuvasti puhunut siitä, miten Lahdessa on tehty ja tehdään ympäristötyötä tulipa kaupungista ympäristöpääkaupunki tai ei. Lahden kaupunginvaltuuston entinen puheenjohtaja ja ympäristöpääkaupunkivuoden johtaja Milla Bruneau lausui Etelä-Suomen Sanomissa kesäkuussa 2018 ennen finaalin lopputulosten ratkeamista, että ”On tärkeää muistaa, että Lahti tekee nämä asiat, tuli voittoa tai ei. Lahti on sitoutunut kestävään kehitykseen ja vihreisiin ratkaisuihin. On ollut jo kymmeniä vuosia.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018c). Samoilla linjoilla oli Pekka Timonen myöhemmin syksyllä, kun Lahti päätti osallistua kilpailuun kolmatta kertaa sanoessaan, että ”Tämä on osa sitä, kuinka Lahti toteuttaa rohkean ympäristökaupungin strategiaansa. Kilpailun kautta tarkastelemme sitä, kuinka joka tapauksessa etenemme.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018j.) Saara Vauramo puolestaan huhtikuussa 2019 korosti, että ”Vaikka voitto ei tulisi kotiin, haluamme viedä eteenpäin näitä asioita. [...] Tällä alueella on panostettu kymmeniä vuosia.” Lisäksi kesäkuussa 2019 kaupunginjohtaja Pekka Timonen lausui kilpailun alla, että:

Tulemme korostamaan, että muut puhuvat, me teemme. Lahden tarina on tarina muutoksen mahdollisuudesta ja toteutumisesta. Muutuimme teollisuuskaupungista uuteen kiertotalouteen.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019c)

Lahti on myös toistuvasti korostanut menevänsä pidemmälle kuin muut. Pekka Timonen sanoi samassa lehtijutussa, että ”Meillä on hiilivapaa orkesteri ja maailman ensimmäisenä hiilivapaa ammattiuurheiluorganisaatio. Todistamme, että menemme pidemmälle kuin muut kaupungit.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019c.) Lisäksi viimeisellä hakukerrallaan Euroopan ympäristöpääkaupunkivuoden hyödyntämissuunnitelmassa Lahti nosti yhdeksi tavoitteekseen ympäristötietoisuuden lisäämisen ja vahvistamisen ja kunnianhimoisen ympäristökasvatuksen aloittamisen jo varhaiskasvatuksessa.

Edellä esitetyt lainaukset eivät ole täysin tuulesta temmattuja. Lahdessa on tehty ympäristötyötä jo 1970-luvun järviensuojelutyöstä alkaen. Kaupungissa satunnaisesti asuvalle ihmiselle silmiin ensimmäiseksi usein pistää kaupungin jätteidenkäsittelyn taso ja lajittelupisteiden määrä sekä kaupunkilaisten lajitteluaste. Kaupungin brändi ympäristökaupunkina kuitenkin usein jää esimerkiksi Lahden urheilukaupungin, rap-kaupungin tai muotoilukaupungin brändien jalkoihin. Periaatteessa on kuitenkin tulkittavissa, että Euroopan ympäristöpääkaupunkihanke sopii kaupungissa pitkään tehdyn ympäristötyön luonnolliseksi jatkumoksi. Huomionarvoista on kuitenkin se, että pitkäjänteiseen ympäristötyöhön viittaavaa retoriikkaa on ensisijaisesti esiintynyt perusteluna sille, miksi Lahden pitäisi voittaa, eikä niin paljon sille, miksi kaupungin pitää osallistua kilpailuun. Tämä on nähtävissä esimerkiksi kaupungin elinvoima- ja työllisyysjaoston kokousten pöytäkirjoista, joissa osallistumista on perusteltu ensisijaisesti taloudellisilla ja brändietuun liittyvillä syillä. Luokittelenkin kilpailun sopimisen pitkäjänteiseen ympäristötyöhön yhdeksi syyksi hakeutua kilpailuun, mutta en kaikille toimijoille kaikkein merkittävimäksi. Ympäristöpääkaupunkikilpailu oli kilpailu, jossa Lahti voi pärjätä ja sillä tavalla vahvistaa niin kutsuttua rohkean ympäristökaupungin strategiaa ja brändiä. Jo tässäkin esille kuitenkin nopeasti tulee kaupungin brändi, josta lisää seuraavassa kappaleessa.

7.2. Kaupungin brändäys ja markkinointi

*Voitto ei ole pokaali takan reunalle, vaan avaisi usean vuoden ikkunan nostaa Lahtea.
(Pekka Komu, Etelä-Suomen Sanomat 2018i).*

Päätökset Lahden osallistumisesta Euroopan ympäristöpääkaupunkikilpailuun on aina tehty kaupungin työllisyys ja elinvoimajaostossa, mistä voi päätellä hankkeen liikkeelle panevan voiman.

Ympäristöpääkaupunkihankkeen perusteluissa nousevat jatkuvasti esiin erilaiset brändiin ja kaupungin markkinointiin sekä näkyvyyteen liittyvät seikat. Lisäksi hakemista ympäristöpääkaupungiksi perustellaan moneen kertaan kaupungin strategiaan sopivaksi. Strategiaan, jonka mukaan Lahti on ja haluaa jatkossakin olla kansainvälinen ympäristökaupunki. Juha Rostedt onkin sanonut lokakuussa 2017 Etelä-Suomen Sanomille, että ”Lahti haluaa olla ympäristökehityksen ja kestävän kehityksen kärkikaupunki. Sen tavoitteen saavuttamiseen tämä on yksi askel.” (Etelä-Suomen Sanomat 2017b.) Lahti siis ilmaisee toistuvasti haluavansa brändäytyä ympäristökaupungiksi, jolle tehokas tapa olisi valinta Euroopan ympäristöpääkaupungiksi. Sama asia on havaittavissa kaupungin markkinointimateriaalissa ja kaupungin visiossa, jonka mukaan Lahden visio on olla houkutteleva ja elinvoimainen ympäristökaupunki vuonna 2025. Etelä-Suomen Sanomat kirjoitti kesäkuussa 2019 kolmannen finaalin alla, että kilpailun tuovan näkyvyyden uskotaan vahvistavan Lahden mainetta ympäristökaupunkina (Etelä-Suomen Sanomat 2019c).

Toisaalta Lahden olemassa olevaa brändiä toistetaan usein ja kaupungin esimerkiksi sanotaan olevan korkealle arvostettu ympäristökaupunkina kansainvälisissä yhteyksissä. Pekka Komu sanoi Etelä-Suomen Sanomille huhtikuussa 2018, että ”Ympäristökaupungilla on iso merkitys koko Suomelle, voimme auttaa kehittämillämme ratkaisulla muitakin kaupunkeja” (Etelä-Suomen Sanomat 2018b). Mukanaoloa kilpailussa perustellaankin toistuvasti sen suurella arvolla. Etelä-Suomen Sanomat kirjoitti 23. huhtikuuta 2018, että

Lahdessa ollaan luonnollisesti kiinnostuneita voiton tuomista euroista. Jos Lahti voittaa, se saa 350 000 euroa. Pekka Komu sanoo, että palkinto on hyvä motivaattori, mutta hän uskoo, että kisaan olisi lähdetty statuksenkin takia. Viimevuotinen finaali paikka oli niin lupaava. (Etelä-Suomen Sanomat 2018b.)

Ympäristökaupungin status, kaupungin tunnettuus ja kiinnostavuus ovat selkeästi Lahtea houkuttelevia asioita. Kaupungin elinvoima- ja työllisyysjaoston puheenjohtaja Juha Rostedt sanoi Etelä-Suomen Sanomille 21. kesäkuuta 2018, että ”On suuri arvo olla mukana. Jo viime vuoden kisaan osallistuminen avasi monia ovia ja lisäsi kiinnostusta Lahtea kohtaan. Esimerkiksi henkilökohtaisen päästökaupan CitiCAP-hankkeelle ei välttämättä olisi saatu EU-rahaa ilman tätä kilpailua.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018c). Pekka Komu puolestaan sanoi Etelä-Suomen Sanomille 25. syyskuuta 2018, että ”Tämä on sen mittaluokan kilpailu, että Lahdella on mahdollisuus osallistua ja voittaa. Näemme, että tämä on hyvää markkinointia.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018g). Myös ympäristöjohtaja Saara Vauramo teroitti kilpailun mahdollisuutta kasvattaa Lahden mainetta ja brändiä, vaikka kilpailun osallistumisbudjetti ei

pelkkä mainosbudjetti olekaan. Vauramon ja kaupunginjohtaja Pekka Timosen mukaan 350 000 euron mahdollinen palkinto ympäristöpääkaupunkikilpailun voitosta ei ole sellainen, asia, jonka varaan teemavuosi kannattaisi rakentaa:

”Haluaisimme järjestää vuoden näyttävästi ja niin, että pystymme toteuttamaan konkreettisia ja asukkaille suoraan hyödyksi tulevia asioita. Kyseessä ei ole pelkkä mainosbudjetti.” Vauramo huomauttaa, että teemavuoteen liittyvät tapahtumat toisivat kaupunkiin matkailijoita. ”Kaupungin maine ja brändi voivat kasvaa positiivisella tavalla.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019d.)

Päivää myöhemmin kesäkuussa 2019 Saara Vauramo uskoi Etelä-Suomen Sanomille, että panostukset edunvalvontaan, näkyvyyteen ja vaikuttavuuteen tulevat moninkertaisesti takaisin erilaisten rahoitusmahdollisuuksien kautta. ”Puhutaan kansainvälisen profiilin luomisesta ja kehittämishankkeista, joilla on riittävää volyymia ja uskottavuutta”, Vauramo sanoi Etelä-Suomen Sanomille (Etelä-Suomen Sanomat 2019e). Green Capital -kilpailun tuomaristossa kolmena vuonna istunut espoolainen kaupunginvaltuutettu Sirpa Hertell (vihr.) sanoi puolestaan samassa Etelä-Suomen Sanomien jutussa, että voitosta saatava hyöty riippuu kaupungin omista intresseistä. ”Jos kaupunki hoitaa asian hyvin, se kyllä nousee esiin eurooppalaisessa yhteistyössä. Kaupungit tunnetaan ja muistetaan.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019e.)

Lahti siis käyttää retoriikassaan ja perusteluissaan termejä, kuten tunnettuus, muistettavuus, profiili, maine, brändi, hyöty, näkyvyys ja mahdollisuus. Retoriikka sopii erinomaisesti paikan brändäyksen konseptiin eli toimintatapojen ja keinojen joukkoon, joilla poliittiset organisaatiot ja paikalliset hallinnot kehittävät ja markkinoivat mielikuvia sekä arvoja, joita he haluavat kaupunkiinsa, alueeseensa tai kansaansa liitettävän (Andersson 2014). Tällaisen paikan brändäyksen tavoitteena on houkutella turisteja tai vierailijoita, uusia asukkaita ja liiketoimintaan liittyviä investointeja vastauksena lisääntyvälle paikkojen väliselle kilpailulle (Hospers 2006). Etelä-Suomen Sanomissa ja Lahden delegaation retoriikassa on nostettu myös esiin aiempien ympäristökaupunkien saavuttamia etuja ja hyötyjä.

Palkinnoksi kisan voitosta Lissabon sai 350 000 euroa. Kilpailun voitosta on myös monia muita ja mahdollisesti huomattavasti kauaskantoisempia etuja. Aiemmissa voittajakaupungeissa Vihreä pääkaupunki -tittelin on nähty muun muassa kasvattaneen turismia ja lisänneen kaupungin tunnettuutta ja kansainvälisen median kiinnostusta. Vihreä pääkaupunki -titteli on myös luonut uusia työpaikkoja, investointeja ja rahoitusta erityisesti ympäristöprojekteihin. (Etelä-Suomen Sanomat 2018d.) Saara

Vauramo puolestaan sanoi 18.6.2019 Etelä-Suomen Sanomien haastattelussa, että ”kilpailu toisi asukkaille uusia mahdollisuuksia hyötyä Lahden profiloitumisesta ympäristökaupungiksi”. Lahti on nostanut retoriikassaan esille aiempien ympäristökaupunkien saavuttamia asioita. Lahden mukaan esimerkiksi Slovenian Ljubljana käytti kilpailuvuotta matkailun profilointiin. Kööpenhaminassa tittelin vaikuttavuutta oli Saara Vauramon mukaan vaikea erottaa, koska kaupunki on muutenkin tunnettu pyöräilystä ja kestävästä ratkaisusta. Vauramo sanoi, että he (Kööpenhamina) ”eivät hyötyneet samalla tavalla, koska kaupungin brändi oli jo valmiiksi niin vahva.” Essen puolestaan haki 2017 kilpailun avulla tukea kaupungin muutosvaiheeseen hiilikaivosalueesta kohti kestävämpää kehitystä. Hollannin Nijmegenillä oli Vauramon mukaan hyviä avauksia ja kaupunki hyötyi, mutta valtakunnallinen näkyvyys oli medioissa liian vähäistä. (Etelä-Suomen Sanomat 2019d.)

Kiinnostavat brändihyödyt ja markkinointiedut sekä kilpailun mahdolliset vaikutukset kaupungin brändiin ja matkailijoiden määrään voi selkeästi nostaa yhdeksi tärkeimmäksi syyksi, jonka vuoksi Lahti hakeutui Euroopan ympäristöpääkaupungiksi. Tätä todistaa myös Saara Vauramon haastattelu. Toinen vahvasti esillä oleva syy on kilpailun vaikutukset talouteen ja uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin.

7.3. Talous ja elinkeinoelämä

Päätökset Lahden osallistumisesta ympäristöpääkaupunkikilpailuun on tehty Lahden kaupunginhallituksen elinvoima- ja työllisyysjaostossa, jonka puheenjohtajana tuolloin on toiminut Juha Rostedt (Etelä-Suomen Sanomat 2017b). Rostedt sanoi lokakuussa 2017, että Lahti satsaa kilpailuun joitain kymmeniä tuhansia euroja. Itse kilpailun palkinto on aiemmin mainittu 350 000 euroa. Lisäksi Rostedt sanoi, että ”Lahti haluaa tehdä kisan voitosta Suomen yhteisen tavoitteen. Haluamme mukaan suuria yrityksiä ja ministeriöitä. Sillä tavalla tästä tulee myös kansallinen hanke.” Keväällä 2018 Rostedt puolestaan korosti, kuinka tärkeää kilpailuun osallistuminen on alueen elinkeinopolitiikan tulevaisuuden rakentamiselle. Rostedt sanoi, että ”On selvää, että pidemmällä aikavälillä palkinnon tästä saavat alueen asukkaat ja yritykset.”. Tämä on aika suora ilmaus kaupungin intresseistä: palkintona ei esimerkiksi mainita ilmastotoimien merkitystä globaalin ilmastomuutoksen torjumiseksi, ympäristön tai luonnon auttamista tai Lahden hyvää omaatuntoa oman osansa tekemisestä. Se on hyvin merkillepantavaa.

Kesäkuussa 2018 Rostedt kommentoi, että Lahden

Voitto tukisi kansainvälisen ja EU-rahoituksen saamista Lahteen ja avaisi yhteistyömahdollisuuksia, jotka auttaisivat alueen yrityksiä ja korkeakouluja. On suuri

arvo olla mukana. Jo viime vuoden kisaan osallistuminen avasi monia ovia ja lisäsi kiinnostusta Lahtea kohtaan. Esimerkiksi henkilökohtaisen päästökaupan CitiCAP-hankkeelle ei välttämättä olisi saatu EU-rahaa ilman tätä kilpailua. (Etelä-Suomen Sanomat 2018c).

Raha, talous ja elinkeinoelämä ovat jatkuvasti läsnä Lahden tavassa puhua ympäristöpääkaupunkihankkeesta. Asiat ilmenevät myös elinvoima- ja työllisyysjaoston hallituksen kokouksista, jossa osallistumisesta on päätetty. Etelä-Suomen Sanomissa on nostettu toistuvasti esiin, kuinka Vihreä pääkaupunki -titteli on luonut voittajakaupunkeihin uusia työpaikkoja, investointeja ja rahoitusta erityisesti ympäristöprojekteihin. Kaupunginhallituksen puheenjohtajan paikalta 2019 väistynyt Pekka Komu sanoi tittelin avaavan ovia, joita aiemmin ei ole saatu auki. Esimerkiksi Euroopan komission on jatkossa huomattavasti kiinnostuneempi Lahdesta ja sen tekemisistä kuin aiemmin: ”Käytännössä se tarkoittaa rahoituksen saamista aiempaa helpommin”, Komu sanoi (Etelä-Suomen Sanomat 2019g). Saara Vauramo puolestaan sanoi Etelä-Suomen Sanomille tammikuussa 2019, että ”Valtioneuvoston kirjaus, että tämä on tärkeä asia, olisi meille tärkeä. Hienoa olisi myös saada valtio rahoituksellisesti mukaan, jos voitto tulee.” Se, että olemme mukana kisassa ja teemme Lahtea ja Suomea tunnetuksi Euroopassa, muodostaa arvokkaita yhteistyöverkostoja ja mahdollistaa erilaisten rahoitusten hakemisen tulevina vuosina paremmin, kuin jos emme olisi mukana.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019a.) Kesäkuussa 18.6.2019 Vauramo sanoi toivovansa, että ympäristöpääkaupungin ohjelmaan voitaisiin liittää osallistavaa budjetointia, jossa asukkailla olisi mahdollisuus hakea rahaa pieniin kehityshankkeisiin. ”Kilpailu toisi asukkaille uusia mahdollisuuksia hyötyä Lahden profiloitumisesta ympäristökaupungiksi.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019d). Päivää myöhemmin Vauramo sanoi Etelä-Suomen Sanomille uskovansa, että panostukset edunvalvontaan, näkyvyyteen ja vaikuttavuuteen tulevat moninkertaisesti takaisin erilaisten rahoitusmahdollisuuksien kautta: ”Puhutaan kansainvälisen profiilin luomisesta ja kehittämishankkeista, joilla on riittävää volyymia ja uskottavuutta.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019e.) Vajaata viikkoa myöhemmin Vauramo sanoi, että Lahti haluaa ”hyötyä tästä tittelistä ja sen tuomista mahdollisuuksista myös taloudellisesti. Tämä on mitä suuremmissa määrin myös elinkeinopoliittinen mahdollisuus.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019g). Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja ja hankejohtaja Milla Bruneau nosti keskusteluun myös kilpailun merkityksen alueen yritysten ja korkeakoulujen kannalta sanoessaan, että Lahden ykkösehtävä on ulosmitata tittelistä kaikki mahdollinen ja varmistaa, että ilo ei lopu vuoteen 2021: ”Näen tässä huikean potentiaalin erityisesti alueen yritysten ja korkeakoulujen näkökulmasta.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019g).

Taloudelliset hyödyt, uudet liiketoimintamahdollisuudet ja kaupungin elinvoimaisuus vaikuttavat olevan hallitsevana taustavireenä joka puolella kilpailuprosessin aikana. Niillä on perusteltu kilpailuun osallistumista kolme kertaa, niillä on perusteltu hanketta kaupunginhallituksen myöhemmissä kokouksissa, niillä on perusteltu hanketta mediassa, niillä on perusteltu hanketta kaupunkilaisille, jotka hanketta aika ajoin ovat kritisoineet. Taloudelliset hyödyt sopivat loistavasti paitsi urbaanin entrepreneurialismin ja managerialismin käsitteeseen, myös kaupunkien keskinäiseen kilpailuun ja ilmastonmuutoksen neoliberalisointiin, jonka mukaan ilmastonmuutoksessa ja sen torjuntaan tähtäävässä työssä nähdään taloudellisia intressejä ja liiketoimintamahdollisuuksia sen sijaan, että puututtaisiin ilmastonmuutosta fundamentaalisesti aiheuttavaan liberalistiseen ja kapitalistiseen talousjärjestelmään tai esimerkiksi kehoitettaisiin kaupunkilaisia kuluttamaan vähemmän. Tehdyt toimet sopivat kaupunkien teknokraattiseen johtamistapaan ja -intresseihin eikä mitään liian rohkeita tai riskialttiita toimia uskalleta tehdä. Ekoteot koetaan trendikkäinä ja kaupungin vihreän brändin hyödyttävän taloudellisesti uutta vihreää liiketoimintaa luoden.

Todisteita taloudellisten intressien houkuttelevuudesta tarjoaa myös Lahden prosessin ympäristökaupungiksi läheisempi tarkastelu. Taloudelliset intressit tulevat esille niin Vauramon tutkimushaastattelussa kuin uutisartikkeleita ja kaupungin päätösasiakirjoja lukiessa. Tutkimushaastattelussa Vauramo kuitenkin totesi, että liiketalouteen ja elinkeinoelämään liittyvät hyödyt vaativat suunnitelmaa ja pidempää aikajännettä. Siksi ne eivät hänen mielestään ollut tärkein syy kilpailuun hakeutumiseen. Rahoitukseen liittyvät syyt kuitenkin Vauramo mainitsi tärkeimpien joukkoon. Rahoitus on tässä analyysissä niputettu talouden ja elinkeinoelämän yhteyteen samaan analyysikategoriaan.

7.4. Huoli ilmastonmuutoksesta

Yksi ehdottoman tärkeä syy, miksi Lahti halusi ympäristöpääkaupungiksi oli se, että Lahti on huolissaan ilmastonmuutoksesta. Ympäristöjohtaja Vauramon mukaan kilpailuun osallistuminen nähtiin luontevana siksi, että sen avulla kaupunki kykenisi paremmin kuvaamaan ulospäin Lahden huolta ilmastonmuutoksesta ja tehtyä työtä ilmastonmuuton torjumiseksi. Samalla kilpailu voisi myös mitata tehtyä ilmastotyötä ja sen arvoa (Vauramo 19.5.2022).

Lahdessa on tehty ilmastotyötä jo pitkään. Kasvihuonekaasujen nettopäästöt on saatava laskettua nollaan vuoteen 2050 mennessä, jos lämpenemisen halutaan pysähtyvän 1,5 asteeseen. Lahtikin tietää, että jos raja ylitetään, esimerkiksi ruoantuotanto ja puhtaan veden saatavuus vaikeutuvat huomattavasti. Lahti on

ilmoittanut omaksi tavoitteekseen nollata nettopäästöt vuoteen 2040 mennessä, mutta kaupunki on aikeissa kiristää aikataulua.

Lahden on syytäkin olla eturintamassa ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa, sillä kaupunki on tavoitellut jo kahdesti Euroopan vihreän pääkaupungin titteliä selviten finalistien joukkoon. Nyt Lahdelle ei kelpaa enää muu kuin voitto vuoden 2021 Green Capital -tittelistä kisattaessa. [...] Pahimpien ilmastoskenaarioiden toteutuessa laajat alueet muuttuisivat elinkelvottomiksi merenpinnan nousun, kuivuuden ja sään ääri-ilmiöiden takia. Elinympäristöjen tuhoutuminen heijastuisi kohtalokkaasti myös ravinnontuotantoon ja kalakantoihin. Ilmastopakolaisten määrä saatettaisiin laskea sadoissa miljoonissa. [...] “Mielestäni meillä ei ollenkaan vielä käsitetä, miten isosta muutoksesta tässä on kysymys. Asioita ei voida ratkaista yksittäisillä energiatehokkuustoimenpiteillä tai muuttamalla johonkin biodieseliin. Puhutaan tosi isoista koko talouteen ja yhteiskunnan toimivuuteen liittyvistä muutoksista, jotka ovat välttämättömiä, jotta pahimmilta uhkakuivilta voitaisiin vältyä, Vauramo painottaa.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018h)

Etelä-Suomen Sanomissa kirjoitetaan 13.10.2018 myös, että ”Suomessa ilmasto voi lämmetä vuosisadan loppuun mennessä useilla asteilla. Lahdessa ilmasto on ilmatieteen laitoksen mukaan lämmennyt jo kahdella asteella esiteolliseen aikaan verrattuna. ’Jos talvikuukausien keskilämpötila nousee plussan puolelle, sillä on isot vaikutukset elinkeinoihin, turismiin ja mikä huolestuttavinta, myös luonnon monimuotoisuuteen ja kasvitauteihin’, sanoo Lahden kestävän kehityksen koordinaattori Eira Rosberg”. Vauramo jatkaa uutisessa, että ”Vaikutukset näkyvät myös pakolaisvirtoina sekä muuttuvana tilanteena taloudessa ja globaalissa järjestelmässä.” Uutisessa korostetaan useita kertoja vastuuta, konkreettisia tekoja ja kiirettä. (Etelä-Suomen Sanomat 2018h.)

Huoli ilmastonmuutoksesta vaikuttaisi kuitenkin yhdeltä sellaiselta perustelulta, joka ei ole niin yhteisesti jaettu kuin vaikka ympäristöpääkaupunkihankkeen brändiedut. Ilmastonmuutokseen suhtaudutaan kaupungissa luonnollisesti hyvin erilaisilla tavoilla. Mielipiteitä riittävästä keinoista on myös monenlaisia. Esimerkiksi Juha Rostedt sanoi Etelä-Suomen Sanomille 23. huhtikuuta 2018, että ”Ymmärrän kyllä, että monet saattavat nauttia autolla ajamisesta. Ihmisellä pitää olla vapaus valita.” [...] Juha Rostedt ei myöskään usko rajoituksiin tai autoilijoiden rankaisuun. ”Ihmiset pitää jotenkin motivoida käyttämään joukkoliikennettä, ei pakottaa siihen.” (Etelä-Suomen Sanomat 2018b.) Tällaisista kommentaiteista huokuu varmasti hyvin monienkin toimijoiden näkemys siitä, miten tehtyjen tai valittavien

toimien pitää olla mieluisia, helppoja ja kaikille sopivia toteutettavia. Kestävä kehitys, vihreä siirtymä tai ilmastonmuutoksen torjuminen on trendikästä ja kivaa, kunhan talous ei kärsi siitä ja tehtävät toimet rajoita yksilöiden vapauksia liikaa. Mutta mihin saakka kehotukset kulutuksen tai lihansyönnin vähentämisestä riittävät? Vaikka samaan aikaan toivotetaan kiirettä ja sitä, että konkreettisia toimia on tehtävä, ihmisiä ei haluttaisi pakottaa mihinkään. Siinä on jonkinasteista ristiriitaa. Samanlaista ristiriitaa kohtaa usein kestävän kehityksen ja talouskasvun yhdistämisessä. Ollaanko ilmastotoimiin valmiita, vaikka ne hidastaisivat talouskasvua? Ollaanko valmiita kohdistamaan vaikkapa rankempaa verotusta ympäristölle haitallisten yritysten toimintaan, jos vaarana on yritystoiminnan loppuminen kokonaan? Näitä molempia ilmiötä teoriallmastonmuutoksen neoliberalisoinnista muun muassa käsittelevät.

“Siitä ei missään tapauksessa ole kyse. Vihreys ei tarkoita mitään piiperrystä ja ihmisten elämän vaikeuttamista. Teemme konkreettisia isoja asioita ja jatkamme sitä työtä, jota olemme määrätietoisesti tähänkin asti tehneet. Haluamme tehdä tästä kaupungista paremman. Haluamme hyötyä tästä tittelistä ja sen tuomista mahdollisuuksista myös taloudellisesti. Tämä on mitä suuremmissa määrin myös elinkeinopoliittinen mahdollisuus.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019g.)

Kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja Juha Rostedin edellä oleva sitaatti pistää ajattelemaan sitä, mihin hän viittaa piiperryksellä ja elämän vaikeuttamisella ja mitä hänelle ympäristöpääkaupunkihanke tarkoittaa. Joka tapauksessa lienee selvää, että hanke tarkoittaa erilaisia asioita erilaisille ihmisille. Kaupunginjohtaja Pekka Timonen puolestaan lausui samaisessa Etelä-Suomen Sanomien uutisessa, että “Lahti haluaa olla ympäristöpääkaupunkina näkyvä ja kuuluva malliesimerkki siitä, millaisia kaupunkien tulee olla tulevaisuudessa kaikkialla. Ilmaston ja ympäristön kannalta kestävä kaupunki ei tarkoita tylsää tai ankeaa, vaan nykyistä parempaa kaupunkia.” Tässä taas pohdituttaa se, tehdäänkö ilmastotoimia itselle sopivalla tavalla riippumatta siitä, onko pian kaupunkia jossa asua? Ukrainan sodan ja sitä seuranneen energiakriisin aikana on huomattu, että ihmiset voivat säästää sähköä kun on pakko. Kun sähkön hinta on kallista, jopa saunomista on vähennetty. Sen tunnustaminen, että joidenkin radikaalienkin ilmastotoimien tekeminen on pakollista, tuntuu kuitenkin vielä kaukaiselta. Miksi sähkön säästäminen akuutin energiakriisin aikana koetaan teoksi, joka voidaan tehdä, mutta samanlaiset radikaalit ihmisten arkeen vaikuttavat teot koetaan liian uskaliaiksi ja ihmisten elämää vaikeuttaviksi?

7.5. Verkostoituminen, kumppanuudet ja yhteistyömahdollisuudet

Verkostoituminen, kumppanuudet ja yhteistyömahdollisuudet painoivat vaakakupissa Saara Vauramon mukaan “todella, todella paljon” (Vauramo 19.5.2022). Vauramon mukaan ympäristöpääkaupunkihanke tarjoaa verkostoitumista monilla eri tasoilla sekä paikallisesti ja kansallisesti. Lahtea kiinnosti edistää verkostojaan kaikilla tasoilla. Toisaalta Vauramo myös sanoo, että samoin kuin elinkeinoelämän kohdalla, myös verkostojen kohdalla pitää olla olemassa pidemmän aikavälin hyödyntämissuunnitelma, että mahdollisesta ympäristöpääkaupunkivuodesta saadaan kaikki irti. Vauramo myös sanoi, että:

“Toki sitten ympäristöjohtajana ajattelin tietysti myös niin, että tällainen kilpailu edesauttaa kaupungin omien ympäristötavoitteiden saavuttamista ja sitten myös sitä, kun Lahti on tehnyt kansainvälistä yhteistyötä jo myöskin tosiaan vuosikymmeniä, niin jotenkin luo niin kuin siihen ympäristöasioiden edistämiseen tällaisen kansainvälisen yhteistyökentän, joka myös edistää niitä varsinaisia asioita, että ilmastotavoitteissa uskalletaan ottaa rohkeampia uusia lisäaskelia ja luoda monimuotoisuustavoitteita menemään eteenpäin.”

Pekka Timonen puolestaan on sanonut Etelä-Suomen Sanomille 18.6.2019, että “Asukkaat, yritykset, kunnat, kansalaisjärjestöt ja muut toimijat tekevät tämän [ympäristöpääkaupunkivuoden] yhdessä. Saisimme sidottua itseemme kumppaneita, jotka pysyvät mukana vuoden 2021 jälkeenkin.’ [...] Timosen mukaan esimerkiksi yrityskumppanuuksista syntyy ensin kuluja ja tuloja myöhemmin. Hänen mukaansa Lahti on jo hyötynyt ympäristöpääkaupunkikisan finalistien muodostamasta verkostosta.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019d.) Samaisessa uutisessa kaupunginhallituksen toinen varapuheenjohtaja Aleksi Mäntylä lausui lisäksi, että “Asiat ovat menneet lyhyessä ajassa mielettömiä harppauksia eteenpäin. Ilman finaaliapaikkaa emme olisi pystyneet tällaisiin suorituksiin. Olemme saaneet mielettömän verkoston Euroopasta.”

Verkostot mainitaan ja verkostoista puhutaan lukuisissa yhteyksissä. Yhtäältä verkostot ja niihin kuuluminen nähdään etuna jo sinänsä, toisaalta niiltä halutaan myös konkreettisia hyötyjä, kuten esimerkkejä tai verkostoissa esimerkin näyttämistä. Joillekin verkostot tarkoittavat taloudellisia yhteistyömahdollisuuksia ja yrityskumppanuuksia, joillekin foorumeita, joissa vaikuttaa ja vaikkapa kehittää uusia ilmastotoimia. Kaikki tämä on hyvin linjassa aiemmin käsiteltyyn verkostoitumisen teoretisointiin. Yksi syy kiinnostukselle verkostoihin liittyy urbaaniin ilmastohallintaan, joka säännöllisesti laajentuu kansallisten rajojen yli (Kern & Bulkeley 2009). Verkostoissa kaupungit voivat

toimia kollektiivisesti ja vaatia oikeutta ja velvollisuutta ottaa johtajuutta ilmastotoimissa (Barber 2014). Verkostoissa kaupungit myös kykenevät solmimaan edustavia suhteita ja omaavat kykyä strategiseen hallintaan (Acuto 2010, 430). Kuten aiemmin tässä tutkimuksessa kerrottiin, kaupungeille verkostoissa oleminen tarjoaa mahdollisuuksia kansainväliseen diplomatiaan ja lobbaamiseen kansainvälisellä tasolla. Verkostoissa kaupungit voivat myös jakaa ja kehittää politiikkaa. Verkostojen luoma näkyvyys myös kiinnostaa kaupunkeja. Verkostoissa kaupungit myös voivat edistää valtaansa ajamalla asioita, lobbaamalla ja muodostamalla koalitioita. Ja kuten Acuto huomautti (2010, 442), verkostoituminen ei ole ainoastaan yksi osa kaupunkien valtaa, vaan se muodostaa myös yhden resurssin, joita globaalit kaupungit voivat käyttää maailmanpolitiikassa. Verkostoituessaan kaupungit voivat tulla kokoaan isommiksi toimijoiksi. Silloin ne voivat tarjota myös mahdollisuuden pirullisten politiikkaongelmien ratkaisemiseen. Tässä kaikessa ollaan samalla kaupunkien kansainvälisen politiikan toimijuuden ytimessä. Huomionarvoista on kuitenkin sekin, että pelkkä kilpailuun osallistuminen koettiin verkostojen ja verkostoitumisen kannalta hyödylliseksi lopputuloksesta riippumatta.

Hakumenettelyn kautta Lahti on verkostoitunut muiden ympäristökaupunkien kanssa. ”On hieno huomata, että meidät on selvästi otettu eurooppalaisten edelläkävijäkaupunkien joukkoon. Esimerkiksi ensi vuoden alussa vihreänä pääkaupunkina aloittava Oslo on kutsunut meidät avajaisiinsa. On arvokasta saada tietoja ja yhteyksiä.” [...] Vauramon mukaan jo kilpailun prosessi itsessään on antanut Lahdelle paljon. ”Se, että saadaan monialaisen asiantuntijaraadin kommentit kaupungin kehittämiseen ympäristökaupunkina, on enemmän kuin mitä voitaisiin yhdeltäkään konsultilta ostaa. Se on valtavan arvokasta informaatiota.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019b.)

Verkostoituminen ja yhteistyömahdollisuudet mainitaan myös yhtenä ympäristöpääkaupunkikilpailun hyötynä. Muita hyötyjä listattuna ovat: asukkaiden ylpeys omasta kaupungista, ympäristötavoitteiden kirkastaminen ja kunnianhimoinen toteutus, kansainvälinen medianäkyvyys, kaupungin maine, matkailun kysynnän kasvu, uusien työpaikkojen synnyttäminen ja tuotteistettavat ratkaisut, uudet rahoitusmahdollisuudet. Nimetyt hyödyt ovat linjassa luotujen analyysikategorioiden kanssa.

7.6. Kaupungin strategia

Ympäristöjohtaja Saara Vauramon mukaan ympäristöpääkaupunkikilpailu sopii Lahden kaupungin strategiaan ”mitä suuremmissa määrin”. Vauramo selvittää, että Lahden strategiana on jo pitkään ollut

se, että kaupunki kehittyy rohkeana ja kansainvälisenä ympäristökaupunkina, vähän eri sanapainotuksilla sanottuna eri valtuustojen aikana. Ympäristökaupunkivisio on kuitenkin Vauramon mukaan ollut todella keskeinen ja painottanut sitä, että ympäristöasioita kehitetään hyvin laajalla yhteistyörintamalla ja edelläkävijöiden joukossa eteenpäin. ”Oli täysin luontevaa, että tätäkin kautta strategiaa viedään eteenpäin” (Vauramo 19.5.2022).

Vauramo kertoikin haastattelussa, että ensimmäinen idea kilpailuun osallistumisesta syntyi, kun hän ja silloinen strategijahtaja huomasivat Euroopan ympäristöpääkaupunkikilpailun.

”Kun aloitin vuonna 2011 Lahden kaupungilla, Euroopan ympäristöpääkaupunkikilpailu oli lähtenyt liikkeelle aika lailla samoihin aikoihin, eli vuonna 2010 ja silloin Tukholma valittiin. Alun perin kilpailun säännöissä oli se, että se on vain pääkaupungeille tai oliko se yli 300 000 asukkaan kaupungeille. Eli tutkimme kilpailua Lahden kaupungin kehityspalveluista jo vuonna 2013. Meidän silloinen strategian päällikkö Santtu von Bruud ja minä joka juuri olin aloittanut näissä teemoissa, me yhdessä löysimme tällaisen mahdollisuuden, mutta huomasimme sitten, että tämä kilpailu ei voikaan koskea meitä, koska Lahti on 100 000, nykyään 120 000 asukkaan kaupunki. Se ei sitten ollut meille mahdollisuuksien rajoissa. Asia hautautui pitkäksi aikaa, kunnes he tekivät sääntömuutoksen vuonna 2016, jolloin kilpailu vapautui myös 100 000 asukkaan kaupungeille. Sitten me huomasimme, että mehän pystymme nyt hakemaan siihen, koska Lahti on juuri sen rajan yli. Siitä se lähti liikkeelle.”(Saara Vauramo 19.5.2022.)

Lahden kaupungin vuonna 2013 julkaistussa strategiassa toden totta mainitaan visio Lahdesta houkuttelevana ja elinvoimaisena ympäristökaupunkina. Tavoite oli hyvin kunnianhimoinen ja se erkani selvästi kaupungin aiemmasta kehityspolusta. Strategian aikajänne ulotettiin vuoteen 2025 saakka ja strategiatyön taustalla olivat olleet valtuustokaudella 2009-2012 tehdyt suuret linjaukset. Julkistetussa strategiassa nostetaan esille strategiatyössä esiin nousseita teemoja, joista muutamia ovat esimerkiksi ympäristökaupunki, vihreys, sopeutuminen ilmastonmuutokseen, joukkoliikenne, kestävä yhdyskuntarakenne, ympäristö- ja muotoiluosaaminen, ”cleantech” ja päästöjen puolittaminen. Strategiassa sanotaan, että ”Kaupungin toiminnan läpäisevä ympäristölähtöinen ja resurssitehokas kehittäminen yhdistyy strategiassa vahvaan ympäristö- ja muotoiluosaamiseen sekä elinkeinoelämän ja käytäntölähtöisen innovaatioympäristön kehittämiseen.” Strategiassa myös korostetaan, että Lahti on kestävä kehityksen edelläkävijä ja kansainvälisesti tunnettu ympäristökaupunki. Strategian

toteuttamisessa Lahti ilmoitti, että kaupungin konserni toimii ympäristölähtöisesti. Ilmasto- ja ympäristövaikutuksien pienentäminen, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä resurssitehokkuus huomioidaan kaikessa toiminnassa, hankinnoissa ja investoinneissa. Strategian ja Vauramon haastattelujen perusteella vaikuttaa selkeältä, että ympäristöpääkaupunkikilpailu sopi Lahden kaupungin strategiaan ja oli siksi yksi perustelu kilpailuun osallistumiselle.

Saman toteaa myös Lahden kaupungin elinvoima- ja työllisyysjaoston puheenjohtaja Juha Rostedt, jonka mukaan ”pelkkä osallistuminen kilpailuun on nostanut Lahden profiilia eurooppalaisten ympäristökaupunkien joukossa, ja siksikin kisaan kannatti lähteä uudestaan.” Rostedin mukaan kilpailuun osallistuminen on osa kaupungin strategiankin toteuttamista. ”Olemme ja haluamme olla jatkossakin kansainvälinen ympäristökaupunki. Edellinen hakuprosessi näytti sen, että Lahti huomioitiin erittäin hyvin ja on huomioitu sen jälkeenkin monissa muissa tilanteissa.” (Etelä-Suomen Sanomat 2017b.) Strategia nostettiin esille myös, kun kilpailuun päätettiin hakea kolmannen kerran. Lahden kaupunginhallituksen puheenjohtajan Pekka Komun mukaan vihreän pääkaupungin titteliä on luonnollista tavoitella, koska strategiansa mukaan Lahti haluaa olla ympäristökaupunki.

Saara Vauramo puolestaan sanoi Etelä-Suomen Sanomille 12.4.2019 että ”Lahden ydinviesti on, että kaupungista tulee ympäristöratkaisuja muiden maailman kaupunkien sovellettavaksi. ’Tällä alueella on panostettu kymmeniä vuosia. Se pääsee uudella tavalla esiin kilpailun kautta.’ Tässä korostuu se, että kilpailusta ja sen lopputuloksesta huolimatta Lahti on silti tehnyt ympäristötoimia jo pitkään ja ympäristökaupungin asema on ollut ja pysyy strategiassa.” (Etelä-Suomen Sanomat 2019b.)

Aiheeseen liittyy myös Vauramon esiin nostama yksi tärkeä syy kilpailuun osallistumiseen. Se oli kaupunkilaisten omanarvontunnon ja ylpeyden kasvattaminen Lahtea kohtaan. Kaupungissa on tehty pitkään erilaisia ilmastotoimia, mutta kaupunkia ja sen asukkaita on vaivannut jo 1990-luvulta saakka itsetunto-ongelmat. Sen lisäksi, että kilpailu sopi kaupungin strategiaan ja poliittiseen tahtotilaan, ylpeys ympäristötoimista haluttiin levittää asukkaiden tietoisuuteen ja ylpeyden aiheeksi.

Olemme tehneet asioita tosi pitkään ja silti kuitenkin jotenkin tuntui, että kaikki paikalliset asukkaatkaan eivät tunnistaneet sitä, miten pitkällä Lahdessa kuitenkin ollaan ja on oltu asioissa. Ja semmoista riittävää ylpeyttä asiasta ihan arkipäivässä, että me voimme tehdä asioita täällä fiksusti yhdessä. Niin se ei mielestäni näkynyt riittävällä tavalla ja mielestäni Lahdessa on ollut sellainen 1990-luvun alkuvuosien lamasta asti sellainen itsetunnon romahtaminen, joka jotenkin näkyy ihan

päätöksenteossa mieltää oma kaupunki ja sitä kautta muiden asenteissa ja ajatuksissa Lahtea kohtaan. Halusimme sitten lähteä tällaisella ulkopuolelta tulevalla kilpailullisella jutulla ja sitä kautta tulevalla tunnustuksella muuttamaan sekä sisäisesti mutta myös ulkoisesti sitä käsitystä Lahdesta mikä se Lahti kaupunkina tänä päivänä on. (Vauramo 19.5.2022.)

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin kaupunkeja kansainvälisen politiikan toimijoina ja tarkemmin kansainvälisen ympäristö- ja ilmastopolitiikan toimijoina. Tutkielman tapaustutkimuksena oli Lahden kaupunki, joka toimi Euroopan ympäristöpääkaupunkina vuonna 2021. Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, miksi Lahti halusi Euroopan ympäristöpääkaupungiksi.

Tutkielman ensimmäinen johtopäätös on se, että globaalit trendit kuten urbanisaatio, globalisaatio, verkostoituminen ja ilmastonmuutos vaikuttavat kaupunkeihin, kaupungeissa asuviin ihmisiin ja kansainvälisen politiikan toimintaympäristöön. Urbanisaation vuoksi kaupungeissa asuu yhä enemmän ihmisiä, joten kaupunkien roolia kansainvälisessä politiikassa ei voi tutkielman perusteella vähätellä. Tutkielman perusteella kaupungit tuottavat päästöjä ja haluavat toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

Tutkielman toinen johtopäätös onkin, että kaupunkien rooli kansainvälisessä järjestelmässä on muuttunut. Jos aiemmin kaupunkien toimijuuteen ei ole kiinnitetty huomiota tai sitä ei ole tunnistettu kansainvälisen politiikan tieteenalalla, tilanne on viimeisten vuosien aikana muuttunut. Megatrendit vaikuttavat kaupunkeihin, kaupungeissa asuviin ihmisiin ja kansainvälisen politiikan toimintaympäristöön. Urbanisaation vuoksi kaupungeissa asuu yhä enemmän ihmisiä ja kaupungeista on tullut globalisaation tapahtumapaikka. Ilmastonmuutos vaikuttaa lukuisilla eri tavoilla ihmisten elämään elinolosuhteista ruoantuotantoon ja ilmastopakolaisuuteen. Koska kaupungeissa asuu paljon ihmisiä, ilmastonmuutos on myös urbaani ongelma. Vaikka kaupungit aiheuttavat valtaosan päästöistä, ne myös toimivat ja haluavat toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Samaan aikaan kaupungit ovat uniikkeja toimijoita, joilla demokraattisen luonteensa ja läheisten suhteiden väestöön vuoksi on laillinen toimivalta. Samalla niillä on kuitenkin myös piirteitä, jotka muistuttavat ei-valtiollisten toimijoiden piirteistä. Kaupunkien roolia kansainvälisessä politiikassa ei voikaan enää vähätellä.

Tutkielman kolmas johtopäätös on se, että toimijuus on kansainvälisessä politiikassa kiistelty aihe, mutta toimijuus on myös muuttunut kansainvälisessä politiikassa. Keskeisinä toimijoina pidettyjen valtioiden

rinnalle on noussut moninainen joukko muitakin toimijoita, kuten nyt vaikkapa kaupungeja. Suhteellisen näkemyksen mukaan toimijuus voi olla erilaista eri toimijoilla, joten toimijoiden ei tarvitse olla täysin samanlaisia eikä niiden toimijuuden tarvitse ilmetä samalla tavalla. Tutkielman neljäs johtopäätös onkin, että kaupungit ovat kansainvälisen politiikan ja ilmastopolitiikan toimijoita. Tämä kaikki on tapahtunut kansainvälisessä järjestelmässä, jossa valtioiden rajat ja rooli heikentyvät tai vähintäänkin muuttuvat. Tutkielmassa identifioitiin tapoja, joilla kaupungit voivat tulla kansainvälisiksi toimijoiksi. Kaupungit luovat verkostoja ja liittyvät verkostoihin, kaupungit lobbaavat olemassa olevia kansainvälisiä verkostoja toimimaan niiden puolesta ja kaupungit osallistuvat omana itsenään omilla agendoillaan kansainvälistä järjestystä ylläpitävien voimien kanssa. Nämä kaikki toteutuvat myös tapaustutkimuksen kohteena olleen Lahden toiminnassa. Toisaalta kaupungit myös harjoittavat diplomatiaa, tekevät kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa ja luovat poliittisia innovaatioita.

Tutkielman viides johtopäätös on se, että kaupunkien toimijuuden ymmärtämiseksi on hyödyllisessä roolissa globaalin urbaanin toimijuuden käsite. Globaali urbaani toimijuus auttaa kansainvälisen politiikan tutkimusta huomioimaan toimijuuden ajallisen ja tilallisen kontekstin, pluralisoimaan toimijuuden sekä huomioimaan toimijuuden maantieteellisen laajentumisen ja laajentamisen.

Tutkielman kuudes johtopäätös on se, että kaupungit kilpailevat keskenään. Siinä missä yritykset kilpailevat vaikkapa asiakkaista ja pääomasta, kaupungit kilpailevat asukkaista, investoinneista, turisteista, mielikuvista, suurtapahtumista ja rahoituksista. Kaupungit myös osallistuvat erilaisiin kilpailuihin kuten Euroopan ympäristö- tai kulttuuripääkaupunkikilpailuihin. Myös Lahti kilpailee muita kaupungeja vastaan. Tämä johtopäätös sopii näkemykseen, jonka mukaan kaupungeilla on yritysten kaltaisia piirteitä ja managerialismin sekä urbaanin entrepreneurialismin teoretisoinnin mukaisia toimintatapoja, joissa esimerkiksi markkinointi ja brändityö ovat keskeisessä roolissa samoin kuin hyvin mielikuvien rakentaminen sekä taloudellisten intressien läsnäolo. Samaan aikaan kaupunkien toiminnassa on havaittavissa joitakin ilmastonmuutoksen neoliberalisoinnin mukaisia piirteitä. Myös Lahden toiminnassa joitakin tämänkaltaisia piirteitä on havaittavissa.

Tutkielman seitsemäs johtopäätös on, että Lahti halusi ympäristöpääkaupungiksi muutamista eri syistä. Lahden ympäristöpääkaupunkihankkeen ohjelmajohtajan mukaan Lahti halusi ympäristöpääkaupungiksi ensinnäkin siksi, että ulkopuolisen kilpailun ajateltiin edistävän kaupungin ulkopuolisia ja sisäisiä näkemyksiä Lahdesta. Lahdessa on tehty pitkäjänteistä ympäristötyötä jo pitkään, mutta sitä ei ole tunnettu tai tunnustettu tarpeeksi. Toisaalta ympäristöpääkaupunkikilpailun nähtiin tarjoavan houkuttelevia rahoitusmahdollisuuksia sosiaalitaloudellisista haasteista kärsineelle kaupungille.

Vauramo sanoi suoraan, että rahoitukselliset edellytyksen ja positiivisen vihreän talouden toiminnan tukemiseen liittyneet mahdollisuudet kiinnostivat Lahtea samoin kuin näkyvyyshmahdollisuudet ja mahdolliset yhteistyökumppanuudet.

Lisäksi ohjelmajohtaja sanoi, että ympäristöjohtajana hän näki kilpailun edistävän myös kaupungin ilmastotavoitteiden saavuttamista vaikkakin myönsi, että monet syyt kilpailuun osallistumiseen liittyivät muihin kuin pelkkiin ympäristösyihin. Kilpailuun osallistumisen odotettiin myös edistävän kaupunkilaisten ylpeyttä ja itsetuntoa omasta kaupungista

Tutkimuksen kahdeksas ja kaikkein merkittävin johtopäätös on se, että Lahti toivoi Euroopan ympäristöpääkaupunkikilpailulta ennen muuta brändietuja ja markkinointihyötyjä. Kilpailun koettiin edistävän Lahden kaupungin brändiä ja imagoa vihreänä kaupunkina. Ohjelmajohtajan mukaan kilpailun tarjoamat brändihyödyt ja kiinnostavuus kaupunkia kohtaan jopa aliarvioitiin. Tämä palautuu jälleen aiempaan johtopäätökseen kaupunkien keskinäisestä kilpailusta. Toiseksi tai yhtä paljon Lahti odotti kilpailulla verkostoitumista ja yhteistyömahdollisuuksia kaikilla tasoilla sekä paikallisesti että kansallisesti. Tämä taas palautuu teorioihin siitä, että kaupungeille verkostot ovat tärkeitä. Kaupungit toimivat ja vaikuttavat verkostoissa ja tulevat niissä kokoaan isommiksi toimijoiksi. Verkostot ovat myös yksi väylä kaupungeille tulla kansainvälisen politiikan toimijoiksi. Samalla kaikki edellä mainitut Lahden perustelut ympäristöpääkaupunkikilpailuun osallistumiseen sopivat teoretisointiin urbaanista entrepreneurialismista ja managerialismista.

Tutkielman yhdeksäs johtopäätös onkin, että verkostojen merkitys ja rooli ovat toisaalta kasvaneet ja toisaalta juuri ne mahdollistavat toimijuutta kaupungeille. Voimistunut verkostoituminen on johtanut siihen, että kaupungit vaikuttavat yhdessä erilaisissa organisaatioissa ja verkostoissa, ottavat kantaa erilaisiin asioihin ja voivat tulla kokoaan isommiksi ja vaikutusvaltaisemmiksi toimijoiksi sekä saada enemmän aikaan yhdessä. Kaupungit etsivät yhteistyökumppaneita ja liittyvät verkostoihin, joissa ne voivat vaikuttaa ja kertoa parhaista toimintatavoista sekä edistää imagoaan.

Tutkimuksen kymmenes johtopäätös on se, että vaikka koko ympäristöpääkaupunkihankkeen idea syntyi kahden ihmisen mielessä ja lopulta eteni päätöksentekoon yhden ihmisen esityksestä, hankkeesta ja prosessista muodostui lopulta koko kaupungin yhteinen hanke, jolla oli laajaa omistajuutta eri yhteiskunnan sektoreilta. Kilpailuun osallistuttiin kerta toisensa jälkeen, koska yhä useampi uskoi kilpailun tarjoamiin etuihin mutta myös siihen, että kilpailuun kannattaa osallistua. Matkalla opittiin geopolitiikan merkitystä EU-tason kilpailuissa, jonka johdosta hakemiskertojen määrän merkitys

ymmärrettiin. Lisäksi Lahti oppi, miten aina parhaat toimintatavat eivät riitä, jos niitä ei osaa viestiä tietyllä tavalla. Toisaalta Lahti myös oppi, että ei riitä, että kertoo, mitä on tehty, vaan pitää myös kertoa, mitä aiotaan tehdä. Koko ajan hanke kuitenkin koettiin niin merkitykselliseksi ja hyödylliseksi, että siihen ja itsensä kehittämiseen haluttiin käyttää paljon resursseja. Tällaiset kilpailut ovat kaupungeille tärkeitä brändityön osasia, joilla ne voivat saavuttaa tavoittelemiaan asioita: hyvää mainetta ja mielikuvia, asukkaita, turisteja, tapahtumia, investointeja, vireää taloutta ja työpaikkoja. Positiivisiin mielikuviin liitetyt kaupungit taas tunnetaan meillä ja maailmalla. Tunnetuimmilla kaupungeilla taas on sananvaltaa verkostoissa ja hyvänä esimerkkinä tunnetun toimijan valtaa näyttää toiminnan suuntaviivoja muille ja luoda toimintatapoja, jotka muovautuvat normeiksi. Tämä edistää kaupunkien toimijuutta kansainvälisessä politiikassa.

Tämän tutkielman tuloksia ja johtopäätöksiä lukiessa on hyvä muistaa, että tutkielman primäärilähdeaineisto koostuu Lahden kaupungin ja ympäristöpääkaupunkihankkeen toimijoiden näkemyksistä. Siksi ympäristöpääkaupunkihanketta koskeviin johtopäätöksiin kannattaa suhtautua kriittisellä otteella. Toisaalta tutkielman tulokset noudattavat tutkielman ontologisia ja epistemologisia valintoja intersubjektiiivisuudesta ja todellisuuden konstruktivistisesta luonteesta, jossa jokaisen henkilön todellisuus on itse koettua. Tällaisessa tutkielmassa ei voi yrittää tavoitella yleispäteviä tai kaikissa olosuhteissa ja kaikkialla päteviä totuuksia. Tämä tutkielma voi kuitenkin tarjota näkemyksiä yhden kaupungin tavasta nähdä maailmaa, tehdä valintoja ja arvottaa maailmaa. Sen avulla me voimme yrittää ymmärtää kaupunkien vastaavanlaisia toimia myös muualla. Se ei tarkoita sitä, että kaikkien ympäristöpääkaupungiksi hakeutuvien kaupunkien perustelut ovat identtisiä, mutta uskon, että niistä löytyy samankaltaisia piirteitä. Tämän tutkielman avulla voi yrittää ymmärtää, miksi kaupungit tekevät ympäristö- ja ilmastotoimia ja mitä esimerkiksi ne voivat niillä tavoitella. Tärkeitä asioita ovat muun muassa brändiedut ja myönteiset mielikuvat, rahoitukselliset - ja uuden liiketoimintamahdollisuudet, kaupunkilaisten ylpeyden ja ympäristötietoisuuden kasvattaminen, houkuttelevat yhteistyömahdollisuudet ja uudet verkostot sekä huoli ilmastonmuutoksesta.

LÄHTEET

Primääriaineisto

Etelä-Suomen Sanomat (2017a). Lahti pyrkii jälleen Euroopan vihreäksi pääkaupungiksi—Mitä hyötyä tittelistä olisi? Uutinen julkaistu 9.10.2017, luettu 15.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2017b). Lahti taas mukaan ympäristökisaan. Uutinen julkaistu 10.10.2017, luettu 15.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018a). Lahti pääsi finaaliin kisaamaan Euroopan vihreä pääkaupunki 2020 -tittelistä, voittajalle luvassa 350 000 euroa. Uutinen julkaistu 19.4.2018, luettu 22.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018b). Ympäristökisassa samoja piirteitä kuin Euroviisuissa—Aluepolitiikalla pelaaminen voi viedä Lahdelta voiton. Uutinen julkaistu 23.4.2018, luettu 20.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018c). Lahden ympäristöosaamista esiteltiin Hollannissa pahvista kootulla huonekalulla. Uutinen julkaistu 21.6.2018, luettu 25.5.2022 Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018d). Lissabonista Euroopan vihreä pääkaupunki 2020 – Lahden lobbaus ei riittänyt voittoon. Uutinen julkaistu 22.6.2018, luettu 18.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018e). Lahti teki Vihreä pääkaupunki -kisassa minkä kykeni, mutta riittäisikö täydellinenkin suoritus? Uutinen julkaistu 25.6.2018, luettu 27.5.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018f). Lahti aikoo hakea taas Euroopan vihreäksi pääkaupungiksi. Uutinen julkaistu 21.9.2018, luettu: 21.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018g). Lahti laskee mahdollisuuksien parantuneen Green capital -kisassa – ”Yleensä voittajat ovat hakeneet kolme kertaa”. Uutinen julkaistu 25.9.2018, luettu 24.5.2022. Lahti: Etelä-Suomen sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018h). Lahti aikoo kiristää ilmastotavoitetta – tuhat asukasta kokeilemaan hiilineutraalia elämää. Uutinen julkaistu 13.10.2018, luettu 18.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018i). Kulkukaupalla voi tienata Lahdessa – "Haastamme kaupunkilaiset miettimään liikkumistaan". Uutinen julkaistu 14.11.2018, luettu 23.3.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2018j). Tappio Lissabonille otettiin raskaasti – ”Josko nyt järki palaisi tuomaristoonkin?” Uutinen julkaistu 25.11.2018, luettu 18.3.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2019a). Lahden kolmas ja viimeinen vääntö kohti Euroopan vihreä pääkaupunki -titteliiä – osallistuminen maksaa kymppitonneja, mutta mitä rahalla saa? Uutinen julkaistu 11.1.2019, luettu 24.5.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2019b). ”Enemmän kuin mitä voitaisiin yhdeltäkään konsultilta ostaa” – ympäristöjohtaja iloitsee Lahden finaaliapaikasta. Uutinen julkaistu 12.4.2019, luettu 25.5.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat

Etelä-Suomen Sanomat (2019c). Lahti kisaa ennakkosuosikkina ranskalaiskaupunkeja vastaan – tuomaristossa kaksi jäsentä Ranskasta. Uutinen julkaistu 17.6.2019, luettu 22.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2019d). Lahden teemavuotta tehtäisiin 9 miljoonalla eurolla – "On pidettävä huolta, että kaikki sen tietävät". Uutinen julkaistu 18.6.2019, luettu 4.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2019e). Vetoapua matkailuun, muutostukea hiilikaivosalueelle – Green Capital -tittelistä on ollut vaihtelevia hyötyjä voittajakaupungeille. Uutinen julkaistu 19.6.2019, luettu 20.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2019f). Euroopan vihreä pääkaupunki 2021 valitaan torstaina – ”Tarkoituksena on vetää sen verran hyvin, että poika tulee kotiin”. Uutinen julkaistu 19.6.2019, luettu 25.5.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat

Etelä-Suomen Sanomat (2019g). ”Lahden massiivinen urakka alkaa nyt”. Uutinen julkaistu 24.6.2019, luettu 20.5.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Etelä-Suomen Sanomat (2019h). ”Lahden kolmas ja viimeinen väentö kohti Euroopan vihreä pääkaupunki -titteliä – osallistuminen maksaa kymppitonneja, mutta mitä rahalla saa?” Uutinen julkaistu 11.1.2019, luettu 1.4.2022. Lahti: Etelä-Suomen Sanomat.

Euroopan komissio (2021a). Lahti: Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021. Publications Office of the European Union. Luettu 5.9.2022. Saatavilla: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/627834>

European Green Capital Award (2022). Euroopan unionin ja Euroopan komission ympäristöpääkaupunkikilpailusta kertova verkkosivusto. Luettu 20.9.2021, saatavilla: https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/european-green-capital-award_en.

Belgia: Euroopan unioni.

Green Lahti (2021a). Lahti—Euroopan ympäristökaupunki 2021. Verkkosivu saatavilla osoitteessa: <https://greenlahti.fi/>. Lahti: Lahden kaupunki.

Greenlahti.fi (2021b). Suomen kunnat vahvistavat nyt ilmastojohtamistaan. Tiedote julkaistu 7.9.2021, luettu 30.3.2022. Saatavilla: <https://greenlahti.fi/suomen-kunnat-vahvistavat-nyt-ilmastojohtamistaan>. Lahti: Lahden kaupunki.

Kuntaliitto (2022). Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot. Tiedot julkaistu osoitteessa Kuntaliitto.fi. Noudettu 17. lokakuuta 2022, saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat-ja-vaestotiedot> ’

Lahden kaupunki (2013). Lahden kaupungin strategia 2025. Lahti: Lahden kaupunki. Saatavilla: <https://docplayer.fi/3367222-Lahden-kaupungin-strategia-copyright-2013.html>. Luettu 11.2.2023.

Lahden kaupunki (2016). Elinvoima- ja työllisyysjaoston päätös Euroopan vihreä pääkaupunki 2019 -kilpailuun osallistumisesta. 31.10.2016 D/3273/00.01.05.00/2016. Lahti: Lahden kaupunki. Luettu: 11.2.2023.

Lahden kaupunki (2017). Elinvoima- ja työllisyysjaoston päätös Euroopan vihreä pääkaupunki 2020 -kilpailuun osallistumisesta. 9.10.2017. D/2296/00.01.05.02/2017. Lahti: Lahden kaupunki. Luettu 11.2.2023.

Lahden kaupunki (2021a). Lahti on Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021. Tiedote luettu 20.1.2022, saatavilla: <<https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/lahti-on-euroopan-ymparistopaakaupunki-2021/>>. Lahti: Lahden kaupunki.

Lahden kaupunki (2021b). Lahti – Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021. Yleisesitys kaupungin teemavuodesta. Esityksen toteuttanut Green Lahti, luettu 18.11.2021, saatavilla: <https://greenlahti.fi/wp-content/uploads/2020/12/LAHTI_Yleisesitys_Franklin_2311_3-2.pdf>

Lahden kaupunki (2022). Lahden kaupungin verkkosivut osoitteessa lahti.fi. Saatavilla: <<https://www.lahti.fi/>>.

Lahti 2030 SECAP (2019). Lahden kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelma vuoteen 2030. Hyväksytty Lahden kaupunginhallituksessa 3.6.2019, luettu 18.11.2021, saatavilla: <<https://www.lahti.fi/tiedostot/lahden-kestavan-energian-ja-ilmastonmuutoksen-toimenpidesuunnitelma-2030-secap/>>

Niemi, P (2021). Päijät-Häme imuroi muuttovoittoa. Ylen uutinen julkaistu 22.7.2021, luettu 30.1.2023, saatavilla: <<https://yle.fi/a/3-12030390>>

Päijät-Hämeen liitto (2019). Päijät-Hämeen kuntien välinen muuttoliike. Tilastoinfo luettu 12.1.2022. saatavilla: <<https://pajjat-hame.fi/wp-content/uploads/2020/03/Tilastoinfo-kuntien-valinen-muuttoliike-syyskuu2019.pdf>> Lahti: Päijät-Hämeen Liitto.

Schroderus, T. (2021). Viljaklusteri on kiertotalouden edelläkävijä – Olutmäskistä leipää ja lämpöä. Uutinen julkaistu 30.1.2022, luettu 15.4.2022. Saatavilla: <<https://lahtibusinessregion.fi/yritystarinat/viljaklusteri-kiertotalouden-edellakavija-olutmaskista-leipaa-ja-lampoa.>> Lahti: Lahti Business Region

Timonen, P. (2019). Lahdesta Euroopan ympäristöpääkaupunki vuodelle 2021 – sai tittelin ensimmäisenä suomalaiskaupunkina. Pekka Timosen sitaatti Ylen uutisessa. Uutinen julkaistu 24.9.2019, luettu 9.12.2022. Saatavilla: <<https://yle.fi/a/3-10842352>>.

Vauramo, S. (2022). Saara Vauramon nauhoitettu tutkimushaastattelu 19.5.2022 etäyhteydellä Tampereella. Haastatellut Aino Kattilakoski. Litteroitu 20.5.2022.

World Economic Forum (2022). Cities are a key cause of climate change, but they can also be key to solving it. Artikkele julkaistu 5.4.2022. Luettu 29. marraskuuta 2022, saatavilla: <<https://www.weforum.org/agenda/2022/04/cities-driving-climate-change-but-part-of-the-solution-un-report/>>

Yle (2019). Ympäristöministeri Krista Mikkonen hehkuttaa Euroopan uutta vihreää pääkaupunkia Lahtea. Uutinen julkaistu 25.6.2019, luettu 12.2.2022, saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10847095>

Yle (2021). Hyvin sanottu Lahdessa: Miten ympäristötavoitteet saadaan arkiteoiksi? Studiokeskustelu julkaistu Yle Areenassa 19.6.2021, katsottu 16.4.2022, saatavilla: <<https://areena.yle.fi/1-50830974#autoplay=true>>

Kirjallisuus

Acuto, M. (2009). “Global Cities as Actors: A Rejoinder to Calder and de Freytas”, *The SAIS Review of International Affairs* 29(2): 175–178.

Acuto, M. (2010). “Global cities: Gorillas in our midst”, *Alternatives: Global, Local, Political* 35(4): 425–448.

Acuto, M., & Rayner, S. (2016). “City networks: Breaking gridlocks or forging (new) lock - ins?”, *International Affairs (London)* 92(5): 1147–1166.

Aguilar, A. G., Ward, P. M., & Smith Sr, C. B. (2003). “Globalization, regional development, and mega-city expansion in Latin America: Analyzing Mexico City’s peri-urban hinterland”, *Cities* 20(1): 3–21.

Allen, J. (2010). “Powerful City Networks: More than Connections, Less than Domination and Control”, *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)*: 47(13), 2895–2911.

Almond, G. A., & Genco, S. J. (1977). “Clouds, Clocks, and the study of Politics”, *World Politics* 29(4): 489–522.

Amen, M., Toly, N. J., McCarney, P. L., Segbers, K., & Krishna-Hensel, P. S. F. (2011). “*Cities and Global Governance: New Sites for International Relations*”, Farnham: Routledge.

Andersson, I. (2014). “Placing place branding: An analysis of an emerging research field in human geography”, *Geografisk Tidsskrift* 114(2): 143–155.

- Andersson, I., & James, L. (2018). "Altruism or entrepreneurialism? The co-evolution of green place branding and policy tourism in Växjö, Sweden", *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)* 55(15): 3437–3453.
- Angel, S., Parent, J., Civco, D. L., Blei, A., & Potere, D. (2011). "The dimensions of global urban expansion: Estimates and projections for all countries, 2000–2050", *Progress in Planning* 75(2): 53–107.
- Arup, C. R. (2014). *Global Aggregation of City Climate Commitments*. New York: C40/Arup.
- Ashworth, G. (2009). "The Instruments of Place Branding: How is it Done?", *European Spatial Research and Policy* 16(1): 9–22.
- Boudreau, J. A. (2017). *Global Urban Politics: Informalization of the State*. Montreal: Cambridge Polity Press.
- Bagnasco, A., & Le Galès, P. (toim.) (2000). *Cities in Contemporary Europe*. Cambridge University Press.
- Bagnasco, A., & Le Galès, P. (toim.). (2009). *Cities in Contemporary Europe*. Cambridge University Press.
- Barber, B. R. (2013). *If Mayors Ruled the World: Dysfunctional Nations, Rising Cities*. New Haven: Yale University Press.
- Barnes, B. (2001). "Practice as Collective Action", teoksessa *The Practice Turn in Contemporary Theory* (toim. Cetina, Karin Knorr ym. 2001). Taylor & Francis Group. 25–36.
- Barthold, S. (2019). "Greening the Global City: The Role of C40 Cities as Actors in Global Environmental Governance", teoksessa *The City as a Global Political Actor* (toim. Oosterlynck ym. 2018). Milton: Routledge. 147–167.
- Bassens, D., Beeckmans, L., Derudder, B. & Oosterlynck, S. (2019). "An Urban Studies Take on Global Urban Political Agency", teoksessa *The City as a Global Political Actor*, toim. Oosterlynck. ym. 2018). Milton: Routledge, 2019. 1–21
- Beal, V., & Pinson, G. (2014). "When Mayors Go Global: International Strategies, Urban Governance and Leadership", *International Journal of Urban and Regional Research* 38(1): 302–317.

- Beaverstock, J. V., Hoyler, M., Pain, K., & Taylor, P. J. (2017). "Comparing London and Frankfurt as world cities: A relational study of contemporary urban change": from a report for the Anglo-American Foundation for the Study of Industrial Society (2001)", teoksessa *The Globalizing Cities Reader*, 2. painos. Routledge 2018: 154–160.
- Bennett, A., & Elman, C. (2007). "Case Study Methods in the International Relations Subfield", *Comparative Political Studies* 40(2): 170–195.
- Bennett, J. (2010). *Vibrant matter: A political ecology of things*. Duke University Press.
- Bennett, A., & Checkel, J. T. (toim.) (2014). *Process Tracing: From Metaphor to Analytic Tool*. Cambridge University Press.
- Betsill, M. M., & Bulkeley, H. (2006). "Cities and the Multilevel Governance of Global Climate Change", *Global Governance* 12(2): 141–159.
- Biermann, F., & Dingwerth, K. (2004). "Global Environmental Change and the Nation State", *Global Environmental Politics* 4(1): 1–22.
- Björner, E. (2013). "International positioning through online city branding: The case of Chengdu", *Journal of Place Management and Development* 6(3): 203–226.
- Bloor, M. (1997). "Techniques of validation in qualitative research", teoksessa *Context and method in qualitative research* (toim. Miller, G. & Dingwall, R.) Lontoo: Sage. 37–50.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bouteligier, S. (2013). *Cities, networks, and global environmental governance: Spaces of innovation, places of leadership*. New York: Routledge.
- Bracken, Gregory. (2012). *Aspects of urbanization in China: Shanghai, Hong Kong, Guangzhou*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Brand, P. (2007). "Green Subjection: The Politics of Neoliberal Urban Environmental Management", *International Journal of Urban and Regional Research* 31(3): 616–632.

- Braun, B., Schindler, S., & Wille, T. (2018). “Rethinking agency in International Relations: Performativity, performances and actor-networks”, *Journal of International Relations and Development* 22(4): 787–807.
- Brenner, N. (1998). “Between Fixity and Motion: Accumulation, Territorial Organization and the Historical Geography of Spatial Scales.” *Environment and planning. D, Society & space* 16.4: 459–481.
- Brenner, N., & Theodore, N. (2002). Cities and the Geographies of Actually Existing Neoliberalism. *Antipode*, 34(3), 349–379. <https://doi.org/10.1111/1467-8330.00246>
- Brenner, N. (2004). *New State Spaces: Urban Governance and the Rescaling of Statehood*. University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199270057.001.0001>
- Bulkeley, H. (2003). *Cities and climate change: Urban sustainability and global environmental governance*. Routledge.
- Bulkeley, H. (2005). “Reconfiguring Environmental Governance: Towards a Politics of Scales and Networks”, *Political geography* 24.8: 875–902.
- Bulkeley, H. (2010). “Cities and the Governing of Climate Change”, *Annual Review of Environment and Resources* 35(1): 229–253.
- Bulkeley, H. (2013). *Cities and Climate Change*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203077207>
- Bulkeley, H., & Betsill, M. M. (2013). “Revisiting the urban politics of climate change”, *Environmental Politics* 22(1): 136–154.
- Bulkeley, H., Broto, V., & Edwards, G. (2015). *An Urban Politics of Climate Change: Experimentation and the Governing of Socio-Technical Transitions*. Lontoo: Routledge Taylor & Francis Group
- Burch, S. (2010). “Transforming barriers into enablers of action on climate change: Insights from three municipal case studies in British Columbia, Canada.” *Global Environmental Change* 20(2): 287–297.
- Burgess, R. G. (1984). “Multiple strategies in field research”, teoksessa *Field research: A sourcebook and field manual* (toim. R. G. Burgess). Lontoo: Allen and Unwin, 163–175.

- Busch, H. (2015). “Linked for action? An analysis of transnational municipal climate networks in Germany”, *International Journal of Urban Sustainable Development*, 7(2): 213–231.
- Castells, M. (1996). *The rise of the network society*. Blackwell.
- Clark, G., & Moonen, T. (2017). *World cities and nation states*. Chichester: Wiley Blackwell.
- Cochrane, A., & Ward, K. (2012). “Researching the Geographies of Policy Mobility: Confronting the Methodological Challenges”, *Environment and Planning. A*, 44(1), 5–12.
- Cook, I. R., Ward, S. V., & Ward, K. (2015). “Post-war planning and policy tourism: The international study tours of the Town and Country Planning Association 1947-1961”, *Planning Theory & Practice* 16(2): 184–205.
- Cox, K. R. (1993). “The Local and the Global in the New Urban Politics: A Critical View”, *Environment and Planning. D, Society & Space*, 11(4): 433–448.
- Cox, K. R. (1995). “Globalisation, Competition and the Politics of Local Economic Development”, *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)* 32(2): 213–224.
- Cox, K. R. (1998). “Spaces of dependence, spaces of engagement and the politics of scale, or: looking for politics”, *Political Geography*, 17(1): 1–23.
- Creswell, J. W. (1994). *Research Design. Qualitative & quantitative approaches*. Thousand Oaks: Sage.
- Creutz, K. (2023). “Cities as global actors: Bringing governance closer to the people”, *FIIA Briefing Paper 354*, julkaistu 2.2.2023, luettu 5.2.2022. Saatavilla: <<https://www.fiaa.fi/julkaisu/cities-as-global-actors>>
- Curtis, S. (2016). *Global cities and global order*. Oxford: Oxford University Press.
- Davidson, M. & Iveson, K. (2015). “Recovering the Politics of the City”, *Progress in human geography* 39.5: 543–.
- Della Porta, D., & Keating, M. (2008). *Approaches and Methodologies in the Social Sciences: A Pluralist Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Denzin, N. K. (1970). *The research act*. Chicago: Aldine.

- Doucet, B. (2013). “Variations of the Entrepreneurial City: Goals, roles and visions in Rotterdam’s Kop van Zuid and the Glasgow Harbour Megaprojects”, *International Journal of Urban and Regional Research*, 37(6): 2035–2051.
- Duvall, R. D., & Chowdhury, A. (2011). “Practices of theory”, teoksessa *International Practices* (s. 335–354). Cambridge: Cambridge University Press.
- Edensor, T., & Kothari, U. (2006). “Extending networks and mediating brands: Stallholder strategies in a Mauritian market”, *Transactions - Institute of British Geographers (1965)*, 31(3): 323–336.
- Emelianoff, C. (2013). “Local Energy Transition and Multilevel Climate Governance: The Contrasted Experiences of Two Pioneer Cities (Hanover, Germany, and Växjö, Sweden)”, *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)*, 51(7): 1378–1393.
- Ersoy, A., & Lerner, W. (2020). “Rethinking urban entrepreneurialism: Bristol Green Capital – in it for good?” *European Planning Studies*, 28(4): 790–808.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fainstein, S. S. (2008). “Mega-projects in New York, London and Amsterdam”, *International Journal of Urban and Regional Research*, 32(4): 768–785.
- Finnemore, M., & Sikkink, K. (1998). “International Norm Dynamics and Political Change”, *International Organization*, 52(4): 887–917.
- Fragkias, M., Güneralp, B., Seto, K., Goodness, J. (2013). “A Synthesis of Global Urbanization Projections”, teoksessa *Urbanization, Biodiversity and Ecosystem Service: Challenges and Opportunities* (toim. Fragkias ym 2013). Springer: Dordrecht
- Friedmann, J. (1986a). “The World City Hypothesis”, *Development and Change*, 17(1): 69–83.
- George, A. (1979). “Case Studies and Theory Development: The Method of Structured, Focused Comparison”, teoksessa *Diplomacy. New Approaches in History, Theory, and Policy* (toim. Lauren, P. G.), The Free Press.
- George, A. L. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge: MIT Press.

- George, T. (2021). "Hermeneutics", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (toim. E. N. Zalta.).
- Glesne, C. & Peshkin, A. (1992). *Becoming qualitative researcher*. An introduction. Lontoo: Longman.
- Grimm, N. B., Faeth, S. H., Golubiewski, N. E., Redman, C. L., Wu, J., Bai, X., & Briggs, J. M. (2008a). Global Change and the Ecology of Cities. *Science* (American Association for the Advancement of Science), 319(5864), 756–760. <https://doi.org/10.1126/science.1150195>
- Grimm, N. B., Foster, D., Groffman, P., Grove, J. M., Hopkinson, C. S., Nadelhoffer, K. J., Pataki, D. E., & Peters, D. P. (2008b). "The Changing Landscape: Ecosystem Responses to Urbanization and Pollution across Climatic and Societal Gradients", *Frontiers in Ecology and the Environment*, 6(5): 264–272.
- Gummesson, E. (2000). *Qualitative methods in management research* (2. painos). Thousand Oaks: Sage.
- Guyer, P., & Horstmann, R.-P. (2022). "Idealism", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Toim. E. N. Zalta & Nodelman, U.). Saatavilla: <<https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/idealism/>>
- Hall, C. M. (2006). "Urban entrepreneurship, corporate interests and sports mega-events: The thin policies of competitiveness within the hard outcomes of neoliberalism", *The Sociological Review* 54(s2): 59–70.
- Hall, T., & Hubbard, P. (1996). "The entrepreneurial city: New urban politics, new urban geographies?" *Progress in Human Geography* 20(2): 153–174.
- Hall, T., & Hubbard, P. (2014). "Birmingham Needs You. You Need Birmingham: Cities As Actors and Actors in Cities", teoksessa *Shapers of Urban Form*. Routledge.
- Halper, E. (2017). "A California-Led Alliance of Cities and States Vows to Keep the Paris Climate Accord Intact", Uutinen julkaistu Los Angeles Timesissa 2.6.2017, luettu 25.2.2022. Saatavilla: <<https://www.latimes.com/politics/la-na-pol-paris-states-20170602-story.html>>
- Hankinson, G. (2001). "Location branding: A study of the branding practices of 12 English cities", *The Journal of Brand Management*, 9(2): 127–142.
- Harding, A. (1994). "Urban Regimes and Growth Machines toward a Cross-National Research Agenda", *Urban Affairs Review* 29(3): 356–382. (Thousand Oaks, Calif.), 29(3), 356–382.

Harding, A. (1997). “Urban Regimes in a Europe of the Cities?” *European Urban and Regional Studies*, 4(4): 291–314.

Harding, A., Blokland, T. (2014). *Urban Theory: A critical introduction to power, cities, and urbanism in the 21st century*. London: Sage.

Harvey, D. (1989). “From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism”, *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography*, 71(1): 3-.

Herschel, T., & Newman, P. (2017d). “Cities Joining States as International Actors”, teoksessa *Cities as International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State* (toim. Herschel, T. & P. Newman). Palgrave Macmillan UK. s. 1–22.

Herschel, T., & Newman, P. (2017c). “Cities and the Global Arena—From Connectors to Actors: The Questions of Space and Territory”, teoksessa *Cities as International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State* (toim. Herschel, T. & P. Newman). Palgrave Macmillan UK s. 23–49).

Herschel, T., & Newman, P. (2017b). “Cities and the Changing Nature of International Governance”, teoksessa *Cities as International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State* (toim. Herschel, T. & P. Newman). Palgrave Macmillan UK. s. 51–106).

Herschel, T., & Newman, P. (2017f). “Expansion and Activities of Networks of Sub-National Governments”, teoksessa *Cities as International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State* (toim. Herschel, T. & P. Newman). Palgrave Macmillan UK s. 107–132.

Herschel, T., & Newman, P. (2017a). “Cities and Internationality in North America and Beyond”, teoksessa *Cities as International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State* (toim. Herschel, T. & P. Newman). Palgrave Macmillan UK. s. 185–238.

Herschel, T., & Newman, P. (2017e). “Conclusions: Towards Closing the Conceptual Gap?” teoksessa *Cities as International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State* (toim. Herschel, T. & P. Newman). Palgrave Macmillan UK s. 239–246).

Herschel, T., & Newman, P. (2017g). "Individual Initiatives by Cities in Europe", teoksessa *Cities as International Actors: Urban and Regional Governance Beyond the Nation State* (toim. Herschel, T. & P. Newman). Palgrave Macmillan UK. s. 133–183.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hodson, M., and Simon. M. (2010). *World Cities And Climate Change*. Maidenhead: McGraw-Hill Education.

Holgersen, S., & Malm, A. (2015). "Green fix" as crisis management. Or, in which world is malmö the world's greenest city?" *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography* 97(4): 275–290.

Hollis, M., and Smith, S. (1992). *Explaining and Understanding International Relations*. Oxford: Clarendon Press.

Horne, J., & Manzenreiter, W. (2006). "An introduction to the sociology of sports mega-events", *The Sociological Review (Keele)*, 54(s2): 1–24.

Hospers, G.-J. (2006). "Borders, bridges and branding: The transformation of the Øresund region into an imagined space", *European Planning Studies*, 14(8): 1015–1033.

Hughes, S., Chu, E. K., & Mason, S. G. (2018). "Climate Change in Cities Innovations in Multi-Level Governance". Springer International Publishing.

Hurme, H. (1997). "Psychological Concepts, Their Producers and Consumers", *Culture & psychology* 3.2 (1997): 115–136.

Hurme, H. (1992). "Psykologia ja todellisuuden sosiaalinen konstruointi", *Psykologia*, 6: 468–475.

Ilmatieteenlaitos (2022). Arktinen alue on lämmennyt neljä kertaa nopeammin kuin maapallo keskimäärin. Ilmatieteenlaitoksen tiedote julkaistu 11.8.2022, luettu 12.2.2023, saatavilla: <<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/tiedote/6RyezLB6HGN8bFqFOeBC5x>>

IPCC (2018). Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emissions pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts

to eradicate poverty. [V. Masson-Delmotte, P. Zhai, H. O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P. R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J. B. R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M. I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, T. Waterfield (toim.)]

Jackson, P. T., & Nexon, D. H. (1999). "Relations Before States: Substance, Process and the Study of World Politics", *European Journal of International Relations* 5(3): 291–332.

Jessop, B. (2002). *The future of the capitalist state*. Polity.

Johnson, C., Toly, N., & Schroeder, H. (2015). *The urban climate challenge: Rethinking the role of cities in the global climate regime*. Routledge.

Joselin, D. & Wallace, W. (2001). *Non-state actors in world politics*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Joss, S. (2015). "Eco-cities and Sustainable Urbanism", teoksessa *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition, ss. 829–837). Elsevier Ltd.

Joss, S., Cowley, R., & Tomozeiu, D. (2013). "Towards the "ubiquitous eco-city": An analysis of the internationalisation of eco-city policy and practice", *Urban Research & Practice*, 6(1): 54–74.

Kallio, K-P. (2019, lokakuuta 23). "Politisoitumisen idea" [Luento]. Ympäristön ja alueiden poliittisuus, Tampereen yliopiston johtamisen ja talouden tiedekunta.

Kangas, A. (2017). "Global Cities, International Relations and the Fabrication of the World." *Global society : journal of interdisciplinary international relations* 31.4 (2017): 531–550.

Kavaratzis, M. (2009). "Cities and their brands: Lessons from corporate branding", *Place Branding and Public Diplomacy*, 5(1), 26–37.

Kavaratzis, M. & Ashworth G. J. (2005). "City Branding: An Effective Assertion of Identity or a Transitory Marketing Trick?" *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie*, 96(5): 506–514.

Kern, K. & Bulkeley, H. (2009). "Cities, Europeanization and Multi-level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks", *Journal of Common Market Studies*, 47(2): 309–332.

- Klotz, A., & Prakash, D. (2008). *Qualitative Methods in International Relations: A Pluralist Guide*. Palgrave Macmillan UK.
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. University Press.
- Lauermann, J. (2018). "Municipal statecraft: Revisiting the geographies of the entrepreneurial city", *Progress in Human Geography*, 42(2): 205–224.
- Lawton, P., & Punch, M. (2014). "Urban Governance and the "European City": Ideals and Realities in Dublin, Ireland", *International Journal of Urban and Regional Research*, 38(3): 864–885.
- Le Galès, P. (2002). *European cities: Social conflicts and governance*. Oxford: Oxford University Press.
- Le Gales, P., & Harding, A. (1998). "Cities and states in Europe", *West European Politics*, 21(3): 120–145.
- Lee, T., & van de Meene, S. (2012). "Who teaches and who learns? Policy learning through the C40 cities climate network", *Policy Sciences*, 45(3): 199–220.
- Lin, A. C. (1998). "Bridging Positivist and Interpretivist Approaches to Qualitative Methods", *Policy Studies Journal*, 26(1): 162–180.
- Lin, J., Mele, C., & Lin, J. van. (2012). *The Urban Sociology Reader*. Lontoo: Routledge.
- Ljungkvist, K. (2015). *The Global City 2.0: From Strategic Site to Global Actor*. 5. painos. Routledge.
- Logan, J. R., Molotch, H. L., & Molotch, H. (2007). *Urban Fortunes: The Political Economy of Place*. University of California Press.
- Lucarelli, A., & Olof Berg, P. (2011). "City branding: A state - of - the - art review of the research domain", *Journal of Place Management and Development*, 4(1): 9–27.
- MacLeod, G., & Jones, M. (2011). "Renewing Urban Politics", *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)*, 48(12): 2443–2472.
- McCann, E. (2013). "Policy Boosterism, Policy Mobilities, and the Extrospective City", *Urban Geography*, 34(1): 5–29.

- Mannermaa, M. (2004). *Heikoista signaaleista vahva tulevaisuus*. Helsinki: WSOY.
- Merton, R. K. (1990). *The focused interview: A manual of problems and procedures*. 2. painos. Free Press.
- Misener, L., & Mason, D. S. (2006). “Creating community networks: Can sporting events offer meaningful sources of social capital?” *Managing Leisure*, 11(1): 39–56.
- Molotch, H. (2005). “The City as a Growth Machine: Toward a Political Economy of Place”, teoksessa *Cities and Society* s. 15–27. Malden: Blackwell Publishing Ltd.
- Morgenthau, H. J. (2006). *Politics among nations: The struggle for power and peace* (7th ed / revised by Kenneth W. Thompson and W. David Clinton.). McGraw-Hill Higher Education.
- Nicholls, W. J. (2008). “The urban question revisited: the importance of cities for social movements”, *International Journal of Urban and Regional Research*, 32(4): 841-859.
- North, P., Nurse, A. & Barker, T. (2017). “The neoliberalisation of climate? Progressing climate policy under austerity urbanism”, *Environment & Planning A* 49(8): 1797-1815.
- Nye, J. S. (2011). *The Future of Power*. New York: PublicAffairs.
- Oosterlynck, S. (2018). *The city as a global political actor*. Milton: Routledge.
- Page, E.C. & Goldsmith M. J. (1987). *Central and Local Government Relations*. Newbury Park: Sage Publications, s. 240.
- Parnell, S. (2016). “Defining a Global Urban Development Agenda”, *World Development*, 78: 529–540.
- Parry, M. L., Canziani, O. F., Palutikof, J. P., van der Linden, P. J., & Hanson, C. E. (2007). *Climate Change 2007: Impact, Adaptation and Vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (Nro 4; IPCC). Cambridge: Cambridge University Press.
- Peck, J. (2012). “Recreative City: Amsterdam, Vehicular Ideas and the Adaptive Spaces of Creativity Policy”, *International Journal of Urban and Regional Research*, 36(3): 462–485.

- Peck, J., & Theodore, N. (2010). "Mobilizing policy: Models, methods, and mutations", *Geoforum*, 41(2): 169–174.
- Peck, J., & Tickell, A. (2002). "Neoliberalizing Space", *Antipode*, 34(3): 380–404.
- Pejic, D. (2020). *Cities and International Relations*. Oxford: Oxford University Press
- Peterson, P. (1980). *City Limits*. Chicago: University of Chicago Press.
- Pike, A. (2015). *Origination: The geographies of brands and branding*. Wiley Blackwell.
- Pinson, G. (2019). "Voracious Cities and Obstructing States?" Teoksessa *The City as a Global Political Actor*, toim. Oosterlynck ym. 2019. 1. painos, Routledge. s. 60–85
- Richards, G., & Palmer, R. (2010). *Eventful Cities: Cultural management and Urban Revitalisation*. Taylor & Francis Group.
- Robinson, J. (2019). "The Politics of the (global) Urban: City Strategies as Repeated Instances 1." Teoksessa *The City as a Global Political Actor* (toim. Oosterlynck) 1. painos, Milton: Routledge, s. 100–131.
- Robson, C. (2002). *Real world research: A resource for social scientists and practitioner-researchers* (toinen painos). Blackwell Publishing.
- Roche, M. (2000). *Mega-events and modernity: Olympics and expos in the growth of global culture*. Routledge.
- Rokkan, S., & Urwin, D. W. (1982). *The politics of territorial identity: Studies in European regionalism*. Lontoo: Sage.
- Rolin, K., Kakkuri-Knuuttila, M.-L., Henttonen, E., Lagerspetz, E., Kuorikoski, J., Lukka, K., Katila, S., Meriläinen, S., Vaara, E., Laine, P.-M., Moisander, J., Eräranta, K., Sappinen, J.-V., Lehtinen, A., Knuuttila, T., Paavola, S., & Hakkarainen, K. (2006). *Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia*. Gaudeamus.
- Rosenau, J. N. (2003). *Distant Proximities: Dynamics Beyond Globalisation*. Princeton: Princeton University Press.

- Rosenzweig, C., Dhakal, S., Ibrahim, S. A., Romero-Lankao, P., Solecki, W. D., & Mehrotra, S. (2018). *Climate Change and Cities: Second Assessment Report of the Urban Climate Change Research Network*. Cambridge University Press.
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (1995). *Qualitative interviewing. The art of hearing data*. Thousand Oaks: Sage.
- Sassen, S. (1991). *The global city: New York, London, Tokyo*. Princeton University Press.
- Sassen, S. (2003). “Globalization or denationalization?” *Review of International Political Economy : RIPE* 10(1): 1–22.
- Sassen, S. (2006). *Territory, authority, rights: From medieval to global assemblages*. (STU-Student edition). University Press.
- Sassen, S. (2009). “Cities in Today’s Global Age.” *The SAIS Review of International Affairs*, 29(1): 3–34.
- Savage, M., Warde, A. & Ward, K. (2003). *Urban Sociology, capitalism and modernity*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Seitzinger, S. P., Svedin, U., Crumley, C. L., Steffen, W., Abdullah, S. A., Alfsen, C., Broadgate, W. J., Biermann, F., Bondre, N. R., Dearing, J. A., Deutsch, L., Dhakal, S., Elmqvist, T., Farahbakhshazad, N., Gaffney, O., Haberl, H., Lavorel, S., Mbow, C., McMichael, A. J., deMorais, J. M. F., Olsson, P., Pinho, P. F., Seto, K. C., Sinclair, P., Smith, M. S., & Sugar, L. (2012). “Planetary stewardship in an urbanizing world: Beyond city limits”, *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, 41: 787–794.
- Seto, K. C., Sánchez-Rodríguez, R., & Fragkias, M. (2010): The new geography of contemporary urbanization and the environment. *Annual Review of Environment and Resources*, 35 , 167–194.
- Seto, K. C., Fragkias, M., Güneralp, B., & Reilly, M. K. (2011). A “meta-analysis of global urban land expansion” *PloS One*, 6(8).
- Seto, K. C., Reenberg, A., Boone, C. G., Fragkias, M., Haase, D., Langanke, T., Marcotullio, P., Munroe, D. K., Olah, B., & Simon, D. (2012). “Urban land teleconnections and sustainability”, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109 (20): 7687–7692.

Sewell, W. H. (1992). "A Theory of Structure: Duality, Agency, and Transformation", *The American Journal of Sociology*, 98(1): 1–29.

Smith, R. G. (2003). "World city actor-networks", *Progress in Human Geography* 27(1): 25–44.

Anderberg, S. & Clark, E. (2012). "Green Sustainable Öresund Region: or Eco-Branding Copenhagen and Malmö?", teoksessa *Urban Sustainability*. Michigan State University Press.

Stern, N. (2007). *The economics of climate change: The Stern review*. Cambridge University Press.

Stone, C. N. (1989). *Regime politics: Governing Atlanta, 1946-1988*. Lawrence: University Press of Kansas.

Söderström, O. (2014). *Cities in relations: Trajectories of urban development in Hanoi and Ouagadougou*. West Sussex: John Wiley & Sons.

Tavares, R. (2016). *Paradiplomacy: Cities and States As Global Players*. Oxford: Oxford University Press, Incorporated.

Taylor, P. J. & Derudder, B. (2015). *World City Network: A global urban analysis*. Lontoo: Taylor and Francis.

Temenos, C. & McCann, E. (2012). "The local politics of policy mobility: Learning, persuasion, and the production of a municipal sustainability fix", *Environment and Planning. A*, 44(6): 1389–1406.

Tieteen Termipankki (2022). Filosofia: intersubjektiiivisuus. Luettu 25.10.2022, saatavilla: <<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:intersubjektiiivisuus>>

Toly, N. J. (2008). "Transnational Municipal Networks in Climate Politics: From Global Governance to Global Politics", *Globalizations*, 5(3), 341–356.

Tuomi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.)*. Helsinki: Tammi.

UNCTAD (2022) "Total and Urban Population." Luettu 13.2.2022, saatavilla: <<https://hbs.unctad.org/total-and-urban-population/>>

Van Ham, P. (2008). "Place Branding: The State of the Art", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1): 126–149.

- Vennesson, P. (2008). “Case studies & process tracing: Theories & practices”, teoksessa *Approaches and Methodologies in the Social Sciences: A Pluralist Perspective* (s. 223–239). Cambridge: Cambridge University Press.
- Vicari, S., & Molotch, H. (1990). “Building Milan: Alternative machines of growth”, *International Journal of Urban and Regional Research*, 14(4): 602–624.
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. McGraw-Hill.
- Wendt, A. E. (1987). “The agent-structure problem in international relations theory”, *International Organization*, 41(3), 335–370.
- Wolfram, M., van der Heijden, J., Juhola, S., & Patterson, J. (2019). “Learning in urban climate governance: Concepts, key issues and challenges”, *Journal of Environmental Policy & Planning*, 21(1): 1–15.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5th edition.). Los Angeles: Sage.
- YK:n Asuinyhdyskuntaohjelma (2022). World Cities Report 2022 – Envisaging the Future of Cities. Raportti luettu 30.11.2022, saatavilla: <https://unhabitat.org/sites/default/files/2022/06/wcr_2022.pdf>
- Zukin, S. (1990). ”Socio-spatial prototypes of a new organization of consumption – the role of real culture capital”, *Sociology (Oxford)*, 24(1): 37–56.